

УРСУЛА ЛЕ ГУИН

ПЛАНЕТА ЗА ИЗГНАНИЦИ

Част 0 от „Хейнски цикъл“

Превод от английски: Катя Манчева, 1992

chitanka.info

ГЛАВА ПЪРВА

ШЕПА МРАК

Към края на последната лунна фаза от Есента в умиращите гори на Аскатевар духаше студен вятър, който идваше от северните възвишения и навяваше мирис на дим и сняг. Леко и едва забележимо в тънките си кожени дрехи, момичето на име Ролери се промъкваше като диво животно през горските шубраци, през вихрушката от мъртви листа и все повече и повече се отдалечаваше от издигащите се по склоновете на Тевар каменни стени и оживените нивя на последната жътва. Бе тръгнала сама, без някой да я спре. Вървеше на запад по смътно очертаната пътека, която се пресичаше от водещи на юг дири на футрути и тук-там изчезваше под повалени стволове или купища шума.

На разклона в подножието на Граничния хребет Ролери продължи направо, но не бе направила и десетина крачки, и някакво равномерно шумолене зад гърба ѝ я накара да се обърне бързо.

По северната пътека се задаваше бързоходец. Стъпките на босите му крака отекваха в шумата, а зад него плющеше дългата лента, с която бе завързана косата му. Той идеше от север и напрегнал всички сили, изтрополя отмерено покрай спрялата сред дърветата Ролери, без въобще да я погледне. Бързаше към Тевар заедно с вятъра и вестта за бури, нещастия, зима и война... Момичето се обърна равнодушно и продължи нататък по собствената си едва очертана пътека, която лъкатушеше нагоре, през огромните мъртви, стенещи стволове. Найсетне, на самия връх на хребета, над нея блесна небето, а под него — морската шир.

Западните склонове бяха почистени от мъртвата гора. Тя се подслони под един голям дънер и се загледа в далечното зарево на запад, в необятната сивота на прилива, а долу в ниското, се виждаше и градът на пришълците, кацнал върху крайбрежните скали с червените си покриви и крепостните си стени.

По полегатия каменист склон към брега се спускаха безразборно прозорците и покривите на високи, ярко боядисани каменни къщи. Извън стените и под по-ниските зъбери на юг от града се простираха укрепени и терасирани пасища и ниви, подредени като шарки на килим. От крепостта на самия ръб на скалите започваше мост, който се крепеше на огромни каменни сводове над дигите и дюните, над крайбрежната ивица и ослепителните пясъци и свързваше града с кацналия на около километър сред пясъците тайнствен черен остров. Този купол се открояваше като мрачно петно върху равната и искряща пясъчна повърхност — зловецият скален отломък със заоблен връх бе с такива причудливи форми, че едва ли бе дело на морето и вятъра. Какво ли представляваше — дом, статуя, крепост, гробница? Каква ли тъмна сила го е изсякла и после е построила този невероятен мост в незапомнени времена, когато пришълците са били могъщи и са водели войни? Ролери никога не бе обръщала много внимание на намеците за магьосничество, които съпътстваха разговорите за пришълците, но сега тази черна сянка върху пясъците ѝ се струваше странна — първото наистина странно нещо, на което попадеше, построено в отдавна отминали времена, които нямаха нищо общо с нея, от ръце от чужда плът и кръв, плод на чуждо въображение. Макар и страховито, то притежаваше някаква притегателна сила. Прехласната, тя не откъсваше поглед от едва забележимата фигура, която се движеше по високия мост и на фона на извънмерната му дължина и височина се превръщаше в джудже, не, в черна прашинка, пълзяща към мрачните кули сред блесналите пясъци.

Вятърът тук бе по-топъл — през облаците на необятния запад се прокрадваха слънчеви лъчи, които огряваха улиците и покривите под нея. Градът я привличаше със загадъчността си и без да спира, за да събере смелост или решителност, Ролери се спусна по склона дръзко, леко и бързо и мина през високата порта.

Гордостта не ѝ позволяваше да промени безгрижната си и наперена походка, а сърцето ѝ биеше лудо, докато пристъпваше по сивите, съвършено гладки камъни на непознатата улица. Поглеждаше крадешком ту наляво, ту надясно към високите, построени над земята къщи с островърхи покриви и прозорци от прозрачен камък — значи това, което се говореше, беше истина! — към засетите лехи пред някои от тях, където яркоцветни алени и оранжеви лози от келем и хадуп се

виеха нагоре по сините и зелени стени, оживявайки сивата монотонност на есенния пейзаж. До източната порта много от къщите бяха запустели, с олющени стени и зейнали прозорци. Но после те ставаха обитаеми и Ролери започна да се разминава с пришълци.

Заглеждаха я. Беше чувала, че пришълците гледат право в очите, но не посмя да провери дали това е вярно. Поне никой не я спираше, облеклото ѝ не се различаваше много от тяхното, а и забеляза мимоходом, че някои от тях не са много по-тъмнокожи от хората. Но към лицата им не смееше да погледне, тъй като оттам я лъхаше тайнственият мрак на очите.

Изведнъж улицата, по която вървеше, излезе на широко, открито, просторно и равно място, нашарено от залязващото слънце на златисти и сенчести ивици. Този площад бе ограден от четири високи като могили сгради с огромни колони отпред, над които се редуваха сиви и прозрачни камъни. Към него водеха само четири улици и всяка една от тях можеше да се затвори с порта, която се спускаше от стените на четирите големи сгради, тъй че площадът представляваше крепост вътре в крепостта или пък град в града. Над него се устремяваше право нагоре една-единствена постройка, в която се срещаха слънчевите лъчи.

Мястото бе наистина величествено, но почти безлюдно.

В единия му ъгъл, посипан с пясък и голям колкото игрище, играеха няколко момчета. Двама младежи се бореха изкусно и ожесточено, а по-малките, облечени с подплатени дрехи и шапки, упражняваха с не по-малко ожесточение удари с дървени саби. Беше цяло удоволствие да гледаш как борците се извиват в бавен и опасен танц и как внезапно и ловко влизат в хватка. Ролери ги наблюдаваше редом с няколко високи и смълчани пришълци в кожено облекло. В един миг по-едрият борец полетя с главата напред и се приземи на мускулестия си гръб. Тя изохка заедно с него, а после се засмя от учудване и възхищение.

— Добър удар, Джонкенди! — извика някой до нея, а от другата страна на арената една жена изръкопляска. Погълнати от заниманието си и слепи за всичко останало, по-малките момчета продължаваха да размахват саби встрани и напред.

Ролери за пръв път разбираше, че този народ от магьосници възпитава воители и държи на силата и ловкостта. Макар да бе чувала за

бойното им изкуство, тя винаги си ги бе представяла смътно като гърбави и паякообразни същества в мрачна бърлога, наведени над грънчарско колело, изпод което излизаха изящните изделия от глина и прозрачен камък, за да потеглят към шатрите на хората. А към това се прибавяха и най-различни истории, слухове и приказки; за ловеца се казваше, че „късметът му работи като на пришълец“; на някаква пръст викаха вълшебна руда, тъй като магьосниците я ценяха и търсеха. Но откъслечните ѝ познания стигаха дотук. Много преди тя да се роди, народът на Аскатевар се скитал на изток и на север от планините. Тъй че Ролери никога не бе участвала в пренасянето на реколтата до хамбарите под Тевар и поради това не се бе приближавала до западната граница, преди всичките хора от Аскатеварската област да се преместят тук със стадата и семействата си, за да строят Зимния град над подземните житници. Наистина не знаеше нищо за чужденците и когато усети, че победителят от борбата, стройният младеж на име Джонкенди, е вперил поглед право в лицето ѝ, извърна глава и отстъпи изплашена и отвратена.

Той се приближи към нея. Голото му черно тяло лъщеше от потта.

— От Тевар си, нали? — попита я младежът на човешки език, изговаряйки неправилно половината думи. Доволен от победата си, той изтупваше пясъка от жилестите си ръце и ѝ се усмихваше.

— Да.

— С какво можем да ти помогнем? Искаш ли нещо?

Разбира се, беше изключено да го погледне от толкова близко, но тонът му ѝ се стори хем дружелюбен, хем подигравателен, а гласът — момчешки. Сигурно бе по-малък от нея. Нямахше да позволи да ѝ се подиграват.

— Да — отвърна тя хладно. — Искам да видя онази черна скала сред пясъците.

— Иди. Мостът е отворен — той сякаш се опитваше да надзърне в сведеното ѝ лице и затова тя се извърна още по-встрани.

— Ако някой те спре, кажи му, че те изпраца Джонкенди Ли. А може би трябва да дойда с тебе?

Без да му отговаря, тя вдигна високо глава, но продължи да гледа надолу и тръгна по улицата, която водеше от площада към моста. Само

да си помисли някой, че се страхува от тези ухилени, черни, неистински хора...

Никой не я последва. Струваше ѝ се, че се движи незабелязано. Стигна до масивните колони на моста, погледна назад, после напред и спря.

Мостът бе огромен — път за великани. Горе от хребета ѝ се бе сторил по-крехък на фона на полята и дюнните, над които преминаваше с плавния ритъм на сводовете. Но оттук тя виждаше, че по него може да мине цяла редица от двайсетина души. Водеше право към страховитите черни порти на каменната кула и нямаше парапет, който да го отделя от пропастта от двете му страни. Откъде ѝ бе хрумнало, че ще може да мине по него? Това нямаше да ѝ се удаде, той не беше за човешки крака.

Тръгна по една странична уличка и се озова пред западната порта на градските стени. Премина бързо покрай дълги и празни кошари и обори и се измъкна навън с намерението да заобиколи стените и да си върви у дома.

Но на това място скалите се снижаваха и в тях имаше много издълбани стъпала; полята долу се пъстрееха спокойно в златистия следобед, а отвъд дюнните се простираше широкият бряг. Там можеха да се намерят дългите зелени морски цветя, които жените от Аскатевар пазеха в раклите си и по празници вплитаха в косите си. Тя долови странния мирис на морето. През живота си не бе стъпвала на пясък. Слънцето беше все още високо. Ролери слезе по каменните стъпала, прекоси нивите, дигите и дюнните и най-сетне краката ѝ докоснаха равните и ослепителни пясъци, които се губеха в далечината на север, на юг и на запад.

Духаше вятър, слънцето грееше едва-едва. Далеч от запад долиташе монотонен тътен, подобен на силен и напевен шепот. Пясъкът под краката ѝ бе твърд, гладък и безкраен. Затича се, това ѝ доставяше удоволствие, но спря и хвърли развеселен поглед към сводовете на моста, които се редуваха тържествено и внушително над едва забележимата вълнообразна диря от стъпките ѝ, после пак се втурна напред и отново спря, и засъбира полузаровените сребристи мидени черупки. Кацнал върху скалистия бряг зад нея, градът на прищълците блестеше като шепа разноцветни камъчета. Още не се бе наситила на соления вятър, простора и усамотението, когато се озова

съвсем близо до катраненочерната каменна кула, която сега застрашително се извисяваше между нея и слънцето.

От дългата сянка лъхаше студ. Тя потръпна и отново се втурна, този път за да се измъкне от тъмния силует на грамадата. Искаше ѝ се да види докъде се е спуснало слънцето и след колко време ще зърне първите морски вълни.

Заедно с вятъра в ушите ѝ отекваше едва доловим дълбок глас, който викаше нещо тъй странно и настойчиво, че тя замря на място и се обърна ужасена към огромния черен остров сред пясъците. Да не би да я зовеше омагьосаното място?

Горе, на моста без парапети, застанала над един от стълбовете, забит здраво в островната скала, една черна фигура я зовеше от висините.

Тя се обърна, побягна, но спря и отново погледна назад. В гърдите ѝ се надигаше ужас. Искаше да се втурне напред, но нямаше сили. Ужасът я обзе изцяло и тя се затресе, без да може да помръдне ни ръка, ни крак, а ушите ѝ бучаха. Магьосникът от черната кула я оплиташе в паяжина от заклинания. Той разпери ръце и отново изкрещя пронизителните, настойчиви думи, които тя не разбираше, вятърът ги заглушаваше и те звучаха като крясък на морска птица. Бученето в ушите ѝ се усили и Ролери се строполи на пясъка.

Изведнъж в главата ѝ заговори отчетлив и тих глас:

— Бягай. Стани и бягай. Към острова... хайде, бързо!

Тя не разбра как се изправи и как се впусна напред. Гласът я насочваше. Невиждаща, останала без дъх, тя стигна до черни, издълбани в скалата стъпала и се заизкачва с мъка по тях. На един завой пред нея изникна черна фигура. Ролери протегна ръка и се остави да я изведат, почти да я издърпат още по-нагоре, където я пуснаха. Тя се свлече до стената, тъй като краката не я държаха повече. Черната фигура я прихвана, помогна ѝ да стане и каза високо с гласа, който преди малко бе звучал в главата ѝ:

— Гледай! Иде.

Морето под тях се разбиваше и кипеше с такъв тътен, че чак скалата се тресеше. Разделените от острова води се съединяваха с грохот в бяла пяна, впускаха се напред със свистене и се разбиваха в пясъчните дюни, където се превръщаха в смирено полюшващи се

прозрачни вълни. Прилепена до стената, Ролери трепеше. Не можеше да спре да трепери.

— Тук приливът идва толкова бързо, че е невъзможно човек да избяга — каза тихият глас зад нея. — А дълбочината около Купола стига до шест метра. Хайде да се качим по тези стълби... Затова по-рано сме живели тук. Половината от времето това е остров. Примамавали сме вражеските войски на пясъците точно преди да настъпи приливът и ако те не разбирали много-много от приливи и отливи... Добре ли си?

Ролери леко сви рамене. Но ѝ се стори, че той не разбра жеста, и затова му отвърна:

— Да. — Разбираше речта му, но той използваше доста думи, които никога не бе чувала, а други пък произнасяше неправилно.

— От Тевар си, нали?

Тя отново сви рамене. Прилоша ѝ, в очите ѝ напиреха сълзи. Но се сдържа. Докато изкачваше стълбите до следващата площадка в черната скала, тя оправи косите си и иззад прикритието им надникна към лицето на пришълеца за част от секундата. То бе силно, грубовато и мургаво, със строги, ясни очи — тъмните очи на пришълците.

— Ти какво правеше на пясъците? Никой ли не те предупреди за прилива?

— Не знаех — прошепна тя.

— Твоите старейшини знаят. Или поне знаеха миналата Пролет, когато племето ти живееше тук, на брега. Хората са ужасно късопаметни. — Думите му бяха резки, но гласът му си оставаше тих и спокоен. — Сега отгук. Не се безпокой... навсякъде е пусто. Отдавна никой от вашите не е стъпвал в Купола.

През тъмен вход влязоха в някакъв тунел и по него стигнаха в зала, която ѝ се стори огромна, преди погледът ѝ да потъне в следващата. Минаваха през врати и площадки, от които се виждаше небето, през издадени над морето сводести галерии, през стаи и зали с куполовидни тавани, безмълвни и запустели, превърнали се в убежище на морския вятър. Сега морето полюшваше надиплената си сребриста повърхност далеч под нея. Тя се чувстваше замаяна, ефирна.

— Никой ли не живее тук? — попита едва доловимо Ролери.

— Вече не.

— Това ли ви е Зимният град?

— Не, ние зимуваме в града отсреща. А това е построено за крепост. В древността сме имали много врагове... Защо беше на пясъците?

— Исках да видя...

— Какво да видиш?

— Пясъците. Океана. Първо бях в града ви. Исках да видя...

— Добре, добре! В това няма нищо лошо. — Той я преведе през една толкова висока галерия, че ѝ се зави свят. През островърхите сводове прелитаха с писък морски птици. После по последния тесен коридор излязоха на портата, минаха по дрънчащ метален мост и се озоваха на огромния мост.

Вървяха безмълвно между кулата и града, между небето и морето, а вятърът ги тикаше непрекъснато надясно. На Ролери ѝ стана студено, бе уплашена от височината, от необикновената разходка, от присъствието на този мургав, неистински човек до нея.

Щом влязоха в града, той рече троснато:

— Вече никога няма да ти говоря с езика на мисълта. Преди малко се налагаше.

— Когато каза да бягам... — започна тя, после се поколеба, тъй като не бе сигурна за какво става въпрос, нито пък какво се бе случило там долу, на пясъците.

— Мислех, че си от нашите — продължи той ядосано, но се овладя. — Не можеш да гледам безучастно как се давиш. Дори и да си го заслужавала. Но не се безпокой. Повече няма да ти говоря по този начин и нямам никаква власт над тебе. Каквото и да ти казват вашите старейшини. Сега си върви, свободна си като вятъра и невежа както и преди.

Тонът му бе неподправено рязък и изплаши Ролери. Но тя се опита да прикрие страха си и попита с треперещ, но дързък глас:

— Значи ли това, че съм свободна отново да се върна тук?

При тези думи пришълецът я погледна. Въпреки че не си позволяваше да отвърне на погледа му, тя усещаше, че изражението му се е променило.

— Да. Свободна си. Ще ми кажеш ли името си, дъще на Аскатевар?

— Ролери, от рода на Уолд.

— Уолд дядо ли ти е? Или ти е баща? Жив ли е още?

— Уолд затваря кръга в Каменния сбор — каза Ролери надменно в желанието си да се противопостави на властността му, която не търпеше възражение. Как може един пришълец, един неистински човек, безроден и отхвърлен от закона, да се държи тъй ледено и високомерно?

— Предай му поздрави от Джакоб Агат Алтера. Кажи му, че утре ще дойда в Тевар да разговаряме. Сбогом, Ролери. — И той протегна ръка за жеста, с който се поздравяваха равните помежду си, а тя неволно направи същото и дланите им се допряха.

После се обърна, нахлупи кожената качулка на главата си и забърза нагоре по стръмните улици и стълби, без да поглежда пришълците, които подминаваше по пътя си. Защо се вторачваха в лицето ти като някакви мъртъвци или риби? Топлокръвните животни и човешките същества никога не се вираха един в друг по този начин. С чувство на огромно облекчение тя излезе през портата и бързо пое нагоре към огрения от последните червеникави отблясъци на залязващото слънце хребет. Оттам се спусна през умиращите гори и пое по пътеката към Тевар. Здравчът вече се съгъстваше и отвъд стърнищата, в шатрите, заобиколили недовършения Зимен град на хълма, светваха малки огнени звездички. Ролери се устреми към топлината, вечерята и своите. Но усещането за нещо необяснимо не я напусна дори и когато коленичи сред жените и децата край огъня в голямата женска шатра на нейния род и се нахвърли върху яденето. Свивайки пръстите на дясната си ръка, тя сякаш държеше в шепата си мрака, останал върху дланта ѝ от неговото докосване.

ГЛАВА ВТОРА

В ЧЕРВЕНАТА ШАТРА

— Тази помия е студена — изръмжа Уолд и отмести паницата. А после, като видя как старата Керли безропотно я отнася да я претопли, се нарече противен стар глупак. Но никоя от жените му — останала му бе само една, — никоя от дъщерите му не умееше да сготви бхан като Шакатани. Каква готвачка само беше и колко млада... последната му млада жена. Умря там, в източните планини, умря млада, а той още продължаваше да живее и да чака настъпването на суровата Зима.

Пред очите му се появи момиче с кожена туника, на която бе извезан трилистникът на неговия род — сигурно му се падаше внучка. Приличаше малко на Шакатани. Той я заговори, въпреки че не си спомняше името ѝ:

— Ти ли беше онази, която закъсна снощи, родственице?

Изведнъж я разпозна по извивката на главата и усмивката. Това бе момичето, с което се закачаше, безгрижното, дръзкото, приветливото, самотното дете, родено извън сезона. Как ли се казваше, по дяволите?

— Нося ти вест, старейшино.

— От кого?

— От един, който се нарече с дълго име — Джакатабат-болтера? Не мога да си го спомня цялото.

— Алтера? Така пришълците наричат вождовете си. Къде видя този човек?

— Не човек, а пришълец. Изпрати поздрав и вест, че днес ще дойде в Тевар да говори със старейшината.

— Нима, сега ли? — кимна Уолд едва-едва, възхищавайки се на самонадеяността ѝ. — Теб ли избра за вестоносец?

— Заговори ме... случайно.

— Да, да. А ти, родственице, знаеше ли, че при хората от Пернмекската област неомъжена жена, която говори с пришълец, се наказва!

— Как?

— Няма значение как.

— Хората от Пернемек са прости и си бръснат главите. И въобще какво знаят те за пришълците? Никога не идват до крайбрежието... Веднъж в една шатра чух, че старейшината на моя род си довел жена от пришълците. Преди много дни.

— Така беше. Преди много дни.

Момичето го гледате с очакване, а Уолд потъна в спомени за отдавна отминал сезон — Пролетта. Отдавна избледнели багри и ухания, цветя, нецъфтяли цели четирийсет лунни фази, почти забравения звън на един глас...

— Беше млада. И млада умря. Преди още да настъпи Лятото.

— Освен това — добави той след известно време — не е същото като едно момиче да разговаря с пришълец. Има разлика, родственице.

— Защо да има?

Въпреки дързостта си тя заслужаваше отговор.

— Има няколко причини и особено някои от тях не са за пренебрегване. Най-важната е, че пришълците си взимат само по една жена, тъй че ако някои от тях се ожени за истинска жена, то тя няма да роди синове.

— А защо няма, старейшино?

— Да не би жените вече да не разговарят помежду си в тяхната шатра? Чак дотам ли стига невежеството ти? Ами защото хората и пришълците не могат да зачеват едни от други! Никога ли не си чувала такова нещо? Резултатът от близостта им е или безплодие, или недоносени, уродливи чудовища. Жена ми Арилия, която бе една от тях, умря при преждевременно раждане. При пришълците няма никакви забрани — жените им могат да се омъжват за когото пожелаят, също като мъжете. Но Човешкият род си има закон за това — жените лягат единствено с мъже от Човешкия род, омъжват се за тях и раждат Човешки същества.

В погледа ѝ се появи отвращение и съжаление. След известно време тя извърна очи към суетнята и оживлението, които царяха върху стените на Зимния град, и промълви:

— Хубав закон за жени които имат с кого да легнат...

Тя изглеждаше на около двацет лунни фази, което значеше, че е същото онова момиче, родено извън сезона, точно по средата на

Лятната оран, когато не се раждаха деца. Синовете на Пролетта са вече два или три пъти по-големи от нея, женени веднъж, дважд, с потомство, а родените през Есента са още деца. Но все някой от по-възрастните щеше да я вземе за втора или трета жена — няма защо да се оплаква. Навярно и самият Уолд би могъл да ѝ уреди да се омъжи, въпреки че това зависеше от роднините ѝ.

— Коя е майка ти, родственице?

— Шакатани ми беше майка. Забравил ли си я? — попита го тя на свой ред, вперила поглед в токата на колана му.

— Не, Ролери — отвърна той след известно време. — Не съм. Чуй сега, дъще, къде говори с този Алтера? Не се ли казваше Агат?

— Това е част от името му.

— Значи познавам баща му и дядо му. Той е от рода на жената, за която говорихме. Сигурно ѝ се пада сестрин или братов син.

— Тогава на тебе ти е племенник. А на мене братовчед — внезапно се засмя момичето. Уолд също се усмихна на гротескната логика на това родство.

— Срегнах го, когато ходих да погледам океана — обясни тя, — там, на пясъка. Преди това видях един бързоходец да идва от север. Жените не знаят. Имаше ли някакви вести? Ще започва ли Южното нашествие?

— Може би, може би — отвърна Уолд. Отново бе забравил името ѝ. — Бягай, детето ми, бягай да помогнеш на сестрите си на полето.

Забравил и за нея, и за дълго чаканата паница бхан, той се изправи тежко и отиде зад боядисаната си в червено шатра да погледа рояците хора, които работеха усилно по подземните жилища и стените на Зимния град. Очите му се вдигнаха към далечния север. Тази сутрин небосводът над оголените планини бе кристално син и студен.

В спомените му започнаха да оживяват ярки картини от бита във вкопаните в земята островърхи скривалища — сгушените тела на стотина спящи хора, стариците, събудили се преди всички, за да запалят огъня, чиято топлина и дим проникваха през кожата, уханието на вряща зимна трева, шумът, зловонието, породената от зимата близост в онези леговища под ледената покривка. И студената, скованата белота на горния свят, брулен от ветрове и потънал в снегове, където той и другите млади ловци ходеха далеч от Тевар за снежни птици и корию, за тлъсти уеспри, които се спускаха от

далечния север по замръзналите реки. Ами когато там, отсреща, точно от другата страна на долината, от една преспа изникна бялата полюшваща се глава на снежен таласъм... А преди това, преди снега, леда и белите зверове на Зимата, времето бе пак тъй ясно като днес — ясен ден със златист вятър и синьо небе, а над хълмовете — хлад. Той, все още малко момче, хлапе сред хлапета и жени, бе вперил поглед в плоски, бели лица, червени пера и наметала от странна, рехавя синкава козина. Наоколо животински гласове лаеха нещо на неразбираем език, а мъжете от неговия Род и старейшините от Аскатевар им отвърщаха със заповеден тон да си вървят по пътя. А още по-преди от север се бе появил някакъв беглец с обгорена и окървавена страна, който крещеше:

— Гаалите, гаалите! Преминаха през лагера ни в Пекна!...

Този дрезгав вик, идващ от зората на живота му и преминал през шейсетте лунни фази, които го деляха от хлапето с широко отворените очи и уши, от онзи ясен ден, сега отекваше по-ясно и от гласовете наоколо. Къде се намираше Пекна? Бе потънала в дъждовете и преспите, а пролетното топене на снеговете бе отнесло костите на убитите, изгнилите шатри, спомена, името.

Този път, когато гаалите се спуснат на юг през Аскатеварската област, няма да има повече кланета. Беше се погрижил за това. Все пак имаше някаква полза от предългия живот и от спомена за минали беди. По Летните земи, където можеха да ги заварят или гаалите, или първата снежна буря, не бе останало ни едно племе, ни едно семейство от тази област. Всички бяха тук. Събраха се около две хиляди души, родените през Есента деца пъплеха като мравки из краката ти, жените бърбеха и събираха останалите по нивите класове като ята прелетни птици, а мъжете бързаха да строят къщите и стените на Зимния град със старите камъни върху старите основи, да ходят на лов за последните бягащи от студа зверове, да секат и прибират безкрайни купища дърва от горите и торф от Сухото тресавище, да издигат обори за ханите и да ги хранят, докато поникне зимната трева. В това начинание, което продължаваше вече половин лунна фаза, всички се подчиняваха на Уолд, а самият той се подчиняваше на древните Човешки закони. Градските порти ще се затворят пред гаалското нашествие, вратите на подземните домове ще се залостят пред

снежните виелици и те ще оцелеят до Пролетта. Непременно ще оцелеят.

Той приседна тежко на земята зад шатрата си и изтегна на слънцето кокалестите си, покрити с белези крака. При все че небето бе съвършено ясно, слънцето изглеждаше малко и белезникаво, наполовина на голямото Лятно слънце, от луната по-малко дори. „Щом слънцето стане като луна, скоро идва студът...“ Земята бе подгизнала от продължителните дъждове, които ги бяха тормозили цялата лунна фаза, и тук-там личаха следи от преселващи се футрути. Какво го бе попитало момичето — нещо за пришълците, за бързоходеца, точно тъй. За бързоходеца, който пристигна вчера със сетни сили... нима беше вчера?... и донесе вестта, че гаалите нападнали Зимния град Тлокна далеч на север, близо до Зелените планини. В разказа му имаше или лъжа, или паника. Гаалите никога не нападаха каменни стени. Накичените с пера и потънали в мръсотия варвари със сплескани носове, които бягаха на юг като бездомни зверове, щом наближи Зимата... не, те не можеха да превземат кой кой град. А и Пекна е само някакъв ловен лагер, а не крепост. Бързоходецът лъжеше. Няма нищо страшно. Непременно ще оцелеят. Къде ли се дяна онази глупачка със закуската му? Сега, сега, а тук, на слънце, беше топличко...

Осмата жена на Уолд се дотътри с димяща паница бхан, видя, че е заспал, въздъхна ядосано и отново се запъти към огъня.

Същия следобед, когато в шатрата му дойде пришълецът, заобиколен от навъсени стражи и следван от цяла върволица ухилени деца, Уолд си спомни смеха и думите на момичето: „На тебе племенник, а на мене братовчед.“ И се изправи да го посрещне с извърнато лице и ръка, протегната за поздрав на равен с равен.

Чужденецът отвърна на поздрава му без следа от колебливост. Тази самоувереност не ги напускаше никога — дали си вярваха или не, те винаги си даваха вид, че по нищо не се различават от хората. Той бе висок, добре сложен, все още млад, с осанка на вожд. Ако не бяха мургавата му кожа и черните, странни очи, можеше да мине за човек.

— Аз съм Джакоб Агат, старейшино.

— Бъди добре дошъл в моята шатра и в шатрите на моя род, Алтера.

— Чувам думите ти със сърцето си — отвърна пришълецът и предизвика лека усмивка у Уолд — от времето на баща си не бе чувал

тези думи. Странно как пришълците винаги помнеха старото и току изравяха отдавна погребани в отминали дни неща. Как можеше този младеж да знае фразата, която помнеха само Уолд и още двама-трима от най-възрастните в Тевар? Това бе част от загадъчността на пришълците, която приписваха на магии и която караше хората да се страхуват от тъмнокожите. Но Уолд никога не се бе страхувал от тях.

— Една благородна жена от твоя род живя в шатрите ми, а самият аз неведнъж съм минавал през Пролетта по улиците на града ви. Много добре си спомням всичко. Тъй че заявявам, че докато съм жив, никой тук от Тевар няма да наруши мира между нашите два народа.

— И никой от Ландин няма да го наруши, докато аз съм жив.

Старият вожд се развълнува от краткото си слово, в очите му се появиха сълзи и той приседна върху кожената ракла, взе да кашля и да премигва. Загърнат с черно наметало, Агат стоеше прав, а от мургавото му лице се вираха черните му очи. Младите ловци, които го пазеха, нервничеха, а през отвора на шатрата надничаха деца, които си шушукаха и се бутаха. Уолд ги отпрати само с едно махване на ръка. Входът се затвори, старата Керли стъкми огъня и бързо излезе навън, а той остана насаме с чужденеца.

— Седни.

Агат не помръдна. Само каза: „Слушам думите ти“, и продължи да стои прав. Защо да сяда сега, когато нямаше кой да го види, след като Уолд не го бе поканил пред другите хора? Този извод не достигна до стареца по пътя на размишлението, а просто проникна през кожата му, която дългият живот на предводител бе направил много чувствителна. Той въздъхна и извика с дебелия си, дрезгав глас:

— Жено!

Старата Керли се появи отново и го погледна недоумяващо.

— Седни — обърна се Уолд към Агат и той приседна до огъня с кръстосани крака. — Махай се! — изръмжа старецът към жена си и тя изчезна.

Настъпи мълчание. Съсредоточено и старателно Уолд развърза връзките на малката кожена торбичка, която висеше на пояса му, извади бучица втвърдено жезиново масло, отчегърта от нея едва забележима люспица, върна бучицата на мястото ѝ, завърза торбичката, а люспицата хвърли върху жаравата на края на огъня. Над

нея се издигнаха кръгчета горчив зеленикав дим. Двамата вдишаха дълбоко и притвориха очи. Уолд се облегна на замазаната със смола кошница за уриниране и рече:

— Слушам думите ти.

— Старейшино, получихме вест от север.

— И ние. Вчера дойде бързоходец. — Вчера ли беше?

— Каза ли нещо за Зимния град при Тлокна?

Старецът известно време не отделяше поглед от огъня, дишаше дълбоко, сякаш за да вдъхне докрай жезиновия мирис, хапеше устните си от вътрешната страна, а лицето му (както му бе добре известно) бе равно като парче дърво, безизразно, грохнало.

— Не ми се иска да съм вестител на беди — продължи чужденецът с тихия си, спокоен глас.

— Не се безпокой. Вече знаем. Много е трудно, Алтера, да отсееш истината от приказки, които идват отдалеч, от други племена, жители на други области. Дори за един бързоходец от Тлокна до Тевар има осем дни път и двойно повече, ако се придвижваш с шатри и стада. Кой знае? Портите ще са готови за спускане, когато ни връхлети Южното нашествие. А при вас, там в града, който никога не напускате, портите ви едва ли имат нужда от потягане.

— Старейшино, този път ще ни трябват много здрави порти. Тлокна е имал и стени, и порти, и воини. Сега няма нищо. Това не е слух. Няколко души от Ландин бяха там преди десет дни. Наблюдаваха границите за появата на първия гаал. Но те идат вкупом...

— Алтера, аз слушах думите ти... Сега чуй ме и ти. Хората понякога се плашат и побягват още преди идването на врага. Чуваме какви ли не приказки. Но аз съм стар. Два пъти съм виждал Есента. Виждал съм настъпването на Зимата и преселението на гаалите на юг. Истината ще ти кажа аз.

— Слушам думите ти — отвърна прищълецът.

— Гаалите живеят на север, отвъд най-отдалечените владения на народите, които говорят нашия език. Казват, че там имали обширни тревисти Летни пасища в подножието на планини с реки от лед по върховете. След като преваля Есета, от далечния север, царството на вечната Зима, в земите им започват да нахлуват студът и снеголюбивите зверове. Тогави на юг потеглят и гаалите. Носят шатрите си, но не строят градове и не се запасяват със зърно. През

Тенарската област преминават, когато изгреят звездите на Дървото и преди появата на Снежната звезда — на границата между Есента и Зимата. Ако се натъкнат на странстващи беззащитни семейства, на ловни лагери или на неохранявани стада или ниви, те убиват и грабят. Но ако видят здраво построен Зимен град с воители на стените, просто минават покрай него, размахват копия и надават викове, а ние изстрелваме но някоя и друга стрела в гърбовете на изоставащите... Те продължават пътя си и спират някъде много далеч на юг. Някои казват, че там, където прекарват зимата, е по-топло... кой знае?

Но това е Южното нашествие. Знаем го. Виждам съм го, Алтера, както и съм виждал завръщането им на север, когато снеговете се топят и горите растат. Не нападат каменни градове. Като водата са, бучаща и течаща вода, но камъкът я разделя, без да се помръдне от мястото си. Тевар е камък.

Младият пришълец сведе глава и потъна в толкова дълбок размисъл, че Уолд си позволи за миг да го погледне право в лицето.

— Всичко, което казваш, старейшино, е истина, цялата истина и винаги е било така през онези Години. Но сега това е... ново време... Аз съм вожд на моя народ, а ти на твоя. Идвам като равен при равен, да търся помощ. Повярвай ми... послушай ме, нашите народи трябва да си помогнат. Сред гаалите има велик водач, наричат го Кубан или Кобан. Обединил е всичките им племена и ги е превърнал във войска. Сега те не крадат заблудени хапи по пътя си, а обсаждат и превземат Зимните градове на всичките области покрай брега, убиват родените през Пролетта мъже, поробват жените и във всеки град оставят гаалски воители да го пазят и управляват през Зимата. Когато отново дойде Пролетта и се върнат на север, те ще останат — тези земи ще са техни... Както и горите, нивите, Летните пасища и хората по тях... онези, които оцелеят...

Старецът се загледа встрани и след това отсече сърдито:

— Ти говориш, но аз не те слушам. Казваш, че ще бият, убиват и поробват народа ми. Ние сме хора, а ти си от пришълците. Затова запази мрачните си приказки за собствената си мрачна участ!

— Ако хората са в опасност, то ние сме в още по-голяма опасност. Знаеш ли, старейшино, колко сме останали в Ландин? По-малко от две хиляди.

— Толкова малко? Ами другите градове? Когато бях млад, твоят народ населяваше цялото крайбрежие на север.

— Няма ги. Онези, които останаха, дойдоха при нас.

— Война ли? Болести ли? Та вие не се разболявате.

— Трудно е да се оцелее в един свят, ако не си създаден за него — отвърна Агат с мрачна лаконичност. — Във всеки случай ние сме малко, слаби сме, затова искаме съюз с Тевар, когато дойдат гаалите. А те ще са тук най-много след трийсет дни.

— И по-рано, щом сега се намират в Тлокна. Вече са закъснели, снегът ще завали всеки момент. Ще бързат.

— Те не бързат, старейшино. Движат се бавно, защото идват вкупом — петдесет, шейсет, седемдесет хиляди!

Внезапно Уолд вникна в думите му и го обзе ужас — видя как безкрайните пълчища се точат през планинските проходи, предвождани от висок мъж със сплескано лице, видя как мъжете на Тлокна — или може би това бяха мъжете на Тевар? — лежат избити под срутените градски стени, а по локвите кръв се образува скреж... Той тръсна глава, за да прогони тези видения. Какво го беше прихванало? После отново задъвка устните си от вътрешната страна и след малко рече:

— Е, чух думите ти, Алтера.

— Но не до края, старейшино. — Това се казваше варварско безочие, но този тук беше от друг свят и при това предводител на сънародниците си. Уолд го остави да продължи. — Имаме време да се приготвим. Ако хората от Аскатевар, от Алакскат и от Пернмек се съюзят и приемат помощта ни, ние ще можем да свикаме собствена войска. Ако ги чакаме въоръжени на северната граница на трите ви области, навярно ще можем да отклоним цялото Южно нашествие на изток. В нашите летописи се казва, че два пъти в миналото са минавали по източния път. Тъй като е вече късно, застудява и дивечът е на привършване, то гаалите може и да променят посоката, ако се натъкнат на хора, готови да се сражават. Според мене единствената тактика на Кубан се крие в изненадата и многочислеността. Ние можем да ги отбием от пътя им.

— Хората от Пернмек и Алакскат са вече в Зимните си градове като нас. Още ли не си научил Човешкия закон? През Зимата не се водят битки!

— Това го кажи на гаалите, старейшино! Послушай себе си, но повярвай и на моите думи! — Пришълецът се изправи под напора на настойчивите си молби и предупреждения. На Уолд му домъчня за него. Често му домъчняваше за младите, които още не съзнаваха колко е безсмислено да се палят и да градят планове, да пропиляват живота и силите си, разкъсвани между стремленията и страха.

— Чух те — каза той любезно, по твърдо. — Старейшините на моя народ ще узнаят това, което ми каза.

— Тогава може ли да дойда утре да разбера...

— Утре, вдругиден...

— Трийсет дни, старейшино! Най-много трийсет дни!

— Алтера, гаалите ще дойдат и ще си отидат. Зимата ще дойде и няма да си отиде. Какъв смисъл има един воин да се завърне победител в недовършения си дом, когато земята се вледенява? Приготвим ли се за Зимата, тогава ще се тревожим за гаалите... Сега седни пак. — Той отново пхна ръка в кесията си за още едно парченце жезин на раздяла. — И баща ти ли се казваше Агат? Познавах го на младини. А една от недостойните ми дъщери каза, че те срещнала, докато се разхождала по брега. Пришълецът бързо вдигна поглед и отвърна:

— Да, срещнахме се. На брега между прилива и отлива.

ГЛАВА ТРЕТА

ИСТИНСКОТО ИМЕ НА СЛЪНЦЕТО

Кое причиняваше приливите и отливите по този бряг — огромното ежедневно прииждане и отдръпване на водна маса с височина от пет до двайсет метра? Този въпрос би затруднил всички старейшини на Тевар. А в Ландин дори и децата знаеха отговора — приливите и отливите се причиняваха от луната, от лунното притегляне...

Луната и земята обикаляха една около друга във величествен кръг, който се затваряше за четиристотин дни — една лунна фаза, а двете заедно обикаляха около слънцето, сякаш носени от тържествения вихър на танца в нищото. Този танц траеше шейсет лунни фази, двайсет и четири хиляди дни, един живот, една Година. Центърът и слънцето се казваха... слънцето се казваше Елтанин — Гама Драконис.

Преди да потъне сред сивите клони на гората, Джакоб Агат вдигна поглед към залязващото в мъгла слънце над западния хребет и го нарече мислено с истинското му име, което означаваше, че то не беше просто слънцето, а едно от многото слънца, звезда сред звездите.

От склоновете на Теварската планина зад гърба му долетя звънлив детски глас и му припомни подигравателните, извърнати встрани лица, присмехулните шушукания, които прикриваха страха, виковете зад гърба му: „Ето един пришълец! Елате да го видите!“ Останал сам под дърветата, Агат забърза, сякаш се мъчеше да изпревари унижението. Тъй като в шатрите на Тевар бе изпитал именно чувство на унижение и на отчуждение. Прекарал целия си живот в затворена общност от себеподобни, където всяко име, лице и сърце му бяха познати, той се притесняваше сред чужденци. Особено сред враждебно настроени, многобройни чужденци от друг биологичен вид, които се намираха на собствената си земя. Страхът и унижението го застигнаха отново, тъй че той се спря за миг и си помисли: „Проклет да съм, ако се върна там! Нека онзи стар глупак да прави каквото знае! Нека си седи в миризливата шатра и да се опуши

целият, докато дойдат гаалите! Невежи, фанатизирани, свадливи, бледолики, жълтооки варвари, тъпоглави вирси, всичките да изгорят — дано!“

— Алтера!

Момичето бе вървяло но петите му. Сега стоеше на пътеката на няколко метра зад него и се подпираше върху набраздения бял ствол на едно базуково дърво. Жълтите ѝ очи блестяха развълнувани и присмехулни сред белотата на лицето ѝ. Агат не се помръдна.

— Алтера — повика го тя повторно с мекия си, нежен глас, извърнала поглед встрани.

— Какво искаш?

Тя леко отстъпи назад.

— Аз съм Ролери. На пясъка...

— Знам коя си. А ти знаеш ли кой съм аз? Неистински човек, пришълец. Ако хората от племето ти те видят с мене, или ще ме кастрират, или пък ще те изнасилят най-тържествено... Знам ли какви са ви законите. Сега си върви!

— Моят народ не постъпва така. А между мене и тебе има роднинска връзка — упорстваше не съвсем уверено тя.

Той се обърна напред и тръгна.

— Сестрата на майка ти е умряла в нашите шатри...

— За наш срам — продължаваше пътя си Агат.

Тя не го последва.

Преди да поеме по лявото разклонение нагоре по склона, той се спря и се обърна назад. В умиращата гора не помръдваше нищо, освен един закъснял футруг, който с мъчително животинско твърдоглавие пълзеше на юг, оставяйки след себе си едва забележима диря.

Съзнанието за расово превъзходство не му позволяваше да се засрами от начина, по който се бе отнесъл с момичето, и всъщност почувства известно облекчение и възвърна самочувствието си. Ще се наложи да свикне с обидите на вирсите и да не обръща внимание на фанатизма им. Те не можеха другояче, по този начин даваха израз на упорството си, на природата си. Старият вожд му бе засвидетелствал, според собствените си разбирания, истинско внимание и търпение. И той, Джакоб Агат, трябва да покаже същото търпение и същото упорство. Тъй като съдбата на народа му, животът на хората на тази планета зависеха от действието или бездействието на вирсовите

племена през следващите трийсет дни. Историята на един народ на шестстотин лунни фази, на десет Години, историята на двайсет поколения, непрестанната борба, мъчителният напредък можеха да свършат още преди изгрева на полумесеца. Освен ако не му се усмихнеше щастието. Освен ако не проявеше търпение.

По възвишенията се нижеха в безкрайни редици огромни дървета с повяхнали в земята корени, със сухи, безлистни и загниващи клони. Готови бяха да рухнат при първия порив на северния вятър, да останат под преспите и леда хиляди денонощия, да изгният по време на безкрайното пролетно топене и с многобройните си трупове да обогатят земята, където, много дълбоко, сега семената им спяха непробуден сън. Търпение, търпение...

Агат се спусна заедно с вятъра по слънчевите ландински улици, стигна до площада, мина покрай учениците на арената и влезе в островърхата сграда със сводовете, която носеше старинното име — Съюзен палат.

Както и останалите сгради около площада, тя бе построена преди пет Години, когато Ландин бе столица на силна и цветуща малка страна — по времето на възхода. Целият първи етаж представляваше просторна зала за срещи. Сивите ѝ стени бяха изпъстрени с пространни и изящно изработени изображения със златни очертания. На източната страна имаше стилизирано слънце, заобиколено от девет планети, а на западната — седем планети, обикалящи около собственото си слънце по много издължени орбити. Третата планета от всяка система беше двойна и инкрустирана с кристал. Над вратите и в дъното кръгли циферблати сочеха с крехките си, орнаментни стрелки, че днешният ден е 391-вият от 45-тата лунна фаза на Десетата местна година за колонията на Гама Драконис III. Показваха още и че е двеста и вторият ден от Година 1405-та за Вселенския съюз и че в родината е дванайсети август.

Повечето се съмняваха, че Вселенският съюз съществува още, а някои любители на парадоксите дори се чудеха дали въобще някога е имало Родина. Но часовниците тук, в голямата Съвещателна зала, как го и долу, в подземната Летописна зала, които работеха непрестанно от шестстотин Съюзни години насам, като че свидетелстваха с произхода си и с устойчивостта си, че е имало Съюз и че все още има Родина, откъдето е дошъл човешкият род. Те търпеливо отмерваха времето на

една планета, потънала в бездната на мрака и годините. Търпение, търпение...

Едни алтерани вече го чакаха горе в библиотеката около камината, други влизаха в момента и се запътваха натам — събраха се десет души. Сейко и Ала Пасфал запалиха газовите горелки и намалиха пламъка. При все че Агат не бе казал нито дума, приятелят му Хуру Пилотсон, застанал при огъня до него, рече:

— Не се оставяй да те ядосат, Джакоб. Стадо тъпи, упорити номади... никога нищо няма да научат.

— Да не би да предавах мислите си?

— Не, разбира се, че не — разсмя се Хуру. Той бе пъргаво, слабовато и стеснително същество, предано на Джакоб Агат. На всички присъстващи, а всъщност и на цял Лапдин бе известно, че той е хомосексуалист, а Агат не е. В Ландин всички знаеха всичко и откровеността, колкото и изтощителна и трудна да беше, бе единственото положително разрешение на проблема за свръхкомуникацията.

— Просто тръгна с твърде големи надежди, това е всичко. Разочарованието ти личи. Но не се оставяй да те ядосат, Джакоб. Та те са само вирси.

Тъй като забеляза, че всички слушат. Агат отвърна високо:

— Казах на стареца всичко, което си бях намислил. Той отговори, че ще извести техния Съвет. Доколко ме е разбрал и доколко ми е повярвал, не знам.

— Аз въобще не се надявах да ти обърне внимание — намеси се Ала Пасфал, безцеремонна и крехка старица със синкавочерна кожа и бели коси, увенчаващи изнуреното ѝ лице. — И Уолд е отдавна на този свят като мене, по-отдавна дори. Не очаквайте да приветства идеята за войни и промени.

— Но той би трябвало да е благоразположен... нали е бил женен за жена от нашите — възкликна Дермат.

— Да, за братовчедка ми Арилия, лелята на Джакоб... екзотичният екземпляр в женската зоологическа градина на Уолд. Спомням си как я ухажваше — отвърна Ала Пасфал с толкова остър сарказъм, че Дермат посърна.

— Не взе ли решение да ни помогне? Разказа ли му плана си да посрещнем гаалите на границата? — попита Джонкенди Ли със

заекваш от нетърпение и разочарование глас. Той бе много млад и се надяваше на една хубава война с походи и фанфари. Както и всички останали. По-добре, отколкото да умреш от глад или да изгориш жив.

— Да им дадем време. Те ще решат — отвърна му замислено Агат.

— Как те прие Уолд? — Въпросът дойде от Сейко Есмит, последната потомка на голямо семейство. Името Есмит бяха носили единствено синовете на първия водач на Колонията. С нея то щеше да умре. Връстница на Агат, тя бе красива и нежна жена, нервна, зловна, потисната. Погледа си не откъсваше от него, когато се събираха алтераните. Който и да говореше, тя все в него гледаше.

— Като равен.

Ала Пасфал кимна одобрително и добави:

— Винаги се е отличавал с повече разум от останалите си събратя.

Но Сейко настояваше:

— Ами другите? Как мина през лагера им?

Колкото и дълбоко да потули и дори да забрави унижението си, Сейко непременно ще го изрови. Десета братовчедка, сестра, другарка в игрите, любовница, спътница, тя притежаваше способността незабавно да открива и най-малката му слабост или болка, а съчувствието и състраданието ѝ го притискаха в капана си. Бяха прекалено близки. Всички бяха прекалено близки помежду си — Хуру, старата Ала, Сейко. Усецането, че е чужденец, което го бе разстроило днес, му бе дало и възможност да ги погледне от разстояние, да се почувства сам, а може би и да изпита някакъв копнеж. Сейко не отместваше от него ясните си, меки, тъмни очи, които долавяха всяка негова дума или промяна в настроението му. Момичето от вирсите, Ролери, никога не вдигаше поглед към него — очите им никога не се срещаха. Все отправяше някъде встрани златистия си, чуждоземен взор.

— Не ме спряха — отвърна ѝ той съвсем лаконично.

— Е, утре може би ще вземат решение за предложението ни. Или вдругиден. Как върви запасяването на Купола с провизии днес?

Разговорът стана общ, макар че неизменно се въртеше около Джакоб, Агат или пък се връщаше към него. При все че бе по-млад от някои от тях, а и всичките десет алтерани се избираха с равни права за

десетгодишния си мандат в съвета, той очевидно бе по всеобщо признание техният водач, техният център. Ако не се смяташе енергичността, с която се движеше и говореше. За това нямаше друга особена причина. Къде се проявява авторитетът — у самия човек или у хората около него? Под въздействието му обаче Агат ставаше все по-напрегнат и по-сериозен, тъй като му тежеше бремето на отговорността, която носеше отдавна и която се увеличаваше с всеки изминал ден.

— Май направих един пропуск — сподели той с Пилотсон, докато Сейко и другите жени от съвета запарваха течност от базукови листа, наречена чай, и я сервираха в малки, обредни чашки. — Толкова упорито се опитвах да убедя стареца в реалната опасност от гаалите, че май за миг му предадох мислите си. Не с думи. Но той се смрази, сякаш видя призрак.

— Способността ти да предаваш мисли е много силна, а когато си под напрежение, не успяваш да се овладееш. Може и да е видял призрак.

— Толкова отдавна престанахме да поддържаме връзка с вирсите... и толкова сме затворени в себе си тук, толкова изолирани, че не мога да разчитам на способността си да се владея. Първо внушавам на онова момиче долу на брега какво да прави, после предавам мисли на Уолд — ако това продължи, ще ни сметнат за магьосници и ще се настроят срещу нас както през първите Години... А ние трябва да ги накараме да ни вярват. Почти не разполагаме с време за това. Де да бяхме разбрали по-рано за гаалите!

— Все пак — отвърна внимателно Пилотсон — предупредението, което получихме, дължим единствено на предвидливостта ти да изпратиш съгледвачи на север, където вече няма наши селища. За твое здраве, Сейко — добави той и пое от подноса миниатюрната чашка, от която излизаше пара.

Агат взе последната чашка и я изпи на един дъх. В прясно запарения чай имаше изостряща сетивата съставка и той възприемаше с избистрено съзнание стипчивата й, чиста топлина, която се разливаше в гърлото му, напрегнатия поглед на Сейко, празната, просторна, осветена от огъня зала, здрача отвъд прозорците. Синята порцеланова чаша в ръката му бе много стара, изработена още през Петата година. Стари бяха и ръчнопечатаните книги в шкафовете под

прозорците. Дори стъклата на прозорците бяха стари. Всичките им богатства, всичко, което ги приобщаваше към цивилизацията, всичко, което ги правеше алтерани, бе старо. На тях вече отдавна, от много години, още преди да се роди Агат, не им стигаха ни сили, ни време за изкусните и сложни превъплъщения на човешкото умение и дух. Сега гледаха само как да се запазят, как да оцелеят.

Постепенно, Година след Година, от поне десет поколения насам редиците им оредяваха — макар и едва забележимо, но броят на новородените намаляваше. Те се съсредоточаваха на едно място, събираха се по-близо един до друг. Първоначалните стремежи за господство бяха потънали в забвение. Онези, които бяха оцелели от Зимите и от нападенията на враждебно настроени вирсови племена, се бяха завърнали в стария център, в първата колония, Ландин. Учета децата си на старите науки и порядки, без да ги осъвременяват. Живееха все по-скромно и по-скромно и отдаваха все по-голямо и по-голямо предпочитание на простотата пред сложността, на спокойствието пред борбата, на издръжливостта пред успеха. Просто се оттегляха.

Загледан в миниатюрната чашка пред себе си, Агат долови в ясната ѝ, чиста полупрозрачност, в съвършенството, с което бе сътворена, в крехкостта на материала умаления образ на духа на народа си. Въздухът извън високите прозорци имаше същия полупрозрачен синкав цвят. Но бе студен — необятен и студен син здрач. Отново го налегнаха старите страхове от детинството, за които той, вече голям, разсъждаваше по следния начин — този свят, на който е роден той, на който са раждани баща му и дедите му от двайсет и три поколения, просто не е неговата родина. Тук всички те са чужди. И дълбоко в себе си никога не забравяха това. Бяха пришълци. И малко по малко, с величествено спокойствие, с безмозъчното упорство на еволюционния процес този свят ги убиваше — отхвърляше присадката.

А може би и те приемаха това развитие твърде покорно, с твърде голямо желание да измрат. Но нали от самото начало силата им се криеше в покорството — в желязното им подчинение на Съюзните закони. И още бяха силни — всеки един от тях. Но нямаха нито знанията, пито способността да се борят с безплодието и с преждевременните раждания, които топяха поколенията им. Явно

Съюзните книги не можеха да обхванат цялата човешка мъдрост, а човешкото познание от ден на ден, от Година на Година се свиваше и подменяше с някоя информация от непосредствено значение, отнасяща се до ежедневно съществуване тук и сега. Накрая те вече и не разбираха голяма част от това, което бе написано в книгите. Какво наистина им бе останало от наследството до този момент? Ако въобще някога корабът, както твърдяха старите сказания и надежди, се спусне в пламъци от звездите, дали хората от него ще разпознаят в тях себеподобните си?

Но нямаше никакъв кораб и нямаше и да има. Те щяха да умрат. Ще се свърши с присъствието им тук, с дългото им изгнание и борба на тази планета, всичко ще се разтроши като глинена отломка.

Агат много внимателно сложи чашата върху подноса и изтри потта от челото си. Сейко отново го наблюдаваше. Той рязко ѝ обърна гръб и се заслуша в разговора на Джонкенди, Дермат и Пилотсон. Мрачните му предчувствия за миг ненадейно бяха прекъснати от спомена за леката, гъвкава и изплашена фигура на момичето Ролери, протягащо ръка към него от черните скали сред морето, и той видя в това и обяснение, и знамение.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ВИСОКИТЕ МЛАДИ МЪЖЕ

Силният и самотен звук, който издаваше ударът на два камъка, кънтеше между покривите и недовършените стени на Зимния град, и стигаше чак до високите червени шатри, разпънати около него. Туп, туп, туп — не спираше той и изведнъж към него се присъедини в контрапункт втори тропот, туп-туп, туп-туп. Включи се и трети от по-висока тоналност, който накъса ритъма, после четвърти, пети, десети и тактът се загуби в непреставания грохот от удари, в лавината от каменен кънтеж, която поглъщаше и размиваше всеки отделен звук.

Докато въздухът ехтеше от неспирните и главозамайващи каменни удари, най-старият от хората на Аскатевар излезе бавно от шатрата си и тръгна между редиците от шатри и огньовете, чийто дим се извисяваше сред последните, косо падащи лъчи на късното следобедно есенно слънце. Старецът премина със скована и тежка крачка през лагера на народа си, влезе през портите на Зимния град, тръгна по нещо като пътека или улица, лъкатушешца между наподобяващите шатри дървени покриви на къщите, чиито стени бяха под земята, и излезе на празното пространство сред тях. Там седяха около стотина мъже с опрени в коленете си глави и удряха камък върху камък, изпаднали в хипнотичен, безпаметен унес. Уолд седна при тях и затвори кръга. Пред него имаше два тежки, заоблени от водата камъка. Той вдигна по-малкия и с всички сили го стовари върху по-големия: тряс! тряс! тряс! Вляво и вдясно от него кънтежът продължаваше — грохот и трясък от нестройни звуци, където от време на време възникваха наченки на ритъм. Произволен низ от звуци, той изчезваше и се появяваше отново. В един от тези мигове Уолд го улови, влезе в него и го задържа. Изведнъж му се стори, че е овладял тропота. След малко съседът му отляво се присъедини към него и камъните започнаха да се издигат и спускат едновременно. Същото направи и съседът му отдясно. Изведнъж всички в кръга започнаха да удрят едновременно, подчинявайки се на ритъма. Той изкристализира от

шума, надви го и принуди всеки отделен нестроен глас да се присъедини към единствения непрестанен ритъм — олицетворение на съгласието, на учестения пулс на мъжете на Аскатевар, които продължаваха да удрят камък в камък.

Това бе тяхната музика, техният танц.

Един от мъжете скочи на крака и застана в центъра на кръга. Беше гол до кръста, ръцете и краката му бяха изрисувани с черни линии, а косата обгръщаше като черен облак лицето му. Ударите станаха по-леки, намаляха и замряха. Настъпи тишина.

— Бързоходецът от север донесе вестта, че гаалите се движат през Крайбрежния проход и многобройните им отряди приближават. Стигнаха са до Тлокна. Това известно ли ви е?

Разнесе се хорovo потвърждение.

— Сега слушайте човека, който свика този Каменен сбор — извика шаманът глашатай и Уолд с мъка се изправи на крака и отиде на мястото в средата с поглед, вперен пред себе си, масивен, съсухрен, неподвижен — не човек, а скала.

— В шатрата ми дойде един от пришълците — каза той най-накрая с отслабнал от старост, но дълбок глас. — Най-главният в Ландин. Каза, че пришълците са намалели и молят хората за помощ.

От насядалите неподвижно старейшини на родове и семейства се надигна неясен ропот. Над кръга, над дървените островърхи покриви около тях, много високо горе в студения, златист небосвод кръжеше бяла птица, предвестник на Зимата.

— Този пришълец каза, че Южното нашествие не се движи по родове и племена, а приижда в многохилядна орда с велик предводител начело.

— Откъде знае? — изрева някой. На Теварските Каменни сборове протоколът не се спазваше строго. Тевар никога не бе управляван от шаманите си подобно на някои друга племена.

— Изпратил съгледвачи на север! — извика Уолд не по-малко гръмогласно. — Каза, че гаалите обсаждат Зимните градове и ги превземат. Нали това съобщи бързоходецът за Тлокна. Пришълецът смята, че воините на Тевар би трябвало да се съюзят с пришълците и с хората от Пернемек и Алакскат, да отидат на север от нашата област и да отклонят Южното нашествие към Планинския проход. Това бяха думите му. Чухте ли ги всички?

Последва нестройно и бурно съгласие, а един от родовете главатарии веднага скочи на крака:

— Старейшино! От твоите уста винаги чуваме истината. Но кога един пришълец е говорил истината? Кога хората са слушали пришълците? Нищо не чувам от думите на този пришълец. Какво като градът му може да бъде унищожен от Южното нашествие? Там не живеят хора! Нека да загинат и тогава ние, хората, ще вземем земите им.

Говорещият бе Уолмек, едър, мургав, многословен човек. Никога не се бе нравил на Уолд и това пролича в отговора му:

— Чух Уолмек. Не за първи път. Хора ли са пришълците, или не — кой знае? Може би са паднали от небето, както се говори. А може и да не са. Тази Година никой не е паднал от небето... Те приличат на хора, сражават се като хора. Жените им са като нашите, това ви го гарантирам! Притежават известна мъдрост. По-добре да ги послушаме... — при споменаването на пришълките всички в тържествения кръг се усмигнаха многозначително и Уолд съжали за казаното. Глупаво бе да им напомня за старите си връзки с пришълците. И не беше редно... Все пак ставаше въпрос за собствената му жена...

Той седна сконфузено на мястото си и направи знак, че повече няма да говори.

Някои от останалите мъже обаче, поразени от разказа на бързоходеца и от предупреждението на Агат, бяха готови да спорят с онези, които отхвърляха вестта или се съмняваха в нея. Един от синовете на Уолд, роден през Пролетта, Умаксуман, който обичаше внезапните нападения и грабежи, открито подкрепи плана на Агат да се отправят към границата.

— Не виждате ли, че пришълците се опитват с измама да завлекат мъжете на север, за да ги завари там първият сняг, а през това време те да ни отмъкнат стадата и жените и да ни ограбят хамбарите? Те не са хора, у тях няма нищо добро! — нареждаше Уолмек. Рядко му се удаваше такъв случай да упражни красноречието си.

— Само това искат, жените ни. Нищо чудно, че намаляват и измират, само чудовища раждат. Искат жените ни, за да могат да отглеждат нашите деца като техни! — разпалено му пригласяше младолик глава на семейство.

— Аах! — изръмжа Уолд, отвратен от тази неразбория и неосведоменост, но не предприе нищо, а остави Умаксуман да се оправя.

— Ами ако пришълецът е казал истината? — запита Умаксуман. — Ако гаалите нахлуят през планините наведнъж, с хиляди? Готови ли сме да ги отблъснем?

— Но стените не са довършени, портите не са издигнати, реколтата не е прибрана — намеси се един по-възрастен човек. Това бе същината на въпроса, а не недоверието към пришълците. В случай че трудоспособните мъже потеглят на север, ще могат ли жените, децата и старците да свършат всичката работа по Зимния град преди настъпването на Зимата? Може би да, а може би и не. Много рисковано бе да се вслушат в думите на един пришълец.

Самият Уолд не бе взел решение и възнамеряваше да се съобрази със старейшините. Пришълецът Агат му харесваше и не му изглеждаше нито неосведомен, нито лъжец, но може ли човек да знае? Самите хора се отчуждаваха един от друг в даден момент, а какво да кажем за пришълците. Как да разбере човек? Може би гаалите настъпваха с обща войска. Но в настъплението на Зимата никой не се съмняваше. Кой враг да посрещнат по-напред?

Старейшините не бяха склонни да се предприема каквото и да е противодействие, но групата на Умаксуман успя да се наложи да изпратят бързоходци до двете съседни области Алакскат и Пернемек, за да се разбере и тяхното мнение по въпроса за съвместната отбрана. Това бе единственото решение, което бе взето. Шаманът пусна мършавата хана — бе я хванал в случай, че се стигне до обявяване на война, което трябваше да се скрепи с жертвоприношение, и старейшините се разотидоха.

Уолд вече се намираще в шатрата заедно с мъжете от рода си пред димящо гърне бхан, когато отвън настъпи суматоха. Умаксуман излезе, отпъди всички с висок глас и се върна в просторната шатра заедно с пришълеца Агат.

— Добре дошъл, Алтера — рече старецът, погледна лукаво към двамата си внуци и продължи, — заповядай да хапнеш с нас.

Още от младини той обичаше да всява смут у околните. Затова едно време все гледаше да се измъкне и да отиде при пришълците. А сега чрез този жест вътрешно се освободи от смътното чувство за

срам. То не му даваше покой, откакто спомена пред другите мъже за пришълката, която му бе жена толкова отдавна.

Агат прие поканата спокоен и невъзмутим както преди и яде колкото да покаже сериозното си отношение към гостоприемството. После изчака, докато се нахранят другите и жената на Укует прибере набързо, и каза:

— Слушам думите ти, старейшино.

— Няма да чуеш нищо особено — отвърна Уолд и се уригна. — Ще изпратим бързоходци до Пернемек и Алакскат. Но много малко бяха тези, които говориха за война. Студът се увеличава с всеки изминал ден — единственото безопасно място е вътре, между стените, под покривите. Ние не витаем в миналото като вас, но знаем какъв е бил и все още е Човешкият закон и го спазваме.

— Законът ви е хубав — отвърна пришълецът, — дори прекалено хубав, щом и гаалите са се поучили от него. Миналите Зими сте били по-силни от гаалите, тъй като племената ви са заставали заедно насреща им. А сега и те са разбрали, че силата се крие в многочислеността.

— Да, но в случай че вестта отговаря на истината — намеси се Укует, който, макар и внук на Уолд, бе по-голям от Умаксуман.

Агат вдигна мълчаливо глава към него и той веднага избегна срещата с този тъмен поглед.

— Ако не отговаря, тогава защо гаалите идват на юг с такова закъснение? — отвърна Умаксуман. — Какво ги задържа? Нима преди са чакали някога, докато приберем реколтата?

— Кой знае? — намеси се Уолд. — Миналата Година дойдоха, преди да изгрее Снежната звезда, това си го спомням. Но помни ли някой как беше по-предната Година?

— Може да се движат по Планинския проход — предположи другият внук — и въобще да не минат през Аскатевар.

— Бързоходецът каза, че са завзели Глокна — отсече Умаксуман, — а Глокна се намира северно от Тевар на крайбрежния път. Защо не повярваме на тази вест, защо не предприемем нещо?

— Защото хората, които воюват през Зимата, не доживяват до Пролетта — изръмжа Уолд.

— Ами ако дойдат...

— Ако дойдат, ще се бием.

Настъпи кратко мълчание. Този път Агат не погледна към никого, а сведе черните си очи като човешко същество.

— Хората казват — отбеляза Укует с присмехулен и тържествуващ глас, — че пришълците притежават необикновена сила. Самият аз не знам нищо, тъй като съм роден през Лятото и за първи път през тази лунна фаза виждам един от тях, да не говорим, че за първи път сядам с един от тях. Но ако те са магьосници и притежават такава сила, защо им е потрябвала нашата помощ?

— Не искам да чувам! — изрева Уолд с мораво лице и насълзени очи. Укует се удари през лицето. Вбесен от безочливото отношение към един гост на шатрата и от собствената си обърканост и нерешителност, които го подтикваха към спор и с двете страни, старецът дишаше тежко и не отместваше пламналия си поглед от младежа, който криеше лицето си.

— Ще говоря аз — каза той най-после с все още дълбок и силен глас, който сякаш за миг бе потиснал дрезгавината на старостта. — Ще говоря аз, а вие слушате! Нагоре по крайбрежния път ще тръгнат бързоходците и ще вървят, докато пресрещнат Южното нашествие. А зад тях, на два дни път зад тях, но не извън границите на нашата област, ще се движат воините — всички мъже, родени от средата на Пролетта до времето на Лятната оран. Ако гаалите идват с многобройна войска, нашите ще ги изтикат на изток от планините; ако не идват, ще се върнат обратно в Тевар.

Умаксуман се засмя високо и каза:

— Старейшино, никой не може да ни води освен тебе!

Уолд изръмжа, уригна се, успокои се и му отвърна мрачно:

— Обаче ти ще застанеш начело на воините.

Тук и Агат прекъсна мълчанието си и с тих глас рече:

— Моите хора могат да изпратят триста и петдесет души. Ще се придвижим нагоре по стария крайморски път и ще се срещнем с хората ви на границата на Аскатевар.

После стана и протегна ръка. Сърдит, че се остави да го въвлекат в едно такова решение, и все още под влиянието на противоречивите си чувства, Уолд не му обърна внимание, но Умаксуман светкавично скочи на крака и пое подадената ръка. Двамата застинаха за миг в това положение на светлината на огъня, все едно, че бяха вестители на деня

и нощта. Агат — тъмнокож, потаен, мрачен, Умаксуман — светлокож, светлоок, лъчезарен.

Решението бе взето и Уолд знаеше, че ще може да го наложи и на останалите старейшини. Знаеше и още, че това е последното решение в живота му. Можеше да ги изпрати на война, но този, който щеше да се завърне начело на войните и да оглави народа на Аскатевар, бе Умаксуман. Чрез действията си Уолд се оттегляше от първенството. Младият вожд ще е Умаксуман. Той ще затваря кръга на Каменния сбор, той ще предвожда ловците през Зимата, Пролетните набези, безкрайните странствания през дългите Летни дни. Неговата Година едва-що започваше...

— Вървете си — отпрати ги той с дрезгав глас. — Свикайте Каменния сбор за утре. Кажете на шамана да отдели една хана, ама потлъстичка и с повече кръв.

С Агат повече не желаше да разговаря. Те си тръгнаха, всичките високи млади мъже си тръгнаха. А Уолд остана скован и свит до огъня, с поглед, вперен в жълтите пламъци — все едно, че бяха сърцевината на едно изчезнало сияние или пък безвъзвратно изгубената топлина на Лятото.

ГЛАВА ПЕТА

ЗДРАЧ В ГОРАТА

Пришълецът излезе от шатрата на Умаксуман и се спря за миг да продължи разговора си с младия вожд. Двамата гледаха на север и присвиваха очи срещу хапещия сив вятър. Агат размахваше протегнатата си ръка, сякаш говореше за планините. Отделни думи долетяха и до Ролери, която ги наблюдаваше от пътя към градските порти. Гласът му я накара да потръпне, през вените ѝ преминаха смътен страх и мрак и ѝ припомниха как същият този глас изпълваше съзнанието ѝ, плътта ѝ, как я зовеше към себе си.

След това в спомените ѝ като изкривено ехо изплува нетърпящата възражение, пареща като плесница заповед, с която я пропъди от себе си на горската пътека.

Изведнъж тя остави на земята кошниците, които носеше. Днес се местеха от червените шатри на скитническото ѝ детство в лабиринта от островърхи покриви и подземни зали, тунели и коридори на Зимния град и всичките ѝ братовчедки, лели и племенници се суетяха, пискаха и тичаха напред-назад по пътеките, влизаха и излизаха през шатрите и градските порти, натоварени с кожи, сандъци и най-различни неща. Без да поглежда към кошниците, тя тръгна към гората.

— Ролери! Роолери! — разнесоха се след нея пронизителни гласове, които вечно я преследваха, изпълнени с обвинения. Устремена напред, тя не се обърна ни за миг и дори се затича, като навлезе в гората. Забави ход едва когато гласовете потънаха в изпълнената с ридания и стенания тишина на обрулените дървета и нищо повече не ѝ напомняше за лагера на близките ѝ, освен едва доловимият, горчив мирис на дим от горящи дърва, довяван от вятъра.

Огромни срутени стволове запречваха от време на време пътеката и тя трябваше да се катери по тях или пък да пълзи отдолу, а твърдите мъртви клони късаха дрехите ѝ, дърпаха качулката ѝ. В тази вихрушка горите съвсем не бяха безопасно място — дори в момента някъде от висините на хребета долетя тътен от сгромолясващо се

дърво, неиздържало на порива. Но това не я интересуваше. Искаше ѝ се да стъпи отново на сивите пясъци, да застане неподвижно, ама съвсем неподвижно и да гледа как пенестата, десет метрова водна стена пада върху нея... Изведнъж тя спря точно тъй внезапно, както бе и тръгнала и застина наскредем сумрачната пътека.

Вятърът духаше на пориви. Навъсеното небе се гърчеше и спускаше съвсем ниско над плетеницата от безлистни клони. Тук вече цареше полуздрач. Гневът и целенасочеността напуснаха момичето, то сви рамена пред вятъра и се вцепени от страх. Пред очите ѝ проблясва нещо бяло. Тя извика, но не помръдна от мястото си. Бялото нещо отново премина пред нея и внезапно се настани на един грапав клон над главата ѝ — огромен звяр или птица с чисто бели криле, с къси, остри, клюнообразни устни, които се отваряха и затваряха, и с втречени, сребристи очи. Впила здраво четирите си оголени нокти в клона, неизвестната твар отгоре не изпускаше момичето от погледа си. Сребристите очи не мигваха. Изведнъж огромните бели криле се разпериха, по-широки от човешки бой, размахаха се сред клоните и ги строшиха. Птицата продължи да маха с криле и изграчи в очакване на следващия порив на вятъра. След това се издигна заедно с него през клоната и се понесе бавно към надвисналите облаци.

— Буревестник — рече спрелият на няколко метра зад нея Агат. — Казват, че вещаят снежните виелици.

Гигантската сребриста твар я бе изплашила до смърт. За миг в очите ѝ бликнаха сълзите, които обикновено съпътстваха силните вълнения при хората от нейната раса, и я заслепиха. Първоначалното ѝ намерение бе да му се подиграе, да му се присмее, тъй като под непресторената му самонадеяност бе забелязала неприязнта, породена от пренебрежителното отношение на хората от Тевар, които го смятаха за по-нисше същество, каквото всъщност си беше. Но бялата твар, буревестникът, я бе изплашила и приковала поглед в него, както преди малко в птицата, Ролери избухна:

— Мразя те, ти не си човешко същество, мразя те!

Вече не плачеше. Но отмести поглед встрани и двамата потънаха в мълчание, което продължи доста дълго.

— Ролери! — каза той тихо. — Погледни ме.

Тя не се подчини. Агат тръгна към нея, но Ролери се дръпна назад и изкреця:

— Не ме докосвай! — Гласът ѝ приличаше на писъка на буревестника, а чертите на лицето ѝ се изкривиха.

— Съвземи се! Ето — дай ръка, дай! — Тя се опита да се отскубне, но той я хвана здраво за китките. И двамата застинаха в това положение.

— Пусни ме — каза тя накрая с естествен глас. Той веднага я освободи.

Ролери си пое дълбоко дъх:

— Гласа ти... чух гласа ти вътре в мен. Долу на пясъците. Можеш ли пак да ми говориш по точи начин?

— Да — кимна той, като я наблюдаваше внимателно и спокойно. — Но нали ти казах, че това е за пръв и последен път.

— Все още чувам гласа ти. Чувствам го. — И тя си запуши ушите с ръце.

— Зная... Съжалявам. Когато те повиках, не знаех, че си вирс... че си от Тевар. Това е противозаконно. А и не би трябвало да ме чуеш...

— Какво значи вирс?

— Така ви наричаме.

— А себе си как наричате?

— Хора.

Тя хвърли поглед към стенещата, потънала в здрач гора, към сивите пролуки сред дървета, към гърчещия се облачен небосвод. Разлюляната сива вселена имаше странен вид, но вече не я плашеше. Допирът с него, осезаемият допир с ръката му разсейваше натрапчивото усещане, че присъствието му е неуловимо, и разговорът я изпълваше с все по-голямо спокойствие. Сега тя разбра, че през последното денонощие почти не е била на себе си.

— Могат ли всички от вашите хора... да говорят така?

— Някои могат. Това е умение, което се придобива. Само трябва да се упражнява. Ела тук, поседни за малко. Доста преживя днес. — Макар и винаги рязък, сега гласът му сякаш издаваше нещо съвсем различно — като че настоятелността, с която я бе извикал там, на пясъците, вече се превръщаше в безкрайно сдържана, несъзнателна молба, в зов за близост. Те седнаха на един повален базуков дънер на няколко метра от пътеката. Ролери забеляза, че походката му е различна от тяхната — стойката на тялото, съвкупността от

движенията му ѝ бяха изцяло непознати. Най-силно впечатление ѝ правеха тъмнокожите му ръце, пъхнати между коленете.

— И вашите хора са могли да научат езика на мисълта, ако са искали. Но не са проявили никакво желание, струва ми се, че го наричат магьосничество... В книгите ни пише, че самите ние сме го научили от други същества, много отдавна и на Друг свят на име Роканан. Това е колкото умение, толкова и дарба.

— Можеш ли да чуваш, когато си поискаш, какво казват мислите ми?

— Забранено е — бе категоричният му отговор, който разпръсна страховете ѝ.

— Научи ме на това умение — изведнъж му се примоли тя като някое дете.

— Ще ни е нужна цялата Зима.

— А ти за една Есен ли успя?

— Е, отиде и част от Лятото — усмихна се той.

— Какво означава вирс?

— Това е дума от стария ни език. Означава „високо интелигентно разумно същество“.

— Къде има друг свят?

— Ами не е само един, а са много. Някъде в безкрайността. Отвъд слънцето и луната.

— Значи наистина сте паднали от небето? Защо? Как сте успели от другата страна на слънцето да се доберете чак до нашето крайбрежие?

— Ще ти разкажа, ако имаш желание да слушаш, ала това не е само приказка. Ролери. Много неща не разбираме, но онова, което наистина знаем от историята ни, е истина.

— Слушам думите ти — прошепна тя обредната фраза с вълнение, но без да е убедена докрай.

— Далеч сред звездите имало много светове и на тях живеели най-различни хора. Те правели кораби, които можели да прекосяват мрака между световите, и непрекъснато пътували с тях. Били търговци и изследователи. Обединили се в Съюз, тъй както вашите родове се обединяват, за да образуват една Област. Но се появила сила, враждебна на Вселенския съюз. Враг, който идвал отдалеч. Не зная

откъде точно. Книгите са написани за хора, които имали по-големи познания от нас...

Непрекъснато си служеше с думи, които звучаха като думи, но не означаваха нищо. Ролери се чудеше какво е това кораб, какво е книга. Но сериозният, изпълнен с копнеж глас приковаваше вниманието ѝ и тя слушаше омаяна.

— Съюзът дълго се подготвял, преди да влезе в бой с този враг. По-силните светове помагали на по-слабите да се въоръжат, да се приведат в бойна готовност. Също като нас, дето се опитваме да се приготвим за срещата с гаалите тук. Едно от уменията, на които са ни учили, доколкото ми е известно, било приемането и предаването на мисли от разстояние. Освен това имало оръжия, в книгите пише, че имало огньовете, които можели да изгорят цели планети и да възпламенят звездите... Тъкмо по това време хората, към които принадлежа и аз, дошли тук, във вашия свят, от родината си. Не били много. Трябвало да се сприятелят с вашия народ и да разберат дали не искате да се присъедините към Съюза и с общи усилия да отблъснем врага. Но той връхлетял. Корабът, който докарал сънародниците ми, се върнал заедно с някои от тях да помага в боевете и отнесъл... далекоговорителя, с който онези хора можели да разговарят помежду си от различни светове. Но други останали тук, дали за да помогнат на този свят, ако дойде врагът, дали защото не могли да се върнат обратно — това не ни е известно. В летописите пише само за заминаването на кораба. Бяло метално копие, по-дълго от цял един град, издигащо се върху огнени пера. Има го на картинки. Струва ми се, че тогава са вярвали в скорошното му завръщане... Това било преди десет Години.

— Ами войната с врага?

— За нея не знаем нищо. Не ни е известно какво е станало след заминаването на кораба. Някои от нас смятат, че войната вероятно е била изгубена, други пък мислят, че е била спечелена, но много трудно и малкото останали тук хора са били забравени по време на безкрайните сражения. Кой знае? Ако оцелеем, един ден ще разберем. Ако тук не дойде никой, ще си направим кораб, ще отидем и ще разберем... — Гласът му бе изтощен с копнеж и ирония.

На Ролери ѝ се зави свят от разкрилата се пред нея бездна на времето, пространството и непонятното.

— С това се живее трудно — каза тя след малко.

— Не е така — засмя се Агат, изтръгнат от мислите си. — Именно то ни изпълва с чувство за гордост. Трудното е това, че трябва да оцелеем в един чужд свят. Преди Години сме били велик народ. Погледни ни сега.

— Казват, че пришълците никога не боледуват, вярно ли е?

— Да. Вашите болести не ги хващаме, а от нашите не сме донесли ни една. Но ако се порежем, ни тече кръв... И остаряваме и умираме като човешки същества...

— Ами да, разбира се — отвърна тя с отвращение.

— Нашата беда е в това — в гласа му вече нямаше саркастични нотки, — че не се раждат достатъчно деца. Толкова много не се доизносват и се раждат мъртви, а толкова малко остават живи.

— Чувала съм за това. И съм го премисляла. Вие постъпвате толкова странно. Зачевате по всяко време на Годината, дори по време на Зимната оран, защо?

— Не можем другояче, така сме устроени — засмя се той отново и я погледна, но тя вече имате много сериозен вид.

— Самата аз съм родена извън сезона, по време на Лятната оран. Тъй че това се случва понякога и при нас, но много рядко, и ето че когато свърши Зимата, ще бъда твърде стара да родя Пролетно дете. Никога няма да имам син. Един ден някой старец ще ме вземе за пета жена, но Зимната оран е започнала и когато настъпи Пролетта, те съм остаряла вече... Значи ще си умра безплодна. Ако една жена се роди извън сезона като мене, по-добре въобще да не се е раждала... И още нещо, вярно ли е това, което говорят, че пришълците имат само по една жена?

Той кимна. Очевидно кимването за него бе като свиването на рамене за нея.

— Ами нищо чудно, че сте на изчезване!

Той се усмихна широко, но тя продължаваше да държи на своето:

— Много жени — много синове. Ако беше от Тевар, вече щеше да имаш пет-десет деца! Имаш ли деца?

— Нямам, не съм женен.

— Но нима никога не си лягал с жена?

— Е, лягал съм — отвърна той и след това допълни с потвърдителен тон, — разбира се, че съм лягал. Но когато искаме деца, ние се женим.

— Ако беше като нас...

— Да, но не съм.

Настъпи мълчание. Най-сетне той каза внимателно:

— Тук обичаите и нравите нямат значение. Не знаем какво пречи, но всичко иде от семето. Някои лекари смятат, че тъй като това не е нашето слънце, под което са раждани дедите ни, то ни влияе неблагоприятно и малко по малко променя семето у нас. А промяната убива.

Мълчанието помежду им се възобнови за известно време.

— Как е изглеждал другият свят... родината ви?

— Има песни, които дават известна представа — отвърна й той, но млъкна, когато Ролери го попита съвсем плахо какво е това песен.

— У дома — продължи той след малко — светът бил по-близо до слънцето си и цялата година там била по-кратка дори от една лунна фаза. Така пише в книгите. Само си помисли, цялата Зима траела само деветдесет дни...

При тези думи и двамата прихнаха.

— Нямах време и един огън да запалиш — рече Ролери.

Дрезгавината в гората се съгъстяваше, превръщаше се в мрак. Пътеката пред тях се губеше, заприличваше на неясна пролука между дърветата, която наляво водеше към нейния град, а надясно — към неговия. А тук, по средата, имаше само вятър, мрак и самота. Нощта се спускаше бързо. Нощта, Зимата, войната, сезонът на смъртта.

— Страх ме е от Зимата — каза тя едва доловимо.

— Всички ни е страх — отвърна й той. — Каква ли ще бъде?... Досега сме виждали единствено слънчевата светлина.

Още никой от познатите й не бе успял да разчупи неустрашимата и волна самотност на духа й. Тя нямаше връстници, а и по собствено желание бе все самичка, независима, непривързана към никого. Но сега, когато светът посивяваше и бъдещето не обещавахе нищо друго освен смърт, сега, когато за първи път я обземаше страх, изведнъж се бе появил той — тъмна сянка близо до скалистата кула над морето, а гласът му бе заговорил в кръвта й.

— Защо никога не ме гледаш в очите? — попита я той.

— Ще те погледна, ако поискаш — но не го стори, въпреки че усещаше върху себе си странния му, тъмен поглед. Най-накрая протегна ръка и той я взе.

— Очите ти са златисти. Искам... Искам... Но ако само знаеха, че сме заедно, дори сега...

— Твоите ли?

— Твоите. Моите това въобще не ги интересува.

— А моите не е необходимо да разберат.

И двамата говореха почти шепнешком, но настойчиво, без да се изчакват.

— Ролери, след две нощи заминавам на север.

— Зная...

— Когато се върна...

— Ами ако не се върнеш! — извика момичето, обхванато от ужас, че Есента приближава края си и вещае студ и смърт.

Той я държеше в прегръдките си и я успокояваше, че ще се върне. Докато ѝ говореше, тя усещаше как сърцето му бие заедно с нейното.

— Искам да съм с теб — повтаряха и двамата едновременно.

Наоколо бе тъмно. Те се изправиха и бавно потънаха в сивкавия мрак. Тя тръгна с него, към неговия град.

— Къде ли можем да отидем? — засмя се той горчиво. — Това не е като любовта през Лятото... Отвъд хребета има ловен заслон... В Тевар ще забележат, че те няма.

— Няма — прошепна тя.

ГЛАВА ШЕСТА

СНЕГЪТ

Съгледвачите бяха тръгнали — утре мъжете на Аскатевар щяха да потеглят на север по широкия път с неясни очертания, който пресичаше тяхната област, а по-малобройната група от Ландин щеше да поеме по стария път край брега. Умаксуман, както и Агат смятаха, че ще с най-добре двете войски да останат разделени до навечерието на боя. Единственото нещо, което ги обединяваше, бе волята на Уолд. Много от хората на Умаксуман, дори и ветераните от нападенията и набезите от времето преди Зимния мир, тръгваха неохотно на тази извънсезонна война. А една значителна групичка дори сред собствените му роднини толкова ненавиждаха този съюз с пришълците, че бяха готови да създават всякакви неприятности. Укует и другите открито бяха заявили, че ще се справят с магьосниците веднага щом се справят с гаалите. Агат не им обръщаше внимание, тъй като предвиждаше, че поражението би сложило край на предразсъдъците им, а победата би ги променила. Но Умаксуман се безпокоеше, защото не гледаше чак толкова далеч в бъдещето.

— Нашите съгледвачи няма да ви изпускат от очи през целия път. Гаалите може и да не ни чакат на границата.

— Дългата долина под Зъбера е чудесно бойно поле — отвърна Умаксуман с ослепителната си усмивка. — Пожелавам ти успех, Алтера!

— И аз на тебе, Умаксуман.

Застанали пред направената от камъни и кал порта на Зимния град, двамата се разделиха като приятели. Агат се обърна напред и видя някакви проблясъци сред безцветния следобеден въздух, които трептяха, носени от вятъра. Той стреснато погледна нагоре и се обърна.

— Виж това.

Умаксуман излезе извън стените и дойде при него, за да види за първи път онова, за което се разказваше в приказките на старите хора.

Агат протегна ръка с обърната нагоре длан. Една бяла точица проблясна, докосна ръката му и изчезна. Всичко наоколо трепкаше едва забележимо и се отдръпваше към хоризонта — обширните стърнища и обезтревени пасища, потокът, тъмното петно, където свършваше гората, хълмовете далеч на юг и на запад сякаш потрепваха и се отдръпваха към хоризонта, замъглени от сипеците се напосоки от надвисналото небе люспици, които кръжаха и падаха полегато, въпреки че вятърът бе утихнал.

Сред високите островърхи дървени покриви зад тях звънтяха развълнувани детски гласове.

— Снегът е по-дребен, отколкото си мислех — промълви най-сетне унесено Умаксуман.

— Мислех, че ще е по-студено. Въздухът изглежда по-топъл отпреди... — изтръгна се Агат от злокобния, омайващ плен на разделите се снежинки. — Ще се видим на север — добави той и тръгна по пътя за Ландин, като се загърна по-здраво в кожената си яка, за да се предпази от непознатото, изпитателно докосване на едва забележимите люспици.

На половин километър в гората съзря едва обозначената странична пътека, водеща към ловния заслон, и щом я подмина, кръвта във вените му заигра. „Хайде, хайде“, укори се той за това, че тъй често бе започнал да губи самообладание. Нали прекрасно си бе изяснил всичко днес, по време на кратките мигове, които му останаха за размисъл. Снощи... си беше за снощи. Туйто и нищо повече. Като се изключи фактът, че тя е вирс, а той — човек, което означаваше, че в цялата работа няма никакво бъдеще, това бе глупаво и във всяко друго отношение. От мига, в който зърна лицето ѝ на черните стълби над прилива, Агат не бе преставал да мисли за нея и да копнее също като някой юноша, бленуващ по първото си момиче, а ако мразеше нещо, това бе глупостта, твърдоглавата глупост на неовладяната страст. Тя караше мъжете да се хвърлят сляпо напред, да рискуват наистина важни неща само заради миг сладострастие, да губят власт над постъпките си. Затова той бе отишъл с нея снощи, за да остане господар на себе си — какво друго можеше да направи, за да се излекува от лудостта? Това си повтаряше Агат, докато напредваше с бърза крачка и високо вдигната глава през танцуващите рехави снежинки. И довечера ще се срещне с нея поради същата причина. При

самата мисъл за това по цялото му тяло и съзнание се разля приятна топлина и пареща радост — той не им обърна внимание. Утре заминава на север и ако се върне, ще разполага с достатъчно време, за да обясни на момичето, че повече не може да има такива нощи, че не може повече да лежат заедно върху кожената наметка в сгушения вдън гората заслон под звездното сияние и сред студа и безкрайната тишина... не, повече не... Изведнъж го връхлетя вълната на върховното щастие, с което тя го бе дарила, и удави всяка мисъл у него. Той изобщо престана да разсъждава. Крачеше бързо през сгъстяващия се мрак и ненадейно, без да го съзнава, затананика шепнешком някаква стара любовна песен на изпратените си в изгнание деди.

Снегът едва-една проникваше през клоните. Много рано се стъмва, помисли си Агат, като наближи мястото, където се разделяше пътеката, и това бе последното, което му мина през ума, когато нещо хвана глезена му в крачка и той полетя стремглаво напред. Приземи се на ръце и почти бе станал, когато някаква сянка вляво се превърна в човек, сребристобял сред тъмнината, и го събори още преди да се е изправил. Замаян от звъntenето в ушите си, Агат с мъка се отскубна от нещо което го държеше здраво, и отново се опита да се надигне. Но сякаш се обърка напълно и престанала разбира какво става, макар да имаше чувството, че всичко това се е случвало преди и че всъщност сега не се случва нищо. Появиха се още няколко сребристобели мъже с черти по краката и ръцете, хванаха го, а една друга фигура го удари силно през устата. Прониза го болка, тъмнината се изпълни с болка и ярост. Разяреното му тяло се изви и той с умело движение успя да се изплъзне от сребристобелите мъже и да удари един с юмрук в челюстта, отстранявайки го от полесражението. Но те не преставаха да прииждат и Агат не успя да се отскубне повторно. Върху него заваляха удари и щом зарови в калта скритото в ръцете си лице, те се превърнаха в ритници. В старанието си да се скрие той се притискаше в благословената кал, която не можеше да му причини болка, и изведнъж чу до себе си много странно дишане. Освен това разнозна и гласа на Умаксуман. Нима и той... Но какво от това, само да си отидат, да го оставят на мира. Много рано се стъмваше.

Бе настъпил непрогледен мрак. Той с мъка запълзя напред. Искаше му се да се прибере у дома, при своите, които щяха да му помогнат. Наоколо бе толкова тъмно, че дори ръцете си не виждаше.

Невидимият сняг се сипеше беззвучно върху него, върху калта и натрупаните листа. Искаше му се да се прибере у дома. Беше му много студено. Помъчи се да се изправи, но къде бе изток, къде — запад? Прилоша му от болка и захлупи глава върху ръцете си. „Елате при мене“, опита се той да установи връзка с алтеранския език на мисълта, но от толкова далеч и в този мрак това се оказа почти невъзможно. По-лесно бе да не мърда оттук, от това място. Всичко останало му се струваше неимоверно трудно.

Седнала до огъня в една висока каменна къща в Ландин, Ала Пасфал внезапно вдигна глава от книгата си. Обзе я определено усещане, че Джакоб Агат предава мисли отнякъде, но до нея не достигаше никакво послание. Чудно защо. Езикът на мисълта криеше твърде много неразгадаеми странични явления и необясними последици; много хора тук, в Ландин, изобщо не го владееха, а малкото познавачи го използваша съвсем предпазливо. Там, на север, в колонията Атлантика, бяха разговаряли по този начин с много по-голяма лекота. Бегълка от Атлантика, тя помнеше как през безкрайната, ужасна Зима от детските ѝ години общуваше с останалите само на този език. А цяла лунна фаза след смъртта на майка ѝ и баща ѝ, по време на големия глад, мислите им витаеха около нея, тя усещаше в себе си присъствието им, но не различаваше никакво послание, никакви думи, само безмълвие.

— Джакоб! — извика го старицата продължително и настоятелно, но не получи отговор.

Междувременно в Оръжейната Хуру Пилотсон проверяваше отново запасите за похода и неочаквано избухна, като даде воля на безпокойството, което му бе тежало цял ден:

— Какво, по дяволите, си е наумил Агат?

— Доста закъснява — съгласи се един от оръжейниците. — Да не би пак да е в Тевар?

— Скрепява отношенията с бледоликите — засмя се невесело Пилотсон и отново смръщи вежди. — Достатъчно, хайде сега да видим какво е положението със зимните връхни облекла.

По същото време Сейко Есмит, уединила се в стая, облицована с подобно на слонова кост дърво, се разтърси от безмълвни ридания, закърши ръце и се замъчи да не му предаде мислите си, да не се

обърне към него, дори името му да не прошепне на висок глас: „Джакоб!“

А в този миг на Ролери ѝ притъмпя пред очите. Просто се сви и застина на мястото си.

Намираше се в ловния заслон. Беше решила, че снощното ѝ отсъствие и късно завръщане са останали незабелязани във всеобщата неразбория по преместването от шатрите към бърлогоподобните родови домове на града. Но днес бе различно — порядъкът бе възстановен и щяха да видят, че я няма. Затова тръгна посред бял ден, както често правеше, с надеждата, че никой няма да ѝ обърне особено внимание. Стигна по обиколни пътеки до заслона и там се сгуши в кожените си дрехи и зачака да падне мрак и той да се появи. Пред погледа ѝ отново запрелитаха снежинки, приспа ѝ се — гледаше ги и в просъница се питаше какво ще прави утре. Защото него няма да го има. И всички в рода ѝ ще знаят, че не се е прибирала цяла нощ. Но това се отнасяше за утрешния ден. Какво я беше грижа за утрешния ден. А сега да мисли за довечера, довечера... унасяше се тя, но изведнъж нещо я изтръгна от унеса, изличи паметта ѝ и я потопа в мрак.

Тя рязко се надигна и запали с кремък и прахан плетения фенер, който бе донесла със себе си. Спусна се по склона, откри пътеката на оскъдната светлина и след кратко колебание пое на запад. Спря се само за миг и прошепна: „Алтера...“ Но гората оставаше безмълвна в нощта. После продължи напред, докато се натъкна на проснатото му тяло.

Снегът се беше усилил и струеше на тънки ивици пред мъждукащия фенер. Вместо да се топи, той вече се задържаше на земята и посипваше с бял прах раздраната наметка на Джакоб и дори косите му. Ролери най-напред го докосна по ръката и по студенината ѝ разбра, че е мъртъв. Седна до него на мократа, заснежена кал и сложи главата му на скута си.

Внезапно той помръдна и леко изстена. Ролери тутакси дойде на себе си. Ръката ѝ, която, кой знае защо, се опитваше да махне пухкавия сняг от косите и яката му, изведнъж се вцепени и тя застина за миг. После внимателно го обърна да легне по гръб на земята, изправи се, опита се машинално да изтрие лепкавата кръв от дланта си и на

светлината на фенера затърси нещо встрани от пътеката. Намери каквото ѝ трябваше и се залови за работа.

В залата проникваше мекото, оскъдно сияние на полегатите слънчеви лъчи. В тази топлина бе трудно да се събудиш и той отново и отново се отпускате във водите на съня, в дълбините на това езеро без приливи и отливи. Но светлината неизменно го връщаше на повърхността и най-сетне, съвсем буден, той обгърна с поглед заобикалящите го високи сиви стени и косата слънчева светлина през стъклото.

Лежеше неподвижно и наблюдаваше как златистопрозрачният сноп светлина избледня, а после се върна, плъзна се по пода към отсрещната стена, заруменя и се издигна по нея. На прага застана Ала Пасфал и като видя, че се е събудил, направи знак на някого отвън да почака. После затвори вратата, приближи се и приседна на колене до него. В алтеранските домове нямаше кой знае какви мебели — спяха направо на постелки върху застлания с килим под, а за столове използваша в най-добрия случай съвсем тънки възглавници. Ето защо Ала коленичи до Агат и се вторачи в него. На фона на червеникавата слънчева светлина състареното ѝ лице се превърна в ярко черно петно. В него нямаше и следа от състрадание. Още съвсем млада, тя бе преминала през твърде много несгоди и отдавна вече не бе в състояние, дори дълбоко в себе си, да изпита някакво съчувствие или пък угризение, а на стари години бе станала съвсем безпощадна.

— Джакоб... — поклащаше тя глава и тихо нареждаше, — какво направи, Джакоб?

Той се опита да отговори, но усети болка в главата и си замълча, тъй като и бездруго нямаше какво да каже.

— Какво направи...

— Как съм се озовал у дома? — изтръгна се най-сетне от премазаните му устни едва разбираемият въпрос и тя го прекъсна с ръка.

— Как си се озовал тук ли... това ли попита? Тя те доведе. Момичето от вирсите. Стъкмила нещо като носилка от клони и кожените си дрехи, изгъркаляла те отгоре и те влачила през целия път от хребета до Земната порта. През нощта. В снега. Останала само по

панталони... трябвало да разкъса ризата си, за да те превърже. Тези вирси са по-издръжливи от кожените си одежди. Каза, че на снега се дърпало по-леко... Вече няма сняг. Всичко това се случи по миналата нощ. В крайна сметка доста добре си почина.

Сипа му чаша вода от каната на близкия поднос и му помогна да я изпие. Надвесеното ѝ лице изглеждаше много старо, с изострени от възрастта черти. Недоумяваща тя продължи на езика на мисълта: „Как можа да направиш това? Ти винаги си бил горд човек, Джакоб!“

Той ѝ отвърна по същия безсловесен начин. Преведено с думи, това означаваше: „Не мога без нея.“

Старицата се отдръпна ужасена от страстта му и като че ли в самозащита каза на глас:

— Едва ли можеше да избереш по-неподходящо време за тази връзка, за тази любовна история! Когато всички разчитаме на теб...

Той повтори думите си, тъй като това бе самата истина и нямаше какво друго да ѝ казва. „Но тъй като няма да се ожениш за нея — обърна се тя сурово към него, — по-добре се научи да живееш без нея.“

„Невъзможно“, бе единственият му отговор.

Ала се отпусна за миг на петите си. После отново разкри мислите си, които вече преливаха от дълбоко огорчение: „Ами твоя воля, и бездруго няма никакво значение. На този етап както и да постъпиш, каквото и да направи който и да е от нас поотделно или всички заедно, все ще е неправилно. Изглежда, не сме в състояние да сторим това, което трябва, което ще ни донесе щастие. Можем само да продължаваме да се самоубиваме малко по малко, един по един, докато изчезнем всички, докато изчезне Алтера, докато измрат всички изгнаници...“

— Ала — прекъсна я той на глас, потресен от отчаянието ѝ, — мъжете... тръгнаха ли...?

— Кой мъже? Нашата войска ли? — изрече тя със сарказъм думите. — Дали са тръгнали вчера на север... без теб?

— Пилотсон...

— Ако Пилотсон въобще ги бе повел нанякъде, то това щеше да е срещу Тевар. Да отмъсти за теб. Вчера беше побеснял от ярост.

— А те...

— Вирсите ли? Не, естествено, че не тръгнаха. Когато се разбра, че щерката на Уолд кръшка, за да спи в гората с един от пришълците, то поддръжниците му малко се поизложиха и злепоставиха... ясно ти е защо, нали? Разбира се, всичко изглежда по-ясно след станалото, но винаги съм си мислила...

— За бога. Ала.

— Е, добре де. Никой не е тръгвал на север. Седим си тук и чакаме да пристигнат гаалите, когато им е угодно.

Джакоб Агат лежеше съвсем неподвижно и се мъчеше да не пропадне отново с главата надолу в празнотата. Там се намираще пустотата, действителната бездна на собствената му гордост, измамната самонадеяност, откъдето произлизаха всичките му постъпки, заблудата. Затънеше ли той — нищо. Но какво щеше да стане с народа му, когото той бе предал?

Ала отново се обърна към него: „Джакоб, и без това имаше много малко надежда. Ти направи каквото можа. Човекът не може да действа съвместно със същества от друг вид. Поне това би трябвало да си научил от шестстотингодишната ни история на тази планета — шестстотин години по нашето летоброене, изпълнени с подобни провали. За тях твоето безумие бе само повод. Ако не беше то, много скоро щяха да намерят някаква друга причина, за да се обърнат срещу нас. Те са точно толкова враждебно настроени към нас, колкото и гаалите. Или пък Зимата. Или пък цялата тази планета, която не ни иска. Ние не можем да се съюзяваме с никой друг освен със себе си. Сами сме. Никога не протягай ръка към същество от този свят.“

Той отклони съзнанието си от нея, тъй като не беше в състояние да понесе отчаянието ѝ, в което липсваше и сянка от надежда. Опита се да се затвори в себе си, но имаше нещо, което не му даваше мира и настоятелно търсеше път към съзнанието му. Той се стресна, надигна се с мъка и промълви със заекващ глас:

— А тя къде е? Да не би да сте я отпратили...

Облечена с бяла алтеранска роба, Ролери бе седнала с кръстосани крака малко по-далеч от мястото на Ала, а старицата я нямаше. Ръцете ѝ бяха заети с нещо — изглежда, поправяше някакъв сандал. Не даде вид, че го е чула, а и той навярно бе изрекъл тези думи в съня си. Но след малко мекият ѝ глас долетя до него:

— Тази старица те разстрои. Можеше и да почака. И бездруго вече всичко е свършено... Струва ми се, че твоите хора не могат и крачка да направят без тебе.

Последните червени слънчеви отблясъци образуваха мъгляв ореол на стената зад нея. Погълната от поправянето на сандала, тя седеше със спокойно лице и неизменно сведени очи.

В присъствието ѝ болката и чувството за вина се уталожиха и добиха естествените си размери. С нея той можеше да остане верен на себе си. Устните му изрекоха високо името ѝ.

— По-добре спи сега, боли те, като приказваш — каза тя и в гласа ѝ проблясна обичайният ѝ свенлив присмех.

— Ще останеш ли? — попита я Агат.

— Да.

— Като моя жена — настоя той, принуден от болката и нуждата да говори само най-същественото. Въобразяваше си, че близките ѝ ще я убият, ако се върне при тях. А и нямаше представа какво биха могли да ѝ сторят и неговите хора. Той бе единственият ѝ закрилник и искаше тази закрила да е сигурна.

Като че ли в знак на съгласие тя сведе глава — не можеше да бъде сигурен, тъй като не познаваше достатъчно добре жестовете ѝ. Малко го озадачаваше сегашното ѝ спокойствие. През кратките мигове, които бяха прекарали заедно, тя преливаше от движение и вълнение. Но те бяха много кратки... Сега тя седеше отсреща, заета с работата си, и той започна да усеща как спокойствието ѝ полека-лека завладява и него и как се възвръщат силите му.

ГЛАВА СЕДМА

ЮЖНОТО НАШЕСТВИЕ

Ярко светеше над островърхите покриви звездата, чиято поява отбелязваше началото на Зимата, толкова безрадостно ярко, колкото и в момчешките спомени на Уолд отпреди шейсет лунни фази. Пред Снежната звезда на небосклона бледнееше дори огромният тънък полумесец. Започваше нова лунна фаза, нов сезон. Но те не вещаеха нищо добро.

Дали беше вярно това, което пришълците говореха за луната, че и тя била свят като Аскатевар и другите области, но без живи същества, и че звездите също били светове, където живеели хора и животни и имало лято и зима... Как ли изглеждат обитателите на Снежната звезда? Из въображението на Уолд витаеха отвратителни, белоснежни твари с безкръвни цепки вместо уста и пламтящи очи. Той тръсна глава и се опита да вникне в думите на останалите старейшини. Не бяха изминали и пет дни, и съгледвачите се върнаха с най-различни слухове от север — ето защо старейшините бяха стъкмили огън в обширния Теварски двор и бяха свикали Каменния сбор. Уолд пристигна последен и затвори кръга, тъй като никой друг не се осмеляваше да го измести. Но за него това бе безсмислено и унижително. Защото войната, която бе обявил, не бе започнала, хората, които бе изпратил, не тръгнаха и съюзът, който бе сключил, се разтрогна.

До него седеше Умаксуман, също така смълчан. Останалите викаха и се препираха, без да стигат доникъде. Какво ли очакваха? От удрянето на камъните не се получи никакъв ритъм, само нестроен тропот и стълкновение. Можеха ли след всичко това да се надяват на някакво съгласие? Глупаци, глупаци, мислеше си Уолд, вперил застрашително поглед в огъня, който се намираше твърде далеч, за да го стопли. Повечето от останалите бяха по-млади и можеха да се топят с младостта си и с крясъците. Но той бе остарял и кожените дрехи вече не го топлеха навън, под ярката Снежна звезда и Зимния

вятър. Сега го боляха краката и гърдите от студа и той нито знаеше, нито пък искаше да знае за какво се карат останалите. Изведнъж Умаксуман скочи на крака.

— Слушайте! — извика той и гръмовитият му глас („От мене го има“, помисли си Уолд) наложи известна тишина, макар и тук-там да продължаваха да мърморят и да се подсмиват. Досега, въпреки че вече всички имаха що-годе представа за случилото се, непосредствената причина или повод за кавгата им с Ландин не бе обсъждана извън стените на Уолдовия Родов дом. Просто бе съобщено, че походът няма да се предвожда от Умаксуман, че няма да има никакъв поход и че може да се очаква нападение от пришълците. Онези, които не знаеха нищо за Ролери или Агат, разбираха, че всъщност става дума за борба за надмощие между групировките в най-силното семейство. Именно това проличаваше от всичките речи, които се произнасяха пред Каменния сбор, въпреки че в тях привидно се обсъждаше дали пришълците да се считат за врагове извън градските стени.

В момента беше ред на Умаксуман:

— Слушайте, старейшини на Тевар! Казвате това, казвате онова, ала няма какво повече да кажете. Гаалите идат — след три дни ще са тук. Замълчете и вървете да наострите копията си, вървете да гледате към портите и стените ни, защото врагът иде, връхлита върху нас — гледайте! — махна той с ръка на север и много от тях се извърнаха да видят накъде сочи, като че ли очакваха ордите от Южното нашествие тозчас да нахлуят през стената — толкова убедителна бе реториката му.

— Защо не си гледал към портата, през която излезе твоята родственица, Умаксуман?

Край на недомлъвките.

— Тя е и твоя родственица, Укует — отвърна гневно Умаксуман.

Единият бе син на Уолд, другият му бе внук и двамата говореха за дъщеря му. За първи път в живота си той потъна от срам пред избраниците на народа си, неподправен, безпомощен срам. Седеше със сведена глава и не помръдваше.

— Да, така е. И аз съм този, който изми срама от рода ни! С братята ми избихме зъбите от мръсното лице на оня, с когото тя преспа, и тъкмо го бяхме притиснали да го скопим като див звяр, когато ти ни спря, Умаксуман. Спря ни с глупавите си приказки...

— Спрях ви, за да не ни се наложи да се бием с пришълците, вместо само с гаалите, глупако! А тя е достатъчно голяма, за да спи с когото си поиска, и това не е...

— Той не е човек, родственико, и аз не съм глупак.

— Глупак си, Укует, тъй като не пропусна случая да ни скараш с пришълците и по този начин унищожи единствената ни възможност да отблъснем гаалите!

— Не искам да те слушам, лъжец, предател!

С викове и извадени брадви те се нахвърлиха един срещу друг в средата на кръга. Уолд се изправи.

Най-близко седящите до него мъже вдигнаха поглед в очакване той да осуети сбиването в качеството си на старейшина и родов вожд. Но Уолд не направи нищо подобно. Само обърна гръб на разкъсания кръг и тръгна мълчаливо със скованата си, тежка походка по уличката между стръмните покриви и издадените капчуци към дома на своя Род.

С мъка слезе по издълбаните в земята стъпала и се вмъкна в задушното, задимено и топло подземно помещение. Наобиколиха го момчета и жени с въпроси за Каменния сбор — дали е свършил и защо си иде сам.

— Умаксуман и Укует се бият — каза той, за да се отърве от тях, и седна до огъня с крака почти в самата жарава.

От това няма да излезе нищо добро. От какво ли пък вече можеше да излезе нещо добро? Когато разплаканите жени внесоха тялото на внука му Укует, а гъстата кръв от разцепения му череп оставяше дебела диря след тях, Уолд продължи да гледа все така неподвижно и безмълвно.

— Уби го Умаксуман, родственикът му, брат му — нахвърлиха се отгоре му с пронизителни писъци жените на Укует, но той дори не повдигна глава. Най-сетне замаяно се огледа, като обкръжен от ловци, престарял звяр и рече дрезгаво:

— Млъкнете... не можете ли да млъкнете...

На следващия ден отново заваля сняг. Погребаха Укует, първия мъртвец от началото на Зимата, и вкочаненото му лице се покри със сняг още преди да заровят гроба. В този миг и дълго след това Уолд не преставаше да мисли за Умаксуман, прокуден, сам сред възвишенията, сред преспите. Чия ли участ беше по-добра?

Езикът му бе много надебелял и той не искаше да говори. Седеше си до огъня и понякога дори не беше сигурен дали навън е ден, или нощ. Не спеше както трябва — сякаш непрекъснато се будеше. И в един от тези моменти чу как отвън над земята се надига някакъв шум.

От страничните помещения заприиждаха жени, грабнали родените си през Есента деца, и пищяха:

— Гаалите, гаалите!

Други пък безмълвно, както подобаваше на жени от голям дом, сложиха всичко в ред и зачакаха.

Никой не идваше за Уолд.

Той знаеше, че вече не е предводител, но нима не го считаха и за мъж? Трябваше ли да стои с пеленачетата и жените до огъня в подземната бърлога?

Срама пред другите бе понесъл, но не можеше да понесе загубата на собственото си самоуважение и затова стана едва-едва и започна да рови из старата си, изрисувана ракла и да търси кожения нагръдник и тежкото копие, с което едно време сам бе убил снежен таласъм. Сега беше скован и трудно подвижен, а оттогава бяха минали всичките светли сезони на живота му, но той все още беше същият човек, същият, който бе убивал с това копие в снега на отколешна Зима. Нима не бе същият човек? Не трябваше да го оставят тук, до огъня, когато дойде врагът.

Наоколо се разпискаха глупавите жени и той се обърка и ядоса. Но старата Керли ги отпъди, върна му отнетото копие и завърза на врата му сивата кожена наметка, която му бе направила през Есента. Добре че поне една от жените му знаеше все още какво значи мъж. Тя го наблюдаваше мълчаливо и Уолд усети печалната ѝ гордост. Затова тръгна с високо вдигната глава. Тя бе свадлива старица, а той — стар глупак, но гордостта си беше гордост. Уолд се изкачи по стъпалата и излезе навън, в студения ясен следобед. Отвъд стените се чуваха неразбираеми викове.

Мъжете се бяха събрали на квадратната площадка над комина на Дома на Небитието и му сториха път, когато се изкачи по стълбата. Той се задъхваше и трепереше, затова отначало не можа да види нищо. Но после погледът му се проясни. За миг забрави всичко пред невероятната гледка.

Долината, която се виеше от север на юг в подножието на Теварското възвишение и стигаше до реката на изток от гората, бе препълнена — препълнена като придошла река, гъмжаща, преливаща от хора. Те се движеха на юг, точеха се в нестройна, тъмна върволица, която ту се разтягаше, ту се свиваше, ту спираше, ту тръгваше; крещяха, викаха, подвикваха, скърцаха; плющяха камшици, дрезгаво ревяха хани, плачеха деца, тупуркаха носилки; от време на време проблясваше сгъната червена шатра, шарена женска гривна, някое червено перо, острието на някое копие; носеха се смрад и врява. Цялата тази стихия се движеше на юг, едно безкрайно движение на юг. Южното нашествие. Но никога в миналото не бе имало такова Южно нашествие. Такова стълпотворение от хора. Не можеха да се обхванат с поглед, тъй като не преставаха да извираат от разширяващия се северен край на долината. И това бяха само жените, дечурлигата и обозите... Редом с този пълзящ човешки поток Зимният град на Тевар бе едно нищо. Камъче на брега на прииждаща река.

Отначало на Уолд му прилоша. После се съвзе и каза:

— Това е нещо чутовно...

И наистина това преселение на всички северни народи беше нещо невиждано. Радваше се, че го е видял. Застаналият до него старейшина, Ануелд от Сиокманския род, сви рамене и тихо му отвърна:

— Но това значи, че е настъпил краят ни.

— Ако спрат тук.

— Тези едва ли. Но зад тях идват бойците. Те се чувстваха толкова силни и сигурни в многочислеността си, че бойците не ги придружаваха, а ги следваха...

— Довечера ще имат нужда от хранителните ни запаси и от стадата ни, за да изхранят целия този народ — продължаваше Ануелд.
— Ще ни ударят веднага щом тия се източат.

— Тогава да изпратим жените и децата на запад, сред възвишенията. Срещу подобна сила този град е само един капан.

— Слушам те — съгласи се Ануелд със свиване на рамене.

— Хайде... бързо... преди да са ни обкръжили гаалите.

— Това вече се каза и се чу. Но има други, които твърдят, че не можем да изпратим жените си да се защитават сами, а ние да останем под прикритието на стените.

— Тогава нека идем с тях! — изръмжа Уолд. — Нищо ли не могат да решат Теварските мъже?

— Те нямат водач — отвърна Ануелд. — Слушат ту този, ту онзи и в крайна сметка не слушат никого.

Още една дума и имаше опасност неволно да обвини Уолд и неговите роднини, затова си позволи само да допълни:

— Тъй че стоим тук и чакаме да ни унищожат.

— Аз ще изпратя жените си надалеч — каза Уолд, раздразнен от невъзмутимото примирение на Ануелд, и обърна гръб на величавото зрелище на Южното нашествие, за да слезе по стълбата и да отиде да каже на роднините си да се спасяват, докато все още има някаква възможност. Възнамеряваше да тръгне с тях, тъй като съпротивата срещу такъв многочислен неприятел бе невъзможна и малко, много малко тевари щяха да останат живи.

Ала по-младите мъже от рода му не бяха съгласни и не желяеха да се подчиняват на заповедите му. Щели да останат и да се сражават.

— Но вие ще измрете — убеждаваше ги Уолд, — а жените ви може да се спасят с децата... ако не са тук при вас. — Езикът му отново надебеля. Едва го дочакаха да свърши.

— Ще се бием с гаалите — отвърна му един от по-малките внуци. — Нали сме бойци!

— Тевар ще издържи, старейшино — добави друг с увещаващ, ласкателен глас. — Ти ни показва как да го построим.

— Ще издържи на Зимата, но не и на десет хиляди бойци. По-добре жените ми да умрат от студ сред голите възвишения, отколкото да живеят като наложници и робини при гаалите. — Но те не го слушаха, само чакаха да свърши.

И той отново излезе навън, но нямаше повече сили да се изкатери до площадката. Затова си намери едно укритие, където можеше да чака, без да пречи на движението по тесните улички. Това бе вдлъбнатината под наклонения подпорен стълб на южната стена, недалеч от портата. По него можеше и да се изкачи горе, за да наблюдава Южното нашествие, а когато вятърът започне да прониква през наметката му, ще може да приклепне, да опре брадичка в коленете си и да се подслони във вдлъбнатината.

Известно време слънчевите лъчи стигаха до скривалището му. Той се радваше на оскъдната им топлина и не мислеше за нищо.

Веднъж-дваж вдигна поглед към Зимното слънце, остаряло и останало без сили.

Изпод отъпканата земя до стената вече напиреха зимните треволяци — мимолетните, бързоцветни растенийца, които щяха да избуят в промеждутъците между снежните бури, но само до средата на Зимата, когато снегът преставаше да се топи и не вирееше нищо друго освен безкоренните снегорасляци. Светът нито за миг не оставаше без живинка — всяко едно създание си изчакваше времето във великата Година, разцъфтяваше и умираше, за да се роди отново.

Дългите часове се нижеха едва-едва.

От северозападния край на стените долитаха викове и рев. Наоколо, по уличките на градчето, където под надвисналите капчуци имаше място само за един човек, притичваха хора. След това виковете заехтяха зад гърба на Уолд и отвъд портата вляво от него. Високата дървена плъзгаща се порта, която се вдигаше отвътре с помощта на скрипци, се тресеше в рамката си. Атакуваха я с таран. Уолд с мъка се изправи на крака — толкова се бе вкочанил от седенето на студа, че нищо не усещаше. За малко се облегна на копието си, а след това си възвърна равновесието, като се опря на подпорния стълб, и приготви оръжието си за ръкопашен бой.

Гаалите навярно си служеха със стълби, тъй като вече бяха нахлули в града от северната му страна — по шума се познаваше. Над покривите безпрепятствено прелетя едно копие, изстреляно с копиехвъргачка. Портата отново се разтресе. Едно време те нямаха стълби и тарани, не идваха с хиляди като сега, а минаваха поотделно — дрипави племена от страхливи варвари, които бягаха на юг от студа, а не оставаха да живеят и да умрат в собствените си земи като истински мъже... Изведнъж пред очите му изникна един от тях — с широко, бяло лице и червено перо в насмолената, високо вдигната коса, и се впуснала отвори отвътре портата. Уолд пристъпи напред и заповяда:

— Не мърдай!

Гаалът се стъписа и старецът заби желязното острие на двуметровото си копие във врага, встрани под ребрата. Още не го бе извадил от гърчещото се тяло, когато зад гърба му портата започна да се разцепва. Отвратително беше да гледаш как дървото се цепи пред очите ти като изгнила кожа и как през процепа наднича острието на

дебел кол. Уолд остави копието си в корема на гаала и се запрепъва по уличката към Дома на своя род. Островърхите дървени покриви на града пред него бяха обхванати от пламъци.

ГЛАВА ОСМА

В ГРАДА НА ПРИШЪЛЦИТЕ

Най-необикновеното сред всички необикновени неща в този дом беше изображението на стената в голямата зала долу. Когато Агат го нямаше вече и в залите цареше мъртвешка тишина, Ролери заставаще пред него и го съзерцаваше тъй дълго, че накрая започваше да го отъждествява със света, а себе си — със стената. А светът заприличваше на плетеница — дълбока плетеница, подобна на преплитащи се клони в гората, на преливащи подводни течения — сребристо, сиво, черно, напръскано тук-там със зелено, розово и слънчевожълто. Не след дълго от дълбините на плетеницата изплуваха най-различни шарки и фигури, които продължаваха да я плетат или пък вече бяха вплетени в нея — големи и малки шарки, фигури, зверове, дървета, растения, мъже и жени и други същества, някои досущ като пришълците, други — различни от тях, както и странни форми — сандъци върху кръгли крака, птици, брадви, сребристи копия и огнени пера, лица, които не бяха лица, крилати камъни и едно дърво със звезди вместо листа.

— Какво е това? — попита тя жената, която Агат бе помолил да се грижи за нея, негова родственица вероятно.

— Картина, рисунка... — отвърна ѝ тя, като правеше усилие да проявява любезност. — Вие не рисувате ли?

— Да, малко. Какво има на нея?

— Другите светове и нашата родина. Виждаш ли хората на нея... Рисувана е много отдавна, още през първата Година на нашето изгнание, от един от синовете на Есмит.

— А онова там какво е? — посочи Ролери от почтително разстояние.

— Сграда — великият Съюзен палат на планетата Дейвнант.

— А това?

— Еркар.

— Слушам думите ти — каза Ролери вежливо, стараяйки се през цялото време да се държи най-внимателно, но видя, че Сейко Есмит не разбира благоприличния израз, и попита отново: — Какво е това еркар?

Чужденката издаде устните си малко напред и каза с безразличен глас:

— Ами... нещо, в което се возиш, като... та вие дори не си служите с колела, как да ти обясня? Виждала ли си нашите коли на колела? Ами това е нещо като кола, която обаче летяла в небесата.

— Сега хората ви могат ли да правят такива коли? — попита Ролери с непресторено удивление.

Но Сейко я разбра погрешно и злостно отвърна:

— Не. Нима можехме да запазим способностите си тук, където Законът ни забраняваше да се издигаме над вашето ниво? Твоите хора и за шестстотин години не успяха да се научат как да използват колелото.

Изоставена на това чуждо място, прокудена от собствения си народ и сега останала сама, без Агат, Ролери се страхуваше не само от Сейко Есмит, а от всекиго и от всичко наоколо. Но нямаше да позволи на една ревнива жена, при това и по-стара от нея, да ѝ се подиграва.

— Питам, за да се науча. Но мисля, че няма шестстотин години, откакто сте тук.

— Шестстотин години по нашето летоброене тук са десет Години — обясни Сейко Есмит и след известно време добави: — Виждаш ли, ние не знаем всичко нито за еркарите, нито за останалите неща, които е имал нашият народ, защото, когато прадедите ни дошли тук, те се заклели да се подчиняват на един закон на Съюза, който им забранявал да използват много неща, в случай че се различавали от предметите на местното население. Тази забрана се наричала Културно ембарго. След време сме щели да ви научим как да правите някои неща — като колите на колела например. Но корабът си тръгнал. Тук останали много малко хора, от Съюза не идвала никаква вест и в ония дни сме имали доста врагове по вашите земи. Трудно било да спазваме Закона, както и да съхраним онова, което сме притежавали и знаели. Вероятно сме загубили голяма част от способностите и познанията си. Не ни е известно каква.

— Странен закон — промълви Ролери.

— Заради вас е бил такъв... не заради нас — отвърна троснато Сейко с твърдия, отчетлив акцент на пришълците, с който говореше и Агат. — В Каноните на Съюза, които изучаваме като деца, се казва: „Да не се разпространява никаква религия или познание, да не се предава никакво умение или теория, да не се изнася никаква културна система или образец, да не се използва паравербална реч с некомуникативни високо интелигентни разумни същества и колониални планети, докато не се прецени от вишегласието на съответния Съвет, че дадена планета е готова за овладяване или членство...“ Това значи, нали разбираш, че е трябвало да живеем точно като вас. В противен случай нарушаваме собствения си Закон.

— На нас това не ни е пречило — рече Ролери. — Но пък на вас едва ли ви е било от някаква полза.

— Не си ти тази, която ще ни съди — Сейко отново с мъка потисна злостната студенина в гласа си. — Хайде, че има работа. Ще дойдеш ли?

Ролери я последва покорно. Но на излизане се обърна към картината. Тя бе най-съвършеното нещо от всичко виждано досега. Мрачната и страховита сребриста плетеница я караше да се чувства по същия начин както с Агат, а в негово присъствие тя не изпитваше страхопочитание пред нищо друго, освен пред него самия. Пред нищо друго, пред никой друг.

Бойците на Ландин бяха заминали. Все пак хранеха някаква надежда, че с партизански акции и засади ще успеят да отблъснат гаалите на юг към по-небоеспособни жертви. Надеждата обаче бе съвсем слаба и жените се бяха заели с приготовленията за евентуална обсада на града. Сейко и Ролери се явиха в Съюзния палат на големия площад, където им възложиха да помагат при прибирането на стадата от обширните поля на юг. Групата се състоеше от двайсет жени. На тръгване дадоха на всяка от тях пакет с хляб и извара от ханово мляко, тъй като нямаше да ги има цял ден. Фуражът намаляваше и затова стадата се бяха отдалечили към брега и крайбрежните хребети. След като извървяха около дванайсет километра в тази посока, жените започнаха да се връщат обратно по същия път, само че сега криволичеха насам-натам, за да събират и подкарват пред себе си все повече и повече от малките, безмълвни, рунтави животни.

Ролери вече виждаше пришълките в нова светлина. С мекото и леко облекло, с острите си гласове и умове те ѝ се струваха по детински крехки. Но тук, по заледените стърнища на възвишенията, навлекли кожи и панталони като жените от нейния народ, с общи усилия, вещина и решимост те водеха срещу северния вятър мъчноподвижните, рунтави животни. Отнасяха се с тях чудесно — по-скоро ги насочваха, без да ги насилват, сякаш ги подчиняваха на някаква незнайна сила. Чак на залез-слънце се добраха до пътя към Морската порта — шепа жени сред рунтавото море от забързани, дългокраки хани. А щом пред погледите им изплува Ландин, една от тях издигна глас и запя. Тази игра с височината на тоновете и времетраенето им беше нещо съвсем непознато за Ролери. Гърлото ѝ се сви, тя запремигва и запристъпва по тъмния път в такт с мелодията. Песента се носеше от глас на глас. Пееха за изгубената си родина, която никога не бяха виждали, за жени, които тъкат и вшиват в готовото платно скъпоценни камъни, за загинали в боя бойци, за някаква девойка, която полудяла от любов и се хвърлила в морето, „О, вълните прииждат много преди прилива...“ Сладкогласни, превърнали мъката си в песен, двајсетината жени вървяха със стадата сред мрак и вятър. Вляво от тях приливът поглъщаше дюните в черната си, стенеща стихия. На високите стени пред тях пламтяха факли и превръщаха града на изгнанието в остров на светлината.

Вече всичката храна в Ландин се разпределяше много внимателно. Хората се хранеха или заедно в една от големите сгради на площада, или пък, ако пожелаеха, носеха дажбите си вкъщи. Жените доведоха стадата с голямо закъснение. Затова хапнаха набързо в една странна сграда, която се наричаше Театър, и Ролери отиде със Сейко Есмит в дома на Ала Пасфал. Тя правеше каквото ѝ кажат, въпреки че точно сега предпочиташе да се намира в безлюдния дом на Агат и да остане сама. Но нали вече се бе простила с моминството и със свободата си. Сега бе жена на алтеран и затворничка по неволя. За първи път през живота си се подчиняваше на нещо.

Във високото помещение бе топло, макар че в камината нямаше запален огън. В стъклени клетки на стената горяха лампи без фитили. Къщата бе голяма колкото цял Родов дом в Тевар, но в нея не живееше никой друг освен тази старица. Как ли понасяха самотата? И как успяваха да задържат тук, вътре, топлината и светлината на Лятото? И

живееха в тези къщи през цялата Година, през целия си живот, никога не се скитаха от едно място на друго, никога не преспиваха в шатри върху голата земя... Ролери рязко изправи натежалата си глава и крадешком погледна към старицата Пасфал да види дали е забелязала, че се унася в сън. Забелязала беше. Тя виждаше всичко и мразеше Ролери.

Мразеха я всички алтерани, всичките тези старейшини на пришълците. Мразеха я, защото обичаха Джакоб Агат и го ревнуваха от нея, защото я бе взел за жена, защото тя принадлежеше към човешкия род, а те — не.

Един от тях разказваше нещо за Тевар, нещо много странно, което ѝ се струваше невероятно. Тя сведе поглед, но уплахата навярно бе изписана на лицето ѝ, защото един от мъжете, Дермат Алтера, престана да слуша останалите и се обърна към нея:

— Ролери, не знаеше ли, че с Тевар е свършено?

— Слушам думите ти — прошепна тя.

— Нашите бойци цял ден дебнаха гаалите от запад — обясни пришълецът. — И когато те нападнаха Тевар, ние се впуснахме към обоза им и лагера, който жените и децата им издигаха на изток от гората. Това отклони някои от тях и даде възможност на неколцина товари да се измъкнат... но те, както и нашите хора, се разпръснаха. Някои вече успяха да се доберат дотук, но ние всъщност не знаем какво е станало с останалите, знаем само, че нощта е студена, а те са навън сред възвишенията...

Ролери онемя. Тя бе много изморена и не разбираше. Да превземат и разрушат Зимния град? Нима бе възможно? Тя бе изоставила своите, а сега всички бяха загинали или пък се скитаха бездомни сред възвишенията в тази Зимна нощ. Макар че наоколо пришълците продължаваха да говорят с твърдите си гласове, никой не ѝ обръщаше вече внимание. Имаше моменти, в които ѝ се струваше, че ѝ се привиждат разни неща, и това навярно бе така, защото по ръцете и китките си съзираше струйки кръв. Прилошаваше ѝ, но вече не ѝ се спеше. От време на време усещаше, че за миг навлиза в покрайнините, в първия стадий на Небитието. Ясните студени очи на старата вещица Пасфал не се откъсваха от нея. Тя не можеше да се помръдне. Нямахше къде да отиде. Всички бяха мъртви.

Изведнъж настъпи промяна. В дълбините на мрака заблещука светлинка.

— Агат иде насам — каза тя на глас, но толкова тихо, че я чуха само онези, които седяха най-близо до нея.

— Да не би да те вика с мислите си? — попита я остро Ала Пасфал.

Ролери погледна с блуждаещ, невиждащ поглед към старицата, от която се страхуваше, и повтори:

— Идва насам.

— Едва ли предава, Ала — каза най-възрастният от тях на име Пилотсон. — В известен смисъл те са в постоянен контакт.

— Глупости, Хуру.

— Защо глупости? Той сам каза, че ѝ е внушавал мисли много усилено там, на брега, и е успял да я достигне — тя сигурно е естествен приемник. А това е улеснило възникването на контакт. И по-рано сме имали такива случаи.

— Да, но между хора — отвърна старицата. — Няма ненаучено дете, което да може да приема или предава паравербални послания, Хуру. Естественият приемник е едно от най-редките неща на света. А тази тук е вирс, не човешко същество!

През това време Ролери стана, изплъзна се незабелязано от кръга, отиде при вратата и я отвори. Отвън я лъгнаха студ, мрак и пустота. Погледът ѝ бавно премина по улицата и само след миг в далечината изникна силуетът на човек, който изморено се приближаваше. Не след дълго той навлезе в осветеното от отворената врата място, протегна ръка към нейната и останал без дъх, промълви името ѝ. Усмивката му разкриваше липсата на три предни зъба, а на главата му, под кожената шапка, имаше почерняла превръзка. Беше посивял от умора и болка. Не се бе връщал от възвишенията, откакто гаалите нахлуха на Аскатеварска земя, което правеше три дни и две нощи.

— Донеси ми вода за пиене — обърна се той нежно към Ролери и след това влезе на светло, където го наобиколиха всички.

Ролери намери стаята за готвене, където се намираще металната пръчка с цветето на върха — завъртиш ли го, от пръчката потичаше вода. В дома на Агат имаше същото приспособление. Никъде не видя извадени паници или чаши, затова подгъна свободния край на

кожената си риза, сипа там вода и я занесе на съпруга си в другата стая. Той тържествено отпи от ризата ѝ. Всички гледаха с широко отворени очи, а Ала Пасфал отсече:

— Чаши има в шкафа. — Но магическата ѝ сила се бе изгубила, а злобата ѝ падаше като неулучила стрела. Ролери коленичи до Агат и до ушите ѝ долиташе само неговият глас.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ПАРТИЗАНИТЕ

След първия сняг времето отново омекна. Беше почти както през последната лунна фаза на Есента — слънце, малко дъжд, северозападен вятър, лек скреж нощем. Зимата не се различаваше много от предния сезон и бе трудно да се вярва на летописите от минали Години, в които се разказваше за триметров сняг и за цели лунни фази, през които ледът не се топял. Може би това щеше да дойде по-късно. Сега проблемът бяха гаалите...

Северняците бяха нахлули доста бързо в Аекатевар, без да обръщат особено внимание на партизаните на Агат, който все пак бе успял да им нанесе няколко тежки поражения по фланговете. Но те разпънаха лагера си на изток от гората и на третия ден вече нападнаха Зимния град. Все пак не го унищожиха, явно се опитваха да предпазят от огъня хамбарите, стадата и може би жените. Изтребваха само мъжете. Навярно, както се говореше, щяха да се опитат да оставят някои от хората си да го охраняват. И с идването на Пролетта връщащите се от юг гаали щяха да преминават победоносно през градовете на една империя.

Това не бе присъщо за вирсите, мислеше си Агат, легнал под прикритието на огромно, повалено дърво, където чакаше малобройната си войска да заеме позиция за нападение над Тевар. Вече от две денонощия се сражаваше и се криеше под ясното небе. Болеше го счупеното при побоя в гората ребро, въпреки че бе здраво стегнато, както и одраскването на главата, което получи вчера от една гаалска прашка. Но тъй като имаха имунитет към инфекции, раните нарастваха много бързо и Агат би се разтревожил едва ако ставаше въпрос поне за прерязана артерия. Досега бе пострадал само от удара в главата. В момента беше жаден и малко схванат, но кратката принудителна почивка изостряше мисловната дейност. Тези планове за бъдещето не бяха присъщи за вирсите. За разлика от хората те не разглеждаха нито времето, нито пространството в необратимото им

линейно развитие. За тях времето бе нещо като фенер, който осветява една крачка напред и една крачка назад — всичко останало тънеше в мрак. То се състоеше от днешния ден, единствено от днешния ден в безкрайната Година. Нямаха исторически речник, служеха си само с „днес“ и „миналото“. Напред погледът им стигаше най-много до следващия сезон. Никога не се издигаха над времето, а се затваряха вътре в него като лампа в нощта, като сърцето в тялото. Същото се отнасяше и за пространството — за тях то не бе повърхност, която да отделят с граници, а област, център, който не отиваше по-далеч от индивида, от рода, от племето. Около тази област имаше места, които добиваха очертания, щом се приближиш до тях, и ги загубваха при отдалечаването — колкото по-далечни, толкова по-мъгляви. Но липсваха линиите, границите. Тези планове за бъдещето, това желание да се задържи едно победено място във времето и пространството не бяха типични, те бяха признак... за какво? За една автономна промяна в начина на мислене при вирсите или пък за някакво влияние, дошло от древните северни колонии и завоевания на Човека?

За първи път, мислеше си язвително Агат, да вземат някоя идея от нас. Остава ние да вземем да се разболяваме от настинките им. Това ще ни довърши, а тях пък може да ги довършат нашите идеи...

Дълбоко в него се надигаше почти несъзнателно огорчение срещу теварите, които му счупиха черепа и ребрата и разтуриха съглашението. А сега ги изстребваха пред очите му в тъпото им, изградено от кал градче. Не му достигнаха сили да се пребори с тях, а сега почти не му достигаха сили да се бие за тях. Ненавиждаше ги заради това чувство на безсилие, което го обземаше.

В този миг — точно когато Ролери тръгваше обратно към Ландин със стадата — в прахоляка от сухи листа в хралупата зад него изшумоля нещо. Той светкавично насочи заредения си стреломет.

Законът за Културното ембарго, който се бе превърнал във върховна нравственост за изгнаиците, забраняваше експлозивните вещества, но още при първите сблъсъци някои от местните племена ги посрещали с отровни копия и стрели. Освободени от забраната по този начин, лекарите от Ландин бяха разработили много ефикасни отрови, които все още се използваша при лов и сражения. Те можеха да зашеметяват, да парализират, да причиняват мигновена и недотам мигновена смърт. Отровата, с която си служеше той, бе смъртоносна и

за пет секунди би смразила нервната система на някой голям звяр, от рода на гаалите например. Стрелометът имаше ясен и прост механизъм и обсег, който надхвърляше петдесет метра.

— Хайде излизай! — извика Агат по посока на безмълвната хралупа и все още подутите му устни се разтегнаха в насмешка. Щеше ли да му попречи нещо да убие някой вирс?

— Алтера?

Един от тях се изправи в пълен ръст сред сивите храсти около хралупата. С отпуснати встрани ръце. Умаксуман.

— По дяволите — изруга Агат и наведе оръжието си, но остана нащрек. Усилието, с което потисна яростта си, премина като спазъм през цялото му тяло.

— Алтера — повтори дрезгаво теварът, — в бащината ми шатра бяхме приятели.

— А после... в гората?

Но пред него стоеше една смълчана фигура с мръсна коса и посивяло от глад и изтощение лице.

— Чух гласа ти сред останалите. Ако трябваше да отмъщавате за честта на сестра ти, можехте да го сторите един по един. — Агат не махаше пръста си от спусъка, но отговорът на Умаксуман промени изражението му. Оказа се толкова неочакван.

— Аз не бях с тях. Проследих ги и ги спрях. Преди пет дни убих Укует, моя брат-племенник, който стоеше начело. Оттогава съм сред възвишенията.

Агат отпусна оръжието си и извърна поглед.

— Хайде, ела тук — не след дълго каза той. Едва тогава и на двамата им мина през ума, че стоят прави и разговарят на висок глас сред гъмжащите от гаалски съгледвачи възвишения. Агат се смя дълго и беззвучно, докато Умаксуман пълзеше под дънера, за да се настани при него във вдлъбнатината.

— Приятел или враг, какво толкова, дявол да го вземе! — продължи той и му подаде от торбата си парче хляб. — Дръж. Ролери ми е жена от три дни.

Умаксуман взе хляба мълчаливо и лакомо го изгълта.

— Щом свирнат ей там, отляво, ще тръгнем всички заедно към онзи пробив в северната стена. Ще нахлуем в града и ще го прекосим набързо да приберем пътьом когото можем от останалите живи товари.

Гаалите не ни търсят тук, а из тресавищата, където бяхме сутринта. Това е единственият момент, когато можем да ударим града. Искаш ли да дойдеш?

Умаксуман кимна.

— Имаш ли оръжие?

Вирсът вдигна брадвата си. Свити безмълвно един до друг, те наблюдаваха горящите покриви и пълната неразбория и отчаяние, които царяха по опустошените улички на градчето отсреща. Сиви облаци затъмняваха слънцето, а вятърът разнасяше острия мирис на дим.

Вляво от тях се чу пронизително изсвирване. Възвишенията северно и западно от Тевар оживяха от хора — малки приведени фигури се пръснаха надолу към падината, после бързо се изкачиха по склона, струпаха се пред разбитата стена и оттам потънаха в опустошението и суматохата на града.

При стената ландинските бойци се разпределиха на отряди от петима до двайсетина души, които се нахвърляха върху гаалските мародери със стреломети, огнехвъргачки и ножове или пък прибираха по пътя оцелелите теварски жени и деца и се отправяха с тях към портата. Те се движеха толкова бързо и уверено, сякаш бяха имали възможност за репетиция на нападението. Заети с унищожаването и на последната съпротива в града, гаалите бяха изненадани неподготвени.

Агат и Умаксуман действаха рамо до рамо и на площада на Каменния сбор се вляха в една група от осем-десет души. Всички заедно пробягаха по някаква тясна, тунелообразна уличка, която ги изведе на по-малък площад пред голям Родов дом. Един след друг те се втурнаха надолу по издълбаните в земята стъпала и потънаха в тъмнината. Там ги пресрещнаха крясъците и размаханите брадви на белолики мъже с червени пера, втъкнати в рогообразните им коси. Те пазеха плячката си. Стрелата на Агат се заби право в зиналата паст на единия, а до него Умаксуман отсече ръката на друг гаал точно както се сече клон от дърво. Изведнъж настъпи тишина. Жените се свиваха мълчаливо в сумрака. Едно дете се раздираше от плач.

— Елате с нас! — извика им Агат.

Неколцина пристъпиха към него, но се спряха, като го разпознаха.

В мъгляво осветения вход зад него се появи застрашителната фигура на Умаксуман, нарамил тежък товар върху гърба си.

— Елате, вземете децата! — прогърмя познатият му глас и ги раздвижи. Агат ги подреди при стълбите, разпредели бойците си, които щяха да ги бранят, и даде сигнал. Всички се втурнаха навън и се устремиха към портата. Нито един гаал не се изпречи на пътя на тази чудата тълпа от жени, деца, мъже начело с Агат, който размахваше високо над главата си гаалска брадва, за да прикрива Умаксуман. А той носеше на раменете си полюшквац се товар — стария вожд, баща си Уолд.

Успяха да се измъкнат през портата, но на предишното място на гаалския лагер се натъкнаха на противников отряд и се разпръснаха из горите заедно с останалите групи ландински бойци и теварски бежанци. Целият набег през Тевар бе траял само около пет минути.

Но и в гората не бяха в безопасност. По пътя за Ландин гъмжеше от гаалски съгледвачи и войски. Затова бежанци и спасители се отклониха поединично или по двама на юг. Агат остана с Умаксуман, който не можеше да се брани сам, тъй като носеше стареца. Заедно си проправяха път през гъсталака. Минаха необезпокоявани през сивите пътеки и могили, през повалените стволоче и непроходимите мъртви клонаци и неподвижни храсталаци. А далеч зад тях непрестанно се носеха женски писъци.

Безкрайно трябваше да обикалят в полукръг на юг и запад през гората и хребетите, докато най-сетне тръгнат на север към Ландин. Когато Умаксуман остана без сили, Уолд се опита да върви сам, но пристъпяше едва-едва. Най-накрая се измъкнаха от дърветата и в далечината пред тях, в раздирания от вятъра мрак над морето, заблестяха светлините на града на изгнаниците. Почти влачейки стареца, те с мъка се добраха до Земната порта.

— Пристигат вирси! — звъннаха гласовете на стражите, които бяха успели да различат ясно единствено светлата коса на Умаксуман. Но след това видяха и Агат. — Алтера! Алтера!

Впуснаха се да го посрещнат и да му помогнат хората, които се бяха сражавали редом с него през последните три дни на смъртоносна схватка сред горите и възвишенията, бяха изпълнявали заповедите му и му бяха спасили кожата.

Четиристотин бойци бяха направили каквото можаха срещу вражеските пълчища, които според Агат наброяваха около петнайсет хиляди боеспособни мъже. А в настъплението участваха общо шейсет или седемдесет хиляди гаали заедно с шатрите си, с котлите си за готвене, с носилките, ханите, кожените постелки, брадвите, гривните, с люлките си, с огнивата си: с цялото си оскъдно имущество, със страха от Зимата, с глада си. Той бе виждал в гаалските лагери как жените събират изсъхнал мъх от дънерите и го ядат. Изглеждаше невероятно, че тази вълна на насилие и глад все още не е заляла града на изгнаниците и той се извисява непокътнат с пламтящите факли над обкованите с желязо дървени порти и че има хора, които да го посрещнат у дома.

— Вчера следобед минахме зад предните им позиции и така успяхме да се измъкнем — мъчеше се той да предаде събитията от последните три дни. Но думите бяха изгубили реалния си смисъл, същото се отнасяше и до топлата стая, до безкрайно познатите лица на тези мъже и жени, които сега жадно поглъщаха разказа му. — Земята... зад тях, там, където са минали ордите им... прилича на свлачище. Гола пръст. Нищо друго. Всичко, смазано и изпепелено под краката им...

— Ами как ще продължават? С какво се хранят? — промърмори Хуру.

— Със запасите от хамбарите в градовете, които превземат. От полето всичко е вдигнато, реколтата е прибрана, едрият дивеч е отишъл на юг. Трябва да плякосват всеки град по пътя си, да преживяват от стадата или да умрат от глад, преди да са се измъкнали от снежните земи.

— Значи и тук ще дойдат — намеси се тихо един от алтераните.

— Така изглежда. Утре или вдругиден. — Това бе самата истина, но за него и тя нямаше реален смисъл. Той прокара ръка през изцапаното си, сковано лице и докосна незаздравялата рана на устните. Знаеше, че трябва да даде отчет пред управата на града си, но се чувстваше толкова уморен, че не можеше да каже нищо повече, а техните думи не достигаха до съзнанието му. Изведнъж се обърна към коленичилата до него, безмълвна Ролери.

— Би трябвало да си идеш у дома, Алтера — каза му тя нежно, без да вдига кехлибарения си поглед.

Почти не се бе сещал за нея през всичките тези безкрайни часове, докато се сражаваше, бягаше, стреляше и се криеше в горите. Познаваше я от две седмици, около три пъти бе разговарял малко по-дълго с нея, веднъж спаха заедно, а преди три дни се ожениха призори в Залата на правосъдието и след час той замина с партизаните. Нима знаеше нещо повече за нея, освен това, че не принадлежи към човешкия род? А след още няколко дни навярно и двамата ще са мъртви.

— Разбира се, заведи ме у дома — засмя се той беззвучно и леко и сложи ръка върху нейната. Безмълвна, крехка, чужда, тя се изправи и го зачака да се раздели с останалите.

Разказал ѝ бе, че Уолд, Умаксуман и още около двеста души от близките ѝ са избягали или са били избавени от опустошения Зимен град и се намират на сигурно място тук, в Ландин. Тя не изяви желание да ги види, но го попита по стръмния път към дома му:

— Защо влязохте в Тевар да спасявате хората?

— Защо? — Въпросът ѝ му се стори странен. — Ами защото те нямаше да се спасят сами.

— Това не е причина, Алтера.

Тя имаше вид на покорна, плаха местна съпруга, която изпълнява волята на господаря си. А всъщност, както той разбираше полека-лека, бе изтъкана от упорство, дързост и гордост. Говореше тихо, но казваше точно това, което мислеше.

— Причина е, Ролери. Не може да седиш със скръстени ръце и да гледаш как тези мръсници бавно изстребват хората. Във всеки случай искам да се бия... да отмъстя...

— Ами твоят град — как ще изхраниш тези хора, които си довел? Ако гаалите ни обсадят, а и после, през Зимата?

— Храната ще ни стигне. Не тя ме тревожи, а числеността ни. Хора ни трябват.

Агат вече се препъваше от изтощение. Но ялната, студена нощ бе избистрила ума му и той усети как в жилите му се разлива радост, каквато отдавна не бе изпитвал. Дълбоко в себе си съзнаваше, че това леко успокоение, тази приповдигнатост на духа се дължат на присъствието ѝ. Преди отговорността падаше единствено върху него. Тя, непознатата, чуждата, от друг биологичен произход, не споделяше нито силата му, нито начина на мислене, нито знанията, нито

изгнанието му. Нищо не я свързваше с него, но тя се появи на пътя му и мигновено и изцяло му се отдаде и те се сляха над безкрайната пропаст от различие, което ги разделяше — сякаш именно това различие, тази противоположност помежду им ги срещна и освободи, като ги свърза един с друг.

Те бутнаха незалостената врата и влязоха в дома му. Във високата, тясна сграда от грубо издялан камък беше тъмно. Тя бе построена преди три Години, което правеше сто и осемдесет лунни фази. В нея се бяха родили працядо му, дядо му, баща му и той самият. Познаваше я като дланта си и сега изпитваше особено удоволствие, че влиза вътре с Ролери, със скитницата, чийто единствен дом би била шатрата на някое възвишение или пък пренаселените бърлоги под снега. Момичето го изпълваше с безкрайна, неизразима нежност. Неволно произнесе името ѝ, не на глас, а паравербално. Тя тутакси се извърна към него в мрака и го погледна в очите. Къщата и градът наоколо тънеха в тишина. В мислите си той я чу да казва собственото му име, като шепот в нощта, като ласка над бездната.

— Ти ме извика в мислите си — изрече той на глас, развълнуван, удивен. Ролери не отговори, но той отново чу в съзнанието си, в кръвта си, в нервната си система как мислите ѝ го зовяха: „Агат, Агат...“

ГЛАВА ДЕСЕТА

СТАРИЯТ ВОЖД

Жилав бе старият вожд. Издържа на ударите, сътресенията, изтощението, срама и нещастията с непокътната воля и почти непокътнат разсъдък.

Някои неща не разбираше, а други му излизаха от ума от време на време. Ако не друго, то поне се радваше, че се е измъкнал от задушния мрак на Родовия дом, където седенето до огъня го бе превърнало в такава баба — това му беше съвсем ясно. Харесваше му, винаги му беше харесвал този издигнат в скалите, огрян от слънцето и брулен от вятъра град на пришълците, построен в незапомнени времена и непогръднал от мястото си оттогава. Бе построен много по-добре от Тевар. А Тевар му се губеше от паметта от време на време. Понякога си спомняше виковете, горящите покриви, съсечените и изкормени трупове на синовете и внуците си. Понякога ги забравяше. Жаждата за живот бе много силна у него.

Бежанците продължаваха да се промъкват през гаалските постове — някои от тях идеха чак от плячкосаните Зимни градове на север. Хората от Уолдовия народ в града на пришълците вече наброяваха около триста души. Тъй странно бе да си слаб, малочислен, да живееш от подаянията на низвергнати от тебе същества, че някои тевари, особено сред по-възрастните, не можеха да го понесат. Те изпадаха в състояние на Небитие с кръстосани крака и свити на точици зеници, все едно че се бяха мазали с жезиново масло. И сред жените имаше такива, които бяха видели как режат мъжете им на късове по улиците и пред огнищата на Тевар или пък, загубили децата си, сега се бяха поболели от мъка или потъваха в Небитието. Но за Уолд разрухата на Теварския свят бе само част от разрухата на собствения му живот. Със съзнанието, че е изминал по-голямата част от пътя към смъртта, той гледаше с особена благосклонност на всеки нов ден и на всички по-млади мъже, независимо дали принадлежаха на човешкия

род, или бяха пришълци — нали на тях се падаше да продължат борбата.

Сега слънцето огряваше каменните улици и разноцветните фасади на къщите, но над дюните на север все още се виеха кълба дим. Един пришълец поздрави Уолд на големия площад пред сградата на име Театър, където бяха настанени оцелелите от неговия род. Доста време му трябваше да разпознае в него Джакоб Агат.

— Алтера! — изкиска се той. — Преди беше хубав. А сега приличаш на шаман от Пернемек, на когото са му извадили предните зъби. Къде е (забрави й името)... моята родственица?

— В дома ми, старейшино.

— Срамота! — възкликна Уолд. Не го беше грижа дали по този начин не обижда Агат. Разбира се, сега Агат му бе господар и предводител, но при всички положения бе срамота да държиш в шатрата или в дома си любовница. Пришълец или не, той трябваше да спазва основните закони на благоприличието.

— Тя е моя жена. Това ли е срамота?

— Не чувам както трябва, ушите ми са остарели — отвърна предпазливо Уолд.

— Тя е моя жена.

Уолд вдигна глава и за първи път срещна погледа на Агат. Очите на Уолд бяха мътножълти като зимното слънце и под притворените клепачи не се виждаше бяло. А на Агат черни, с тъмен ирис и зеница и бели ъгълчета, които се открояваха на тъмното му лице, странни очи, неземни.

Уолд отмести погледа си. Около него се издигаха огромните каменни домове на пришълците, а древната им чистота блестеше на слънчевата светлина.

— Едно време аз си взех жена от вашите, пришълецо — каза той най-сетне, — но и през ум не ми е минавало, че един ден някой от вас ще ми го върне... Дъщерята на Уолд, омъжена за неистински човек, да остане без синове...

— Нямаш причини да скърбиш — отговори младият пришълец непреклонен, твърд като скала. — С теб сме равни, Уолд. Във всичко останало освен във възрастта. Едно време ти си си взел жена от пришълците. Сега пък се сдобиваш със зет от тях. Щом си искал едното, ще можеш да преглътнеш и другото.

— Трудно е — рече старецът с необорима простота и не след дълго добави: — Ние не сме равни, Джакоб Агат. Хората ми са мъртви или пречупени. Ти си вожд, господар. А аз не съм. Но аз съм човек, а ти не си. Каква прилика може да има между нас?

— Дано поне няма злоба или пък ненавист — не се предаваше Агат.

Уолд се огледа и най-накрая бавно сви рамене в знак на съгласие.

— Добре тогава, значи в такъв случай можем да умрем заедно — засмя се най-неочаквано пришълецът. Те винаги се смееха в най-невероятни моменти. — Старейшино, струва ми се, че гаалите ще нападнат след няколко часа.

— След няколко...

— Много скоро. Навярно веднага щом се издигне слънцето.

Те стояха до празната арена. До краката им се търкаляше захвърлен диск. Агат го вдигна и неволно, по момчешки, го запрати пред себе си.

— На всеки един от нас се падат по двайсет от техните. Тъй че ако прехвърлят стените или пък минат през портата... Ще изпратя в Купола всички родени през Есента деца заедно с майките им. Ако се вдигнат подвижните мостове, той е непревземаем, а вода и храна има за петстотин души за около цяла лунна фаза. При жените трябва да има и няколко мъже. Ще подбереш ли трима-четирима от твоите да ги заведеш там с жените и малките деца? Някой трябва да ги води. Харесва ли ти планът ми?

— Да. Но аз ще остана тук.

— Да бъде волята ти, старейшино. — В гласа на Агат нямаше и следа от възражение, а грубото му, набраздено с белези младежко лице не промени израза си. — Подбери, моля те, мъжете, които ще придружават жените и децата от твоя народ. Ще трябва да потеглят много скоро. А Кемпер ще изведе нашата група.

— Аз ще ги придружа — заяви Уолд с абсолютно същия тон, което едва забележимо смути Агат. Значи и той можеше да се смути. Но отново не се възпротиви на желанието му. Разбира се, почтителното му отношение към стареца не бе нищо друго освен една престорена вежливост — че защо би се отнасял почтително към един човек на прага на смъртта, който дори и за собственото си разгромено племе вече не беше вожд. Но Агат държеше на това независимо от глупавите

отговори на стареца. Наистина бе като скала. Рядко се срещаха такива хора.

— Господарю мой, сине мой, мой образ и подобие — засмя се старецът и сложи ръка на рамото му, — изпрати ме там, където пожелаеш. Вече не съм потребен, мога само да умра. Черната ви скала ми изглежда доста злокобна за това, но и там мога да умра, ако това е волята ти...

— Все пак изпрати няколко мъже да стоят при жените — настоя Агат, — силни, здрави мъже, които да не им дават да изпаднат в паника. Аз трябва да вървя при Земната порта, старейшино. Идваш ли?

Агат се отдалечи с гъвкавата си и бърза походка. Като се подпираше на едно от техните бляскави метални копия, Уолд бавно се запъти нагоре, по улиците и стълбите. Но едва бе изминал и половината път, когато трябваше да спре, за да си поеме дъх, и изведнъж се сети, че май ще се наложи да се върне обратно и да изпрати на черния остров младите майки с дечурлигата им, както го бе помолил Агат. Обърна се и тръгна надолу. Когато усети как се влачат краката му по камъните, той разбра, че би трябвало да се подчини на Агат и да отиде с жените и децата на черния остров — тук само щеше да пречи.

По запустелите слънчеви улици от време на време минаваше забързано и съсредоточено някой пришълец. Вече всички бяха готови да заемат позиция и да изпълняват задълженията си. Ако жителите на Тевар се бяха подготвили, ако бяха тръгнали на север да пресрещнат гаалите, ако бяха отправили поглед напред към предстоящото, както, изглежда, правеше Агат... Нищо чудно, че хората смятаха пришълците за магьосници. Но пък не беше ли и Агат виновен, че не тръгнаха? Бе позволил на една жена да застане между съюзниците. Ако той, Уолд, бе разбрал, че момичето отново се е срещало с Агат, щеше да нареди да я убият зад шатрите и да хвърлят тялото ѝ в морето, а Тевар може би още щеше да е на мястото си... Тя излезе от високата каменна сграда пред него и щом го видя, замря неподвижна на входа.

Уолд забеляза, че макар да бе вързала косата си отзад като омъжените жени, тя все още носеше кожената риза и панталони, украсени със символа на неговия Род — трилистното цвете.

И двамата гледаха встрани. Тя не проговаряше. Най-сетне, тъй като миналото си беше минало и той бе нарекъл Агат „сине“, Уолд се

престраши:

— На черния остров ли отиваш, или оставаш тук, родственице?

— Тук оставам, старейшино.

— Мене Агат ме праща на черния остров — каза той малко неопределено, като преместваше от крак на крак скованото си, загърнато в окървавени кожи тяло и се облягаше на копието. Слънцето грееше все така студено.

— Според мене Агат се бои, че жените няма да тръгнат, ако не ги водиш ти, ти или Умаксуман. А Умаксуман стои начело на нашите воители, които пазят северната стена.

Нямаше ги вече нито безгрижието й, нито безсмислената, но трогателна самонадеяност — тя бе изпълнена с настойчивост и нежност. Изведнъж той си я припомни като малка — единственото дете по Летните земи, дъщерята на Шакатани, родена през Лятото.

— Значи ти си жена на Алтера? — Тази мисъл потисна образа на палавото, засмяно дете и отново го обърка, тъй че той не чу отговора й.

— Защо не отидем всички на острова, щом е непревземаем?

— Водата не достига, старейшино. Гаалите ще се настанят в града, а ние ще умрем на скалата.

В далечината над покривите на Съюзния палат се виждаше част от моста. Приливът бе дошъл и вълните проблясваха отвъд черното рамо на островната крепост.

— Дом, построен над морската вода, не е за хора — каза той тежко, — твърде близо е до земята под морето... Слушай сега, исках да кажа нещо на Арилия... На Агат. Почакай. Какво беше, забравил съм. Вече не чувам собствения си разум... — Той потъна в размисъл, но усилията му се оказаха напразни. — Е, няма значение. Мислите на старците са като прах. Сбогом, дъще.

Той продължи бавно и замислено по пътя си, прекоси площада и стигна до Театъра, където заповяда на младите майки да съберат челядта си и да тръгват. След това за последен път поведе хората си — стадо изплашени жени и плачещи деца и тримата избрани от него младежи — по безкрайния, главозамайващ въздушен път към черната, всяваща ужас грамада.

Там царяха студ и тишина. До високите сводове на помещенията достигаше само грохотът от вълните, които се разбиваха долу в скалите. Хората му се скупчиха заедно в една огромна зала. Много му

се искаше старата Керли да е наоколо, щеше да му е от полза, по тя лежеше мъртва в Тевар или някъде в горите. Най-сетне няколко по-сърцати жени раздвижиха останалите — намериха бхан, вода да го сварят, дърва да стоплят водата. И когато пристигнаха жените и децата на пришълците заедно с десетте си стражи, теварите можеха да им предложат топло ядене. Крепостта вече ехтеше от гласовете на петшестстотин души, които я изпълваха почти докрай, и навсякъде в краката ти се търкаляха деца почти както в женското отделение на някой Родов дом в Зимния град. Но през прозрачната скала на тесните прозорци, която спираше вятъра, далеч долу се виждаше само разбунената бездна и димящите вълни.

Вятърът се обръщаше и дрезгавината на северното небе се превръщаше в мараня, тъй че около малкото бледо слънце се образуваше огромен мъгляв кръг — снежният кръг. Точно така. Точно това искаше да каже на Агат. Щеше да вали сняг. Не само да превали като миналия път, ами да падне истински сняг, зимен сняг. Снежната виелица... Думите, които толкова отдавна не бе чувал, нито пък изричал, предизвикаха особени чувства у него. Значи за да умре, ще трябва отново да прекоси суровата, неизменна страна на детството си, отново да се слее с белия свят на бурите.

Той все още стоеше до прозореца, но вече не виждаше бучащата вода долу. Спомняше си за Зимата. Превземането на Тевар, а и на Ландин, ще е от полза за гаалите. Днес и утре ще се угощават с хани и зърно. Но докъде ще стигнат, когато завали сняг? Истинският сняг, снежната виелица, която изравнява горите и изпълва долините. Ами като задухат ветровете, тези ледени ветрове. Пред настъплението на този враг ще ударят на бяг! Твърде дълго се бяха задържали на север. Уолд внезапно се изкиска високо и се отдалечи от прозореца. Той бе надживял синовете си и загърбил годините, когато стоеше начело и служеше на народа си, а сега трябваше да умре тук, на една скала в морето. Но на негова страна бяха велики съюзници и воители — повелики от Агат и от всички хора. За него се сражаваха Бурята и Зимата и той щеше да надживее враговете си.

Потънал в размисъл, старецът бавно се запъти към огнището, развърза торбичката с жезин, посипа няколко пращинки върху жарта и вдъхна дълбоко три пъти. След това гласът му прогърмя:

— Жени, хайде! Готова ли е кашата?

Те му я поднесоха безропотно и доволен, той започна да яде.

ГЛАВА ЕДИНАЙСЕТА

ОБСАДАТА НА ГРАДА

През първия ден от обсадата Ролери не се отделяше от групата, която носеше на мъжете по стените и покривите пики — дълги, груби, недовършени, еднокилограмови прътове от холн със заострени краища. При точно попадение те имаха смъртоносен ефект и дори неопитните ръце можеха да ги изсипят върху главите на гаалите, които се опитваха да издигнат стълбите си по заоблената стена откъм сушата, и да ги отблъснат. Цял ден тя се изкачва по безброй стълби със сноповете пики, предава ги към предназначението им по веригата от хора, тича с тях по ветровитите улици и дланите ѝ се бяха набили с тънки като косъм, бодливи тресчици. Но днес от ранни зори мъкнеше камъни за катапултите — каменохвъргачките пред Земната порта, които приличаха на огромни прашки. Когато гаалите се скупчваха, за да атакуват с тараните, огромните камъни с фучене се стоварваха отгоре им и ги разпръсваха отново и отново. Но на катапултите им трябваха грамади от камъни. Момчетата къртеха настилката по съседните улици, а групата на Ролери слагаше по осемдесет къса наведнъж в малък, кръглокрак сандък и ги превозваше до мъжете при катапултите. Осем впрегнати във въжета жени теглеха с общи усилия тежкия сандък. С мъртвия каменен товар той изглеждаше неподвижен до момента, в който всички дръпваха едновременно и завъртаха внезапно кръглите му крака. След това те налягаха сили до краен предел, за да се изкачат до портата с трополящата и подскачаща зад тях количка, изсипваха съдържанието ѝ, спираха за миг да си поемат дъх и да отмахнат коси от очите си и отново потегляха по обратния път. От сутринта все това правеха. Ръцете на Ролери се израниха от камъните и въжетата и тя откъсна няколко квадратни парчета от тънката си кожена пола и ги завърза върху дланите си с помощта на каишките от сандалите си — това облекчи малко болката и другите последваха примера ѝ.

— Де да можехте още да правите еркари — извика тя към Сейко Есмит, докато се спускаха тичешком надолу по улицата с тресящата се зад тях тромава количка. Сейко не отговори — навярно не я чу. Тя не се откъсваше от изнурителния труд нито за миг — сред пришълците, изглежда, нямаше мекушави същества, — но огромното напрежение явно ѝ се отразяваше, защото вече работеше като хипнотизирана. Веднъж, когато приближаваха с количката към портата, гаалите започнаха да изстрелват горящи главни, които падаха върху каменната настилка и керемидените покриви и продължаваха да димят и тлеят там. Сейко се оплете във въжетата като впримчен звяр и се записва при всеки нов изстрел.

— Гаснат, този град не може да изгори — отбеляза тихо Ролери.

— Страх ме е от огъня, страх ме е от огъня... — непрекъснато повтаряше Сейко с невиждащ поглед.

Но когато един млад стрелец с арбалет полетя назад от стената, улучен в лицето с гаалска прашка, и се стовари до тях като орел с разперени криле, помитайки две от впрегнатите жени и опръсквайки полите им с кръв и мозък, не друга, а Сейко отиде при него, взе разбитата му глава върху скута си и шепнешком се прости с него.

— Родственик ли ти е? — попита я Ролери, когато тя отново надяна впряга и всички продължиха заедно.

— В града всички сме родственици — отвърна ѝ алтеранката. — Това беше Джонкенди Ли — най-младият в Съвета.

Младият борец на арената на големия площад, сияещ от капчици пот и от съзнанието за победата си, който ѝ каза, че в този град може да отиде, където пожелае. Той бе първият пришълец, с когото бе разговаряла.

А Джакоб Агат не бе виждала от миналата вечер, тъй като всеки, който бе останал в Ландин, било то човек или пришълец, си имаше определена задача и място, а Агат бе навсякъде, за да удържи един град от хиляда и петстотин души срещу петдесетхилядната войска. Денят напредваше, умората и гладът изчерпваха силите ѝ и тя започна да вижда и неговия труп, проснат върху окървавените камъни долу, при Морската порта над скалите — другото подложено на непрестанни нападения място. Групата ѝ прекрати работа, за да хапне малко хляб и сушени плодове, докарани върху кръглокрака количка от засмяно момче, а едно девойче със сериозно лице им донесе мях с вода. Ролери

се съживи. Сигурна бе, че ще загинат всички, тъй като бе видяла от покривите как хълмовете почерняват от врагове — чет нямаха, а обсадата едва-що започваше. Но бе сигурна и че Агат не може да бъде убит, а щом като той остане жив, значи и тя няма да умре. Нима смъртта можеше да има нещо общо с него? Та той бе самият живот, нейният живот. Настанила се удобно върху каменната настилка, тя дъвчеше коравия хляб. На един хвърлей камък около нея осакатяваха, изнасилваха, подлагаха на мъчения и сееха ужас, а тя си седеше тук и дъвчеше хляб. Докато отвъръщаха на удара с всички сили, с цялото си сърце и душа, поне страх нямаше да ги обземе.

Но страшното дойде съвсем скоро. Те теглеха непосилния си товар към портата, когато изведнъж трополенето и всички останали шумове наоколо потънаха в невероятния вой, който се раздаде отвъд нея. Това бе рев, наподобяващ грохота при земетресение, толкова дълбок и силен, че не стигаше до ушите, а проникваше в костите. Портата потрепери и подскочи на железните си панти. В този миг тя зърна Агат. Той тичаше от долната част на града начело на голяма група стрелци и крещеше със заповеден глас към друга група на стената.

В изпълнение на нареждането всичките жени се изпокриха из близките до центъра улици. „Аууууу, аууу, аууу!“ не спираше воят на тълпата пред Земната порта. Той извираше сякаш из недрата на самите хълмове, които щяха да тръгнат към града и да го срутят от скалите в морето. Духаше леденостуден вятър. Групата ѝ се разпръсна, всичко се обърка. Тя нямаше повече работа. Свечеряваше се. Денят не бе преминал още, рано бе за тъмнината. Изведнъж Ролери разбра, че всъщност ще умре, повярва в смъртта си и заплака беззвучно, застинала на безлюдната улица между високите и пусти сгради.

На една странична улица няколко момчета къртеха камъни за довършване и укрепване на барикадите, издигнати при портите на четирите улици, които водеха към главния площад. Тя отиде при тях, за да се стопли, за да върши нещо. Работата не бе по силите им, но четиримата се трудеха безмълвно.

— Сняг — забеляза един от тях и се спря до нея. Тя вдигна очи от камъка, който буташе сантиметър по сантиметър надолу по улицата, и видя пред себе си вихъра на белите снежинки, който се сгъстяваше с всеки изминал миг. Всички замряха по местата си. Вятърът бе спрял и

чудовищният вой пред портата затихна. Снегът и мракът дойдоха едновременно и възцариха тишина.

— Вижте го само — с почуда каза момчешки глас. Краят на улицата се губеше от погледа им. Светлината от Съюзния палат отсреща се бе превърнала в жълтеникава мъглявина.

— Цяла Зима ще го гледаме — отвърна му друго момче. — Ако доживеем дотогава. Хайде! Сигурно вече раздават вечерята в Залата.

— Идваш ли? — попита я най-малкото.

— Моите са в другата сграда, в Театъра, струва ми се.

— Не са, вече всички ядем в Залата, за да си пестим труда. Хайде.

Момчетата бяха стеснителни, грубовати, дружелюбни. Тя тръгна с тях.

Нощта бе подранила, денят закъсня. Ролери се събуди до Агат в дома му и видя сивата светлина, която проникваше през капаците, скриващи стъклените прозорци, и образуваше едва мержелеещи се ивици по сивите стени. Всичко бе притихнало, съвсем притихнало. Отникъде не долиташе никакъв шум. Как може един обсаден град да е толкова смълчан? Но обсадата и гаалите ѝ се струваха безкрайно далечни — това затишие призори като че ли не им позволяваше да се приближат. Тук бе топло и Агат спеше непробудно до нея. Тя не помръдваше.

Изведнъж отдолу се разнесе чукане, тропот по вратата, гласове. Магията се развали, най-хубавият миг свърши. Викаха Агат. Тя го вдигна с голяма мъка. Най-сетне, все още замаян от съня, той се изправи на крака, отвори прозореца и капаците и в стаята нахлу дневната светлина.

Бе третият ден от обсадата и първият от бурята. Снежната покривка по улиците достигна трийсет сантиметра, а пухкавият сняг продължаваше да се сипе, ту плавно, ту навяван от острия северен вятър. Всичко бе притихнало и преобразено. Хълмовете, гората, полята ги нямаше, нямаше го и небето. Дори и близките покриви се губеха в белотата. За миг падналият сняг се различаваше от падащия и после всичко изчезваше от погледа.

На запад отливът се оттегляше все по-навътре и по-навътре в бурята. Мостът висеше в нищото. Куполът не се виждаше. Ни небе, ни море. Снегът затрупваше черните скали и скриваше пясъците.

Агат залости капациите и прозореца и се обърна към нея. Чертите на лицето му бяха все тъй отпуснати от съня, гласът му — пресипнал.

— Не може да са си отишли — промърмори той в отговор, защото от улицата му бяха извикали, че гаалите са си отишли, че са се изтеглили, че бягат на юг...

По нищо не личеше, че е така. От стените на Ландин се виждаше единствено бурята. Но там някъде, във вихъра, може би имаше хиляда шатри, които я чакаха да отmine, а може и да нямаше.

Няколко съгледвачи се прехвърлиха през стените по въжета. От тях си дойдоха трима, които рекоха, че са се изкачили по билото чак до гората и никакъв гаал не са срещнали, но се бяха върнали, защото след стотина метра дори градът преставал да се вижда. А един въобще не се появи отново. Дали бе попаднал в плен, или пък се бе загубил в бурята?

Алтераните се събраха в библиотеката на Палата. Според обичая бяха дошли всички онези граждани, които имаха желание да чуят разискванията и да участват в тях. Съветът им вече се състоеше от осем, а не от десет души. Джонкенди Ли и Харис бяха мъртви, най-младият и най-старият. Присъстваха само седем, тъй като Пилотсон бе на пост. Но помещението бе препълнено с мълчаливи слушатели.

— Не са си отишли... Не са близо до града... Някои... някои са... — хрипеше Ала Пасфал с изпъкнали жили и пепелявосиво лице.

От всички пришълци тя имаше най-силно развита способност да приема чужди мисли. Можеше да ги чува от най-голямо разстояние, а можеше и да ги подслушва.

„Това е забранено“, бе казал Агат много отдавна — преди една седмица? — и се бе обявил срещу опита да се разбере дали гаалите са все още около Ландин. „Никога не сме нарушавали този закон, през цялото време на изгнаничеството. Ще разберем къде са гаалите веднага щом поспре снегът. Дотогава ще бъдем нащрек.“

Но останалите не се съгласиха с него и не зачетеха волята му. Ролери се обърка и натъжи, като го видя как се вгълбява в себе си, подчинявайки се на решението им. После се постара да ѝ обясни защо не може да постъпи другояче. Каза ѝ, че не е вожд нито на града, нито

на Съвета, че се избират десет алтерани, които управляват заедно, но това ѝ се стори безсмислено. Или беше вожд, или не, а ако не беше — тежко им.

Старицата вече се гърчеше с невиждащ поглед и се опитваше да предаде с думи безсловесния си допир с някакво чуждо съзнание, чиито мисли бяха на чужд език, да се добере до онова, което е във владението на чужди ръце.

— Държа... държа... върволица... въже... — пелтечеше тя.

Ролери потрепери от страх и отвращение. Вгълбен в себе си, Агат се бе извърнал от Ала.

Най-сетне старицата застина и дълго време седя със сведена глава.

Сейко Есмит наля на седемте алтерани и на Ролери чашка обреден чай. Всеки от тях отпи, едва докосвайки я с устни, и я предаде на един от съгражданите си, той на друг и така, докато я пресушат. Преди да изпълни ритуала, Ролери дълго време съзерцаваше купичката, която пое от Агат. Синя, крехка като листо, тя пропускаше светлината като скъпоценен камък.

— Гаалите са си отишли — каза Ала Пасфал високо и вдигна изтерзаното си лице. — Сега вървят в някаква долина между две планини... това се разбира много ясно.

— Долината Гилн — промълви един от мъжете. — На около десетина километра на юг от тресавището.

— Бягат от Зимата. Градът е спасен.

— Но Законът е нарушен — каза Агат и дрезгавият му глас прониза надеждата и ликуването, които се носеха наоколо. — Стените могат да се поправят. Е, ще видим...

Двамата с Ролери слязоха заедно по стълбите и прекосиха огромната Съвещателна зала, натъпкана с маси и пейки, тъй като сега общата столова се намираше тук, под златните часовници и кристалните изображения на планетите, които обикаляха около слънцата си.

— Да си вървим — каза Агат и те навлякоха кожените палта с големи качулки, които им бяха раздадени от складовете под Древния палат, и потънаха в заслепяващия вихър на площада. Не бяха направили и десетина крачки, когато сред вилицата пред тях изникна гротескна, покрита с окървавен сняг фигура и извика:

— Морската порта, отсам стените са, при Морската порта...

Агат погледна към Ролери и изчезна в бурята. След един миг от кулата над главата ѝ се разнесе оглушителен метален звън и се разми в бурята. Те наричаха този екот „камбана“ и преди началото на обсадата всички бяха научили сигналите. Четири, пет удара, после тишина, после още пет и още пет — всички мъже при Морската порта, Морската порта...

Ролери извлече вестносеца до колоните на Съюзния палат, за да не пречат на мъжете, които се втурваха в снежната виелица по ризи или навличаха палтата си на бегом, с оръжие и без оръжие, и се изгубваха от погледа ѝ още преди да прекосят площада.

Изведнъж потокът от хора секна. Откъм Морската порта долиташе някакъв шум, но воят на вятъра и гъстият сняг го поглъщаха и отдалечаваха от момичето. На завет под сводовете вестносецът се подпираше на нея. От дълбоката рана на врата му струеше кръв и ако тя не го придържаше, той щеше да се строполи на земята. Разпозна лицето му — казваше се Пилотсон и тя го извика по име, за да го свести и задържи на крака, докато се мъчеше да го прибере в сградата. Той залиташе от слабост и мърмореше нещо, сякаш все още се опитваше да предаде вестта, която носеше:

— Те пробиха, отсам стените са...

ГЛАВА ДВАНАЙСЕТА

ОБСАДАТА НА ПЛОЩАДА

Високата, тясна Морска порта бе залостена с трясък и дрънчене. Битката в бурята свърши. Но когато мъжете от града се обърнаха назад, те видяха как над окървавените преспи и през все още сипещия се сняг пробягват някакви сенки.

Набързо прибраха мъртвите и ранените и се върнаха на площада. В тази виелица нямаше смисъл да се стои на пост срещу стълбите или катерачите — на повече от пет крачки не се виждаше нищо. Един или няколко гаали се бяха промъкнали вътре направо под носа на стражите и бяха отворили Морската порта за нападението. Сега ги отблъснаха, но следващия път можеха да влязат откъдето си поискат, когато си поискат и далеч по-многобройни.

— Струва ми се — каза Умаксуман на Агат на път за барикадата при Театъра и Колежа, — че днес повечето гаали са тръгнали на юг.

— Сигурно — кимна Агат. — Ако не продължат, ще измрат от глад. Това тук е обсадна войска, оставена да ни довърши и да преживее от нашите запаси. Колко мислиш, че са?

— На портата не бяха повече от хиляда — отвърна неуверено местният жител. — Но може да има и още. И всичките ще проникнат отсам стените... Гледай!

И той посочи към една забързана, приведена фигура, която снежните завеси за миг разкриха на улицата пред тях.

— Ти мини оттам — измърмори Умаксуман и рязко изчезна вляво.

Агат заобиколи зданието отдясно и двамата отново се срещнаха на същото място.

— Никакъв успех.

— Напротив — отвърна му кратко теварът и размаха гаалска брадва с кокалена дръжка, която допреди минута бе принадлежала другиму. Високо над главите им камбаната на кулата над Палата продължаваше да отеква меко и приглушено през снега: едно, две —

едно, две — едно, две — оттегляне към площада... Всички се отправяха към сърцето на града — площада, заобиколен от четирите огромни сгради, — участниците в битката при Морската порта, стражите от стените и Земната порта, онези, които бяха заспали по домовете си, както и онези, които се опитваха да зърнат нещо от покривите. Преминаваха един по един през барикадите. Най-сетне се появиха и Умаксуман и Агат, съзнавайки, че е лудост сега да се стои навън по улиците, където кръстосваха разни сенки.

— Да вървим, Алтера! — настояваше местният и Агат се подчини неохотно. Тежко му беше да изостави града си на врага.

Вятърът бе поутихнал. Понякога, през загадъчното, многозначително затишие на бурята, до хората на площада долиташе звън от счупено стъкло, трясък от разсичане на врата. Те идеха от улиците, които губеха очертанията си в снежната завеса. Много от къщите бяха оставени незаклучени, отворени за грабителите, но те едва ли щяха да намерят в тях нещо повече от подслон. Още преди седмица всяка троха бе прибрана в общата столова тук, в Палата. Снощи бяха изключени водопроводната и газопроводната мрежи на всички сгради с изключение на четирите около площада. Под ледените си пръстени и снежни шапки шадраваните на Ландин бяха пресъхнали. Всички складове и хранилища се намираха под земята, в избите, изкопани под Древния и Съюзния палати поколения назад. Празни, ледени, неосветени, изоставените къщи не предлагаха нищо на нашествениците.

— Те могат да живеят от стадата ни цяла лунна фаза... дори без да ги хранят, ще заколят ханите и ще изсушат месото... — С този укор бе пресрещнат Агат на прага на Съюзния палат от изпадналия в паника Дермат Алтера.

— Първо ще трябва да хванат ханите — изръмжа Агат в отговор.

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа, че преди минути отворихме оборите и ги пуснахме още като бяхме при Морската порта. Бяхме с Паол Пастира и той им предаде по мисловен път паника. Те хукнаха стремглаво, право във виелицата.

— Пуснали сте ханите... стадата? Ами сега как ще изкараме останалата част от Зимата... ако гаалите си отидат?

— Да не би паниката, която Паол предаде на ханите, да е стигнала и до тебе, Дермат? — избухна Агат. — Или си мислиш, че не можем да приберем собствените си животни? Ами зърнените запаси, дивечът, снежната трева... Какво ти става, по дяволите?

— Джакоб — промълви Сейко Есмит и застана между него и по-възрастния човек. Той разбра, че е крещял на Дермат, и се опита да се овладее. Но дяволски тежко беше да се върнеш от кървавата отбрана на Морската порта и да се натъкнеш на изпаднал в истерия мъж. Главата го болеше жестоко. Все още го мъчеше раната на темето, която му нанесоха при едно нападение над гаалския лагер, въпреки че отдавна трябваше да е оздравяла. При Морската порта се бе отървал невредим, но бе омазан с чужда кръв. Снегът тихо се сипеше зад високите прозорци на библиотеката, чиито капаци не бяха спуснати. Беше пладне, а приличаше на привечер. Под прозорците се намираше площадът с добре охраняваните барикади. Отвъд тях се намираха изоставените къщи, беззащитните стени, градът на снега и сенките.

В деня на отстъплението към Вътрешния град — четвъртия ден от обсадата, те не напуснаха барикадите. Но още същата нощ, когато снеговалежът намаля за известно време, една разузнавателна група се измъкна през покривите на Колежа. Призори снежната буря се разрази отново, а може би вторият пристъп се застъпи с първия и под прикритието на снега и студа мъжете и момчетата от Ландин започнаха да играят на партизани из собствените си улици. Излизаха на групи от двама-трима и дебнеха по улиците, покривите и стаите, сенки сред сенките. Служеха си с ножове и с къси и дълги отровни стрели. Проникваха в собствените си къщи и убиваха гаалите, които се бяха подслонили там, или пък на свой ред загиваха от оръжието им.

На Агат не му се виеше свят от височините и той бе сред най-добрите, които играеха на тази игра по покривите. Керемидите бяха доста хлъзгави от снега, но трудно се устояваше на желанието да улучиш със стрелите си някой гаал, а вероятността да загинеш не бе по-голяма, отколкото при другите разновидности на този спорт като причакването зад ъглите или нахлуването по къщите.

Шести ден от обсадата, четвърти от бурята — днес вятърът носеше ситен, немного гъст сняг. Термометрите в подземната Летописна зала на Древния палат, която сега служеше за болница, показваха минус 4°C на открито, а ветромерите — скорост доста над

сто километра в час. Навън бе ужасно. Вятърът набиваше твърдия, ситен като пясък сняг в лицето, хвърляше го вътре през разтрошените стъкла на прозорците, чиито капаци бяха откъртени за дърва за огрев, навяваше го по насечените подове. Освен в четирите здания около площада никъде в града нямаше достатъчно топлина или храна. В очакване на края на бурята гаалите се скупчваха в празните стаи и горяха постелки, разбити врати, канапи и сандъци в средата на пода. Провизии нямаха — всичката им храна бе заминала с Южното нашествие. При промяна на времето ще идат на лов, ще избият градското население и ще се изхранват със зимните му запаси. Но докато продължаваше бурята, нападателите гладуваха.

Мостът бе в техни ръце, но това едва ли им бе от някаква полза. Наблюдатели от Съюзната кула бяха забелязали единствения им колеблив набег към Купола, бързо завършил сред дъжд от копия и пред вдигнат подвижен мост. А неколцина от тях, дръзнали да слязат на брега под скалите на Ландин по време на отлив, може и да са видели нахлуването на прилива, но са нямали никаква представа за редуването, тъй като идвали от вътрешността. Засега Куполът бе в безопасност и някои от обучените паравербалисти в града бяха влезли във връзка с мъжете и жените на острова, колкото да разберат, че са добре, и да кажат на обезпокоените бащи, че децата са живи и здрави. С Купола всичко бе наред. Но градът бе разрушен, превзет, обсаден, над стотина от защитниците му бяха загинали, а останалите — затворени като в капан в няколко сгради. Град, потънал в сняг, сенки и кръв.

Джакоб Агат се бе притаил в една стая със сиви стени. В нея нямаше нищо друго освен няколко дрипи от кожена постелка и счупени стъкла, върху които бе натрупал ситен сняг. Къщата тънеше в мълчание. Там, под прозорците, където по-рано се намираще сламеникът, той бе прекарал една нощ с Ролери и на сутринта тя го бе събудила. Скрит тук, като крадец в собствения си дом, той си мислеше за Ролери с мъчителен копнеж. Веднъж — сякаш това бе много отдавна, може би преди дванайсет дни — той й бе казал в същата тази стая, че не може да живее без нея, а след това не му оставаше време дори за спомена. „Нека поне сега си помисля за нея, поне да си мисля за нея“, яростно се обърна той към тишината, но не можеше да измисли нещо повече освен, че и двамата се бяха родили в неподходящ

момент, в неподходящ сезон. Никой не започваше любов в началото на сезона на смъртта.

Вятърът свиреше сърдито в счупените прозорци. Агат потръпна. През целия ден ту се разгорещяваше, ту мръзнеше. Термометърът продължаваше да пада и много от партизаните по покривите страдаха от нещо, което старите хора наричаха измръзване. Чувстваше се по-добре, когато се движеше. От мисленето нямаше полза. По навик тръгна към вратата, после се сепна и с лека стъпка се прокрадна до прозореца, през който бе влязъл. На приземния етаж в съседната къща се бяха разположили група гаали. Виждаше се силуетът на един от тях, застанал с гръб към прозореца. Те бяха светлокож народ. Почерняха си косите и ги втвърдяваха с нещо като смола или катран, но приведенният мускулест врат се белееше пред погледа на Агат. Не бе ли странно, че всъщност бе имал твърде малка възможност да огледа враговете си. Стреляше от разстояние, нанасяше удара и бягаше или, както при Морската порта, влизаше в светкавичен ръкопашен бой — нима можеше да различи нещо? Дали пък очите им не бяха жълтеникави или кехлибарени като на теварите? Имаше чувството, че са сиви, но моментът едва ли бе подходящ, за да разбере. Той се изкачи на перваза, изхвърли се към фронта и напусна дома си през покрива.

Обичайният му маршрут към площада бе пресечен — и гаалите се включваха в играта по покривите. Агат за миг се освободи от всичките си преследвачи, само от един не успя. Въръжен със стреломет, той го следваше по петите, след като бе прескочил триметровата пропаст между две къщи, която бе задържала останалите. Агат трябваше да скочи долу, да се вдигне и да спасява живота си.

Един от стражите на барикадата на улица „Есмит“, който следеше за точно такива бягства, му метна въжената стълба и той се изкатери по нея. Тъкмо стигна върха и в дясната му ръка се заби къса стрела. Агат се плъзна надолу по вътрешната страна на барикадата, издърпа я от ръката си, изсмука раната и плю. Гаалите не топяха стрелите си в отрова, но прибираха и използваша тези на хората от Ландин, а някои от тях, разбира се, бяха отровни. Този случай доста ясно изтъкваше едно от основанията за каноническия Закон за ембаргото. Агат прекара няколко отвратителни минути в очакване на първия гърч. След това реши, че е имал късмет, и изведнъж започна да

усеща болка от малката кървяща рана на ръката си. При това на ръката, с която стреляше.

Под златните часовници в Съвещателната зала се раздаваше вечерята. От ранни зори той не бе слагал нищо в устата си. Умираще от глад, но като седна на една от масите пред паницата с топъл бхан и солено месо, изведнъж усети, че нищо не може да хапне. Не му се и говореше, но по-добре това, отколкото да яде, и той взе да разговаря с всеки, който го доближеше, докато камбанният звън от кулата над тях извести тревога — нова атака.

Както обикновено нападателите се местеха от барикада на барикада и както обикновено — не постигнаха почти нищо. В това сурово време никой не можеше да води продължителни боеве. В тъмнината се нахвърляха ту на една, ту на друга барикада, за да открият в тях случайно неохранявано място и някой от хората им да се промъкне на площада и да отвори масивните железни врати от задната страна на Древния палат. Но мракът се сгъсти и полека-лека погълна нападателите. Стрелците от горните прозорци на Древния палат и на Колежа поддържаха известно време огъня, но после съобщиха, че улиците са чисти. Както обикновено сред защитниците имаше ранени и убити — един стрелец с арбалет бе прострелян на прозореца от идваща отдолу стрела, едно момче, изкачило се прекалено високо на барикадата, за да се цели по-добре, бе улучено в корема с копие с железно острие, няколко души бяха получили по-леки наранявания. Броят на ранените и убитите нарастваше с всеки изминал ден и защитниците просто се топяха. Когато няколко души напуснат строя и на бездруго малобройните редици...

От тази поредна битка Агат си дойде отново разгорещен и треперещ от студ. Повечето от мъжете, които тревогата вдигна от масата, се върнаха и довършиха вечерята си. Но сега той не можеше да понася мириса на храната и правеше всичко възможно да го избегне. В мига, в който хванеше нещо с ранената си ръка, от нея бликваше кръв и това му послужи за извинение да слезе при лечителя в Летописната зала под Древния палат и да я превърже.

Залата бе много голяма, с нисък таван и там денонощно се поддържаха постоянна температура и мека светлина — подходящо място за стари инструменти, карти и документи, както и за ранени бойци. Те лежаха върху импровизирани сламеници на застлания под,

които приличаха на пръснати в тишината малки островчета на съня и болката. Сред тях видя, както и се надяваше, жена си, която веднага се запъти към него. Присъствието ѝ, осезаемото ѝ, неоспоримо присъствие не го изпълни с мъчителния копнеж, който изпитваше при мисълта за нея. Вместо това то просто му достави огромно удоволствие.

— Здравей, Ролери — промълви Агат и веднага се извърна към Сейко и учителя Уаток да ги попита за Хуру Пилотсон. От радост дори не знаеше какво да прави, тя просто го завладяваше.

— Раната му се влошава — шепнешком каза Уаток. Агат го гледаше втренчено, но изведнъж си даде сметка, че става дума за Пилотсон.

— Влошава ли се? — повтори той с недоумение и се наведе над ранения, който вдигна поглед към него.

— Как си, Хуру?

— Направи много лоша грешка — бе отговорът. С Пилотсон се познаваха от съвсем малки и Агат веднага и безпогрешно го разбра накъде бие — женитбата му.

Но не знаеше какво да му отговори.

— Това едва ли би променило нещата — започна той най-сетне, но спря, нима щеше да се оправдава.

— Няма достатъчно, няма достатъчно — избърбори Пилотсон.

Чак тогава Агат си даде сметка, че приятелят му не е на себе си.

— Нищо, Хуру, няма нищо — успокои го той с толкова властен глас, че не след дълго раненият въздъхна и притвори очи, сякаш приел това всемирно утешение.

Агат стана и се върна при Уаток.

— Я, моля те, превържи това, че да спре кръвта... Какво му е на Пилотсон?

Ролери донесе превръзката. Уаток обви ръката на Агат с няколко майсторски движения и му отговори:

— Не знам, Алтера. Навярно гаалите си служат с неизвестна отрова. Опитах всичките ни противоотрови. Пилотсон Алтера не е единственият случай. Раните не се затварят, а се подуват. Погледни момчето тук. Същото нещо.

Момчето, шестнайсетгодишен партизанин от улицата, стенеше и се мяташе като в кошмар. На бедрото си имаше рана от копие, която не

кървеше, но изглеждаше много странно. Около нея имаше червени подкожни линии и много пареше при допир.

— Опитва ли с противоотрови? — попита го Агат и извърна поглед от измъченото лице на момчето.

— С всичките. Алтера, това ми напомня за твоята рана, която получи в началото на Есента при гонитбата на един клоис по дърветата. Помниш ли? Може би правят някаква отрова от кръвта или жлезите на клоисите. И техните рани може да минат като твоята. Да, ето белегът... Когато бе, на годините на това момче — обърна се той към Сейко и Ролери, — Агат подгонил един клоис, качил се на дървото след него и драскотините, които получил, не изглеждаха много опасни, но се подуха, започнаха да парят и той се разболя. След няколко дни обаче се оправи.

— Ала този тук няма да се оправи — Ролери се обърна с много тих глас към Агат.

— Защо говориш така?

— Едно време... наблюдавах лечителката на моя род. Понаучих нещо. Тези линии по крака му се наричат пътеки на смъртта.

— Значи познаващ тази отрова, Ролери?

— Мисля, че това не е отрова. Може да се получи при всяка дълбока рана. Дори и при малка рана, която не кърви или пък се замърси. Това е оръжейната болест...

— Суеверие — прекъсна я грубо лечителят.

— Нас не ни хваща оръжейната болест, Ролери — каза й Агат, сякаш се опитваше по някакъв начин да я предпази от възмутения стар доктор. — Ние имаме...

— Но момчето и Пилотсон Алтера са я хванали! Гледай... — и тя го заведе при един ранен тевар, весело дребничко същество на средна възраст, който охотно му показва мястото, където се е намирало ухото му, преди да го отсекал. Раната заздравяваше, но бе подута, пареше и сълзеше...

Агат несъзнателно пипна с ръка собствената си пулсираща и занемарена рана на темето.

Уаток ги бе последвал:

— Това, което местните вирси наричат „оръжейна болест“ — каза той, отправил гневен поглед към безобидния вирс, — е, разбира се, бактериална инфекция. Учил си го в училище, Алтера. Тъй като

човешките същества не се поддават на инфекции, произлизащи от местни бактерии или вируси, то единствената беда, която може да ни сполети, е нарушение на функциите на жизненоважните органи като обезкръвяване или химическо отравяне, на които пък можем да противодействаме...

— Но момчето умира, старейшино — възрази Ролери с тихия си, но неумолим глас. — Раната не е била промита, преди да се зашие...

Старият доктор се скова от ярост:

— Върви си при себеподобните и не ме учи как да се грижа за човешките същества...

— Стига! — заповяда Агат.

Настъпи тишина.

— Ролери, ако тук могат известно време да се справят без тебе, струва ми се, бихме могли... — за малко да каже „да си отидем у дома“, но се сепна и довърши унесено — да вечеряме може би.

Тя не бе яла и двамата седнаха в Съвещателната зала и хапнаха малко. После облякоха палтата си, за да прекосят неосветения и раздиран от вятъра площад и да отидат в Колежа, където заедно с още няколко двойки дележа една класна стая. Спалните в Древния палат бяха по-удобни, но повечето съпрузи, които бяха останали заедно в града, предпочитаха поне някакво полуусамотяване в редките мигове, когато можеха да си го позволят. Завита с палтото си, една жена спеше дълбоко зад редица от чиновове. Счупените прозорци бяха запушени с преобърнати маси, които служеха за преграда срещу вятъра, камъните и стрелите. Агат и жена му постлаха палтата си на голия под. Преди да го остави да заспи, Ролери събра в шепата си малко чист сняг от един перваз и изми с него раните на ръката и на темето му. Заболя го и изнервен от умора, той промърмори нещо недоволено, но тя го успокои:

— Ти си Алтера... Знаем, че не можеш да се разболееш... но това няма да ти навреди. Няма.

ГЛАВА ТРИНАЙСЕТА

ДЕН ПОСЛЕДЕН

Агат се мятеше трескаво и говореше насън в студения мрак на прашната стая. Тя чу в просъница как гласът му се мъчи да я достигне от тъмната бездна на собствените му сънища, как зовът му се отдалечава все повече и повече. Това я събуди. Наоколо все още цареше мрак.

Утрото настъпи рано — светлината струеше покрай преобърнатите маси и образуваше бели ивици по тавана. Жената, която бяха заварили при идването си снощи, продължаваше да спи от изтощение, но другото семейство, прекарало нощта на едно от писалищата, за да се предпази от стрелите, беше вече станало. Агат седна, огледа се и каза изумено с дрезгавия си глас:

— Бурята свърши...

Те плъзнаха една от масите малко встрани и светът отново се разкри пред очите им — изпотъпканият площад, превърнатите в снежни могили барикади, огромните, скрити зад капаци фасади на четирите сгради, отвъд тях покритите със сняг покриви, зад които се мержелееше морето. Синьобял свят с кристално ясни очертания, със сини сенки и ослепително бели, осветени от утринното слънце петна.

Те се любуваха на красотата, но едновременно с това имаха чувството, че през нощта се бяха срутили стените, които ги закриляха. Изглежда, и Агат мислеше като нея, защото каза:

— По-добре да отидем в Палата, преди да са осъзнали, че могат да насядат по покривите и оттам да се упражняват в стрелба по мишени.

— Можем да се прехвърлим от едно здание в друго по подземните тунели — посъветва го един от другите.

— Така и ще направим — кимна Агат и добави, — но на барикадите трябва да има хора...

Ролери се помая нарочно, за да останат последни, и след това успя да убеди нетърпеливия Агат да ѝ позволи отново да прегледа

раната на главата му. Тя изглеждаше по-добре или поне не по-зле. На лицето му все още личаха белезите от побоя, нанесен му от родствениците ѝ, а собствените ѝ ръце, ожулени от камъните и възжетата, бяха покрити с рани, които не минаваха поради студа. Тя постави изранените си ръце върху наранената му глава и се разсмя:

— Точно като двама стари воители. О, Джакоб Агат, когато се преселим в страната под морето, ще се върнат ли предните ти зъби?

Той я погледна неразбиращо, опита се да се усмихне, но не успя.

— Когато пришълците умират, те навярно се връщат на звездите... в другите светове — каза тя и престана да се усмихва.

— Никъде не се връщаме — отвърна ѝ той и стана. — Тук си оставаме. Хайде, жено моя.

Въпреки ярката светлина, която идеше от слънцето, небето и снега, въздухът навън бе толкова студен, че вдишването му причиняваше болка. Те забързано пресичаха площада към колоните на Съюзния палат, когато някакъв шум зад гърба им ги накара да се обърнат. Готов да приклепне и да побегне, Агат насочи стреломета си. Над барикадата с неистов кръсък прелетя странна фигура и се просна по лице на около пет крачки от тях — това бе гаал, а от ребрата му стърчаха две пики. Стражите върху барикадите гледаха с недоумение и викаха, стрелците на бърза ръка заредиха арбалетите, а иззад капациите на един прозорец някакъв мъж крещеше нещо. Мъртвият гаал лежеше върху окървавения, изпотъпкан сняг в синята сянка на барикадата.

Към Агат се приближи тичешком един от стражите и извика:

— Алтера, това сигурно е сигнал за нападение...

— Не, не, аз го видях — прекъсна го друг човек, който се втурна от вратата на Колежа. — То го преследваше, затова крещеше така...

— Какво си видял? Да не би да е решил да атакува сам?

— Той бягаше от него... опитваше се да си спаси живота! Не видяхте ли какво имаше зад него, вие там, на барикадата? Нищо чудно, че надаваше такива викове. Това беше нещо бяло, тичаше като човек и имаше врат като... о, господи, ей такъв врат, Алтера! Показа се на ъгъла след него, но после се върна.

— Снежен таласъм — каза Агат и се обърна към Ролери за потвърждение. Тя бе чувала разказите на Уолд и кимна.

— Бяло, високо, а главата му се поклаща от една страна на друга... — възпроизведе тя зловещия начин, по който Уолд го бе

имитирал, и човекът, видял нещото от прозореца, извика:

— Точно така.

Агат се качи на барикадата, за да се опита да зърне чудовището. Ролери остана долу, загледана в мъртвеца, който от ужас се бе хвърлил върху вражеските пики, за да избяга. Не бе виждала гаал от толкова близо, тъй като пленници не се взимаха, а и непрекъснато бе заета с ранените в подземие. Късото и слабо тяло бе до такава степен намазано с мазнина, че кожата му, по-бяла от нейната, лъщеше като тлъсто месо, а в намазнената коса бяха вплетени червени пера. Зле облечен, загърнат с кожен парцал, покосеният от внезапна смърт боец лежеше с лице, заровено в земята, сякаш продължаваше да се крие от белия си преследвач. Момичето стоеше неподвижно до него в кристално ялната, ледена сянка на барикадата.

— Ето го! — чу тя вика на Агат от върха на наклонената вътрешна част на барикадата, където имаше и стъпала, изградени от камъни от настилката и от скалите край морето. Той слезе при нея с блеснали очи и я накара да побързат към Съюзния палат.

— Мернах го просто за секунда тъкмо когато пресичаше улица „Отака“. Бягаше и поклащаше глава към нас... На глутници ли се движат тези неща?

Ролери не знаеше, познанията ѝ се простираха до разказа на Уолд, който сам убил снежен таласъм сред чутовните снегове на миналата Зима. Те влязоха в препълнената столова с вестта и въпроса си. Умаксуман потвърди, че снежните таласъми често се движат на глутници, но пришълците не се доверяваха на думите на един вирс и трябваше да погледнат в книгите си. В книгата, която внесоха, се казваше, че след първата буря на Деветата Зима са забелязани снежни таласъми на глутници от по дванайсет до петнайсет.

— Как говорят книгите? Та те не издават никакъв звук. Нещо като езика на мисълта, с който се обръщат към мене?

Агат я погледна. Те седяха на една от дългите маси в Съвещателната зала и пиеха горещата и рядка супа от трева, която пришълците обичаха толкова много и наричаха чай.

— Не... или може би да, до известна степен. Слушай, Ролери, след малко излизам. Ти се върни в болницата. Не обръщай внимание на сръдните на Уаток. Той е стар и уморен. Но има големи познания. Ако ти се наложи да ходиш в друга сграда, не пресичай площада,

използвай тунелите. Между гаалските сгрелци и тези зверове... — опита се той да се засмее, — какво ли ни очаква още?

— Джакоб Агат, исках да те попитам...

За краткото време на познанството им тя все още не бе успяла със сигурност да разбере от колко части се състои името му и кои от тях да използва.

— Слушам думите ти — каза той сериозно.

— Защо не се обърнете към гаалите с езика на мисълта? Кажете им... да си вървят. Както на брега ми каза да тичам към Купола. Както пастирът казал на ханите...

— Човекът не е като животните — отвърна той и изведнъж й мина през ума, че той единствен нарича и нейните, и своите, и гаалите човешки същества.

— Старицата... Пасфал... чу гаалите, когато голямата войска тръгваше на юг.

— Точно така. Хората, притежаващи такава дарба и подготовка, могат да чуват дори от разстояние мислите на друго разумно същество, без то да подозира. Все едно, че се намиращ сред тълпа от хора и усещаш страховете им или пък радостта им. Чуването на мисли е сложно, разбира се, но то е безсловесно. Докато предаването и приемането на мисли е различно. Ако се обърнеш с езика на мисълта към неподготвен за това човек, то той ще затвори съзнанието си пред тебе още преди да е разбрал, че е чул нещо. Особено ако не чува онова, което му се иска. Обикновено същества, които не са естествени приемници, имат съвършена защита. Всъщност овладяването на паравербалното общуване означава главно разрушаване на собствените ти защитни прегради.

— Но животните могат да чуват.

— До известна степен. Това отново се прави по безсловесен начин. Някои хора притежават уменията да въздействат върху животните. От това има полза при отглеждането на стадата и по време на лов. Никога ли не си чувала какъв късмет имаме като ловци?

— Да, и затова ви наричаме магьосници. Но тогава аз като ханите ли съм? Нали чух мислите ти.

— Така е. И ти се обърна към мене по същия начин... веднъж, в моя дом... Понякога това става между двама души — няма прегради, няма нищо. — Той изпи чашата си и с тъга погледна към

изображението на слънцето и обсипаните със скъпоценни камъни светове, обикалящи около него на дългата отсрещна стена. — И за да стане, те трябва да се обичат. Трябва... Не мога да изпратя страха си или омразата си към гаалите. Няма да чуят... но ако ги насоча към тебе, бих могъл да те убия. Както и ти мене, Ролери...

В този момент дойдоха да го извикат на площада и трябваше да се разделят. Тя слезе долу да се грижи за теварите в болницата, както ѝ бе наредено, а и да помогне на раненото момче от пришълците да умре по-леко — смъртта настъпи мъчително чак вечерта. Старият лечител ѝ позволи да стои при него. Уаток не можеше да се примири с безпомощността си и беснееше.

— Ние, човешките същества, не умираме от отвратителните ви болести! — прогърмя веднъж гласът му. — Момчето е било родено с някакъв дефект в кръвта!

Тя не обръщаше внимание на думите му. А още по-малко момчето, което издъхна в ужасни мъки, като до последния миг я държеше за ръката.

В голямата, тиха зала долу носеха нови ранени, по един или двама наведнъж. Само по това се разбираше, че горе, на слънцето и на снега, се води ожесточена битка. Донесоха и Умаксуман в безсъзнание, улучен от гаалска прашка. Проснат в целия си ръст, той беше величествен и тя го гледаше с тиха гордост — истински воин, неин брат. Смяташе го за почти умрял, но не след дълго той седна, поклати глава и се изправи:

— Къде съм?

Ролери почти се засмя, докато му отговаряше. Не бе лесно да убиеш някой от рода на Уолд. Той ѝ разказа, че гаалите нападат едновременно всички барикади, че упражняват непрестанен натиск също като при голямото нападение при Земната порта, когато всичките им бойци се втурнаха да изкачват стената, като си стъпваха по раменете.

— Глупави воители са — каза той, разтривайки голямата буца зад ухото си. — Ако си бяха седяли по покривите около този площад и ни бяха целили със стрели, то след седмица по барикадите едва ли щеше да остане някой. А те само знаят да връхлитат всички вкупом и да крещят... Къде ми е копието? — Той отново разтри главата си и се върна в боя.

Мъртвите не ги сваляха тук, полагаха ги под един навес на площада, за да ги изгорят след това. Тъй че Ролери нямаше да разбере, ако убиеха Агат. Всеки път, когато се появеше носилката с нов пациент, у нея се надигаше вълна от надежда — ако раненият е Агат, това означаваше, че не е мъртъв. Но все не беше той. Чудеше се дали ще я извика с мисълта си, преди да умре, ако го убият, и дали този зов няма да я убие.

Към края на този безкраен ден свалиха старицата Ала Пасфал. Тя и още няколко старци измежду пришълците се бяха нагърбили с опасната задача да носят оръжие на защитниците на барикадите, което означаваше да притичват през площада под дъжда от вражески стрели. Една гаалска пика я бе пронизала право в гърлото. Уаток едва ли можеше да ѝ помогне. Малката черна старица умираше сред младежите. Прикована от погледа ѝ, Ролери се приближи към нея с легенче, в което някой бе повърнал кръв. Неумолими, тъмни и бездънни като скала, старческите очи я гледаха втренчено и Ролери отвърна на погледа, въпреки че това не бе обичайно за народа ѝ.

Превързаното гърло хъркаше, устните се кривяха.

Да се разрушат собствените защитни прегради...

— Слушам — каза Ролери с треперещ глас по общоприетия за теварите начин.

„Ще си отидат“, нареждаше в мислите ѝ измореният и отслабнал глас на Ала Пасфал. „Ще се опитат да тръгнат на юг след другите. Страхуват се от нас, от снежните таласъми, от къщите, от улиците. Страх ги е. След това нападение ще си заминат. Кажи на Джакоб, че ще си тръгнат... утре...“

— Ще му кажа — отвърна Ролери и избухна в сълзи. Неподвижна, безмълвна, умиращата я гледаше втренчено с тъмните си, каменни очи.

Ролери се залови отново за работа, тъй като ранените се нуждаеха от грижи, а Уаток нямаше друг помощник. А и каква полза да ходи да търси Агат горе в окървавения сняг, сред воя и бъркотията, само и само да му каже, преди да го убият, че някаква обезумяла старица е казала на смъртното си легло, че ще оцелеят?

Тя продължи да си изпълнява задълженията, а по лицето ѝ не преставаха да се стичат сълзи.

— Защо плачеш? — попита я един от пришълците, тежко ранен, но под успокояващото въздействие на чудотворното лекарство на Уаток — малко топче, което се гълташе, за да намали или спре болката. Попита я по детски, със сънен и изпълнен с любопитство глас.

— Не знам — отвърна му Ролери. — Опитай се да заспиш.

Но всъщност знаеше, макар и смътно, че плаче, защото надеждата, пробиваща си път през смирението, в което бе живяла дни наред, ѝ причиняваше непоносима болка, а Ролери, като всяка жена, плачеше, щом я болеше.

Тук, долу, по нищо не личеше, че денят приближава своя край, но това вероятно бе така, защото Сейко Есмит донесе поднос с топла храна за нея, Уаток и ранените, които можеха да ядат. Докато чакаше за съдовете, Ролери ѝ каза, че старата Пасфал Алтера е мъртва.

Сейко само кимна с глава, лицето ѝ бе напрегнато и странно.

— Сега изстрелват огнени факли и хвърлят горящи неща от покривите. Не могат да пробият и затова ще изгорят сградите и складовете, та да умрем от глад и студ. Ако се подпали Палатът, няма да можете да се измъкнете оттук. Живи ще изгорите.

Ролери ядеше мълчаливо. Топлото ястие от бхан бе ароматизирано със сок от месо и ситно нарязани билки. Дори и обсадени, пришълците готвеха по-вкусно, отколкото нейният народ посред благодатната есен. Тя обра паницата си и всички остатъци от дажбата на ранените и върна подноса на Сейко, съжалявайки, че няма повече.

Дълго след това при тях не се появи никой. Ранените спяха и охкаха насън. Газовите огнища излъчваха топлина през решетките и в помещението бе уютно като в шатра с пламтящ огън. От време на време тежкото дишане на спящите хора наоколо се нарушаваше от тиктакането на кръглоликите неща по стените, които заедно с бутнатите до стената стъклени витрини и високите редици от книги прорязваха меката, равномерна светлина от газовите пламъци със златистокафеникави отблясъци.

— Даде ли му аналгетик? — прошепна Уаток и тя сви рамене утвърдително, изправяйки се пред един от ранените. Приведен над масата до Ролери, старият лечител изрязваше нови превръзки, тъй като

всички запаси бяха привършили. Изглеждаше състарен с половин Година.

— Старейшино — обърна се към него Ролери, за да го разведри в умората и отчаянието му, — какво друго кара една рана да гноясва, ако не оръжейната болест?

— О, разни твари. Гадинки, които са твърде малки и не се виждат. Бих могъл да ти ги покажа само със специално стъкло, ей като онова на витрината. Те живеят почти навсякъде — върху оръжието, във въздуха, върху кожата. Ако проникнат в кръвта, тялото се съпротивлява и от тази битка вътре в него се получават подутините и всичко останало. Поне така се казва в книгите. Този въпрос никога не е представлявал интерес за мене като лекар.

— А защо тези гадинки не хапят пришълците?

— Защото не обичат чужденците — изсумтя Уаток при този опит за шега. — Нали знаеш, че сме чужденци. Дори храната си не можем да смиламе без помощта на периодични дози ензими. Химическата ни структура съвсем слабо се различава от местните органични норми и това личи най-вече при питоплазмата... Ти не знаеш какво е това. Ами просто значи, че ние сме направени от малко по-различни неща от вас, вирсите.

— И затова сте тъмнокожи, а ние — светлокожи?

— Не, това няма никакво значение. Цветът, формата на очите и другите неща от този род са изцяло повърхностни видоизменения. Не, разликата се намира на по-дълбоко ниво и е много малка — просто една молекула в наследствената верига — продължаваше Уаток, вживявайки се в лекцията си. — При вас, вирсите, тя не причинява особено отклонение от общоизвестния хуманоиден тип, или поне така пишат първите заселници, а те са имали познания за тези неща. Но това означава, че ние не можем да се кръстосваме с вас, нито да смиламе местната органична храна без външна намеса, нито да се заразяваме от вашите вируси... Въпреки че всъщност тази работа с ензимите е малко преувеличена. Нещо като стремеж да не се отличаваме по нищо от Първото поколение. Или пък чисто суеверие. Виждал съм хора след дълъг лов, както и бежанците от Атлантика миналата Пролет, които нямаха проблеми с храносмилането, а не бяха употребявали нито ензимни инжекции, пито хапчета две или три лунни фази. Във всеки случай животът обикновено се приспособява.

При тези думи лицето на Уаток доби много странно изражение и той се вторачи в нея. Тя се чувстваше виновна, тъй като нямаше никаква представа от всичките тези обяснения — нито една от ключовите думи не се срещаше в нейния език.

— Животът какво? — попита тя плахо.

— Приспособява се. Реагира. Променя се! Подложено на достатъчно силен натиск, благоприятното приспособяване ще възтържествува след известен брой поколения... В крайна сметка слънчевата радиация ще произведе нещо като местна биохимична норма... тогава мъртвородените или недоносените деца ще бъдат в резултат единствено на свръхприспособяване или на несъвместимост между майката и нормализирания ембрион... — Уаток престана да размахва ножиците си и се наведе над заниманието си, но след секунди отново вдигна неவிждащия си, настойчив поглед.

— Странно, странно, странно!... — мърмореше той. — Това би означавало, знаеш ли, че и кръстосаното оплождане ще може да се получи.

— Пак слушам думите ти — прошепна Ролери.

— Че хората и вирсите биха могли взаимно да се плодят!

Най-сетне разбра думите му, но не разбираше дали те бяха изпълнени с пожелание, или с ужас.

— Старейшино, твърде глупава съм, за да те чуя.

— Съвсем добре го разбираш — каза наблизко отпаднал глас. Това бе Пилотсон Алтера, който лежеше буден. — Значи мислиш, че най-накрая и ние сме се превърнали в капка в морето, Уаток? — Той се бе подпрял на лакът. На изпитото му, трескаво, тъмно лице светеха тъмните му очи.

— Ако ти и още няколко души имате възпалени рани, това трябва да има някакво обяснение.

— Тогава проклето да е това приспособяване. Проклети да са твоето кръстосване и оплождане! — извика болният и погледна към Ролери. — Докато се размножаваме помежду си, ние бяхме хора. Изгнаници, алтерани, но човешки същества. Верни на познанието и на Човешките закони. Сега, ако започнем да се размножаваме с вирсите, човешката ни кръв ще изчезне, преди да се е изтърколила Годината. Ще се размие, ще се разрежи и ще стане на нищо. Няма да има кой да работи с тези инструменти или да чете тези книга. Внуците на Джакоб

Агат ще седят, ще блъскат два камъка един в друг и ще надават викове до края на света... Проклети да сте, тъпи варвари, не можете ли да оставите хората на мира... на мира! — Той изгаряше от треска и ярост, а старият Уаток, напълнил една от малките си, кухи стрели с някаква течност, се пресегна спокойно, както подобаваше на един лекар, и я заби в ръката на бедния Пилотсон.

— Легни си, Хуру — каза му той и раненият се подчини с озадачено лице.

— Хич не ме с грижа дали ще умра от мръсните ви зарази — заяви той с пресипнал глас, — но мръсните ви дечурлига, дръжте ги надалеч отгук, дръжте ги извън... извън града.

— Това ще го успокои за известно време — каза Уаток и въздъхна. Той седна мълчаливо, а Ролери продължаваше да приготвя превръзки. Действията ѝ бяха сръчни и уверени както винаги. Старият лекар я наблюдаваше със замислено изражение.

Когато се изправи, за да отмори гърба си, тя видя, че и старецът е заспал и в съня си прилича на тъмна купчина от кожа и кости, струпана в ъгъла зад масата. Тя продължаваше да работи и да се чуди дали е разбрала думите му и дали той ги е изрекъл сериозно — тя можеше да роди син на Агат.

Съвсем бе забравила, че Агат вече може и да е мъртъв. Седнала сред спящите ранени мъже, под разрушения и изпълнен със смъртна опасност град, тя безмълвно размишляваше за вероятността да оцелее.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАЙСЕТА

ДЕН ПЪРВИ

С падането на нощта стана още по-студено. Разтопилият се на слънцето сняг се превърна в огледално гладък лед. Скрити по близките покриви и тавани, гаалите продължаваха да изстрелват потопените в смола стрели, които пронизваха студения сумрак като червеникави и златисти огнени птици. Покривите на четирите обкръжени здания бяха от мед, а стените от камък и огънят не можеше да им стори нищо. Нападенията над барикадите секнаха. Престанаха да прелитат железните и огнени стрели. Джакоб Агат се изправи на барикадата и пред погледа му се разкриха стъмняващите се и безлюдни улици, които потъваха сред тъмните къщи.

Отначало мъжете останаха на площада в очакване на нощно нападение, тъй като гаалите очевидно бяха решени на всичко, но ставаше все по-студено и по-студено. Най-накрая Агат заповяда да останат само стражите, а останалите пусна да се погрижат за раните си, да се нахранят и да отдъхнат. Навярно и гаалите бяха също толкова изтощени, само че пришълците поне имаха подходящи за студа дрехи, а те и това нямаха. Дори и отчаянието не би изкарало северняците навън, под вледеняващата звездна светлина, само с оскъдното си облекло от кожени дрипи. Тъй че защитниците спяха, много от тях на поста си, свили се някъде в залите или до прозорците на отоплените сгради. А онези, които ги бяха обсадили, се тълпяха гладни около огньовете, запалени наред високите каменни стаи, и мъртъвците им лежаха с вкочанени крайници в заледения сняг под барикадите.

На Агат не му се спеше. Той не можеше да влезе на топло и да изостави притихналия под Зимните съзвездия площад, където цял ден се бяха сражавали на живот и смърт. Над покривите на изток сияеха Дървото, Стрелата, Пътят на петте звезди, както и самата Снежна звезда — всичките звезди на Зимата, които светеха като кристали. горе, в непрогледната, ледена тъма.

Той съзнаваше, че това е последната нощ, но се чудеше за кого — за него ли, за неговия град ли, или за сражението. Часовете се низеха един след друг, Снежната звезда се издигаше все по-високо, площадът и съседните улици тънеха в мъртвешка тишина, а него го обземащо някакво опиянение. Те спяха, всичките врагове спяха отсам градските стени и като че ли той бе единственото будно същество, и като че ли градът му принадлежеше, заедно с всичките спящи хора и всичките мъртъвци. Това бе неговата нощ.

Нима щеше да я прекара, хванат в клопката на два капана едновременно. Той каза нещо на сънения страж, изкачи се на барикадата на улица „Есмит“ и се прехвърли от другата страна.

— Алтера! — викна някой след него шепнешком с дрезгав глас. Той само се обърна, направи им знак да спуснат въже, по което да се върне, и продължи право по средата на улицата. Нямаше намерение да влиза в спор с вътрешното си убеждение, че е неуязвим, тъй като това можеше да му донесе нещастие. Приемаше го безрезервно и крачеше по тъмната улица сред враговете си, все едно че отиваше на разходка след вечеря.

Подмина къщата си, но не се обърна. Звездите се появяваха и скриваха зад черните покриви, а отраженията им искряха на леда. Към горния край на града улицата се стесняваше, завиваше леко покрай къщи, изоставени още преди Агат да се роди, и после неочаквано излизаше на площадката пред Земната порта. Полуразрушени и отчасти послужили за огрев на гаалите, катапултите все още се намираха по местата си, заобиколени от купища камъни. В един момент самите порти бяха отворени, но после залостени отново и сега бяха здраво замръзнали. Агат се изкачи по стъпалата на едната от кулите до наблюдателницата, спомни си как стоеше тук, на същото това място, малко преди да завали сняг и гледаше надолу към многобройната гаалска войска, която прииждаше с грохота на морския прилив. Ако стълбите им бяха повече, всичко щеше да е свършило още през същия ден... Но сега нищо не помръдваше, нищо не издаваше звук. Наоколо всичко тънеше в сняг и тишина, а звездите огряваха планинския склон и мъртвите, заледени дървета по билото.

Той се обърна на запад и обхвана с поглед целия град на изгнаниците. Под него покривите се спускаха постепенно към стената върху морските скали. А над тази шепа камъни звездите бавно поемаха

на запад. Застанал неподвижно, Агат си подсвиркваше тихо някаква игрива мелодия, а студът проникваше дори през тежкото му кожено облекло.

Най-сетне той почувства как у него надделява умората и напусна наблюдателницата. Стъпалата бяха заледени. Той се подхлъзна на предпоследното стъпало, но не падна, тъй като успя да се хване за един издаден камък на стената, и мигновено вдигна поглед, защото бе доловил някакво раздвижване от другата страна на площадката.

В черното гърло на улицата между две къщи се полюляваше някаква бяла вълна в тъмнината. Агат гледаше втренчено, озадачено. Изведнъж на белезникавата звездна светлина изскочи висока, тънка, бяла фигура, която се втурна светкавично към него. Тичаше много бързо, като човек и поклащаше глава върху дългата си, извита шия, а гърдите ѝ хриптяха и свистяха.

Макар че цял ден не бе изпускал стреломета, ръката му се бе сковала от вчерашната рана и ръкавицата му пречеше. Той стреля и улучи, но чудовището вече се бе нахвърлило отгоре му, протегнало къси предни лапи с извадени нокти и клатеща се глава със зинала, острозъба паст. Агат се хвърли към краката му и се опита да го спъне, за да избегне първото щракване на зъбите, но то се оказа по-бързо от него. Хвана го още във въздуха и той усети как ноктите на слабоватите на вид предни лапи се забиват в дрехите му и го приковават към земята. Някаква страхотна сила му изви главата и оголи гърлото му и той видя как високо над него звездите се разлудяха и изгаснаха.

Миг по-късно Агат вече се опитваше да се изправи на крака върху заледените камъни до някаква огромна смрадлива купчина от бяла кожа, която все още мърдаше и потрепваше. Петте секунди, които бяха необходими за въздействието на отровата, едва не се оказаха фатални. Кръглата уста не спираше да прищраква, крайниците с плоски, широки като снегоходки ходила махаха във въздуха, все едно, че снежният таласъм още бягаше. Снежните таласъми се движат на глутници, внезапно си припомни Агат, докато стоеше и се опитваше да си поеме въздух и да дойде на себе си. Снежните таласъми се движат на глутници... Той непохватно, но методично зареди отново оръжието си и, готов на всичко, тръгна обратно по улица

„Есмит“, без да тича, да не би да се подхлъзне на леда, но и без да се бави. Улицата все още беше пуста, спокойна, но и много дълга.

Когато наближи барикадата, той отново започна да си подсвирква.

След всичко това заспа непробудно в стаята на Колежа и едва чу малкия Шевик, най-добрия им стрелец, който бе дошъл да го вдигне.

— Хайде, Алтера, хайде, събуди се, трябва да дойдеш... — настояваше той шепнешком. Тази нощ Ролери не бе идвала, а останалите хора в стаята все още спяха.

— Какво има, какво става? — мърмореше Агат и навличаше скъсаното си палто.

— Ела на Кулата — бе краткият отговор на Шевик. Отначало Агат го последва покорно, но после съвсем се разбуди и започна да разбира. Те прекосиха едва мержелеещия се призори площад, изкачиха се тичешком по витата стълба на Съюзната кула и отправиха поглед отново надолу. Земната порта бе отворена.

Гаалите се тълпяха от вътрешната ѝ страна и бързаха да излязат. Очертанията им се губеха в сумрака преди изгрев слънце, но мъжете, които ги наблюдаваха заедно с Агат, предполагаха, че са около хиляда-две хиляди души, но бе трудно да се прецени. Сякаш под стените и по снега се движеха някакви тъмни петна. Те се точеха през портата на групи, изчезваха за миг под стените и след това се появяваха на склона отсреща. Дългата, нестройна колона вяло напредваше на юг. Мъжделивата светлина и планинските сенки ги поглъщаха, преди да се отдалечат. Агат още ги наблюдаваше, когато на изток започна да се развиделява и студеното сияние постепенно освети небосклона.

Къщите и стръмните улици на града не даваха никакъв признак на живот.

В кулата над главите им някой заудря камбаната — равномерен, неспирен, зашеметяващ бронзов звън. Запушили ушите си с ръце, мъжете се втурнаха надолу по стълбите, където ги пресрещаха останалите защитници на града. Те се смееха, викаха нещо на Агат, дърпаха го, но неотлъчно следван от ликуващия камбанен звън, той продължаваше да тича надолу по нестабилните стълби и след това — към Съюзния палат. Веднъж озовал се в просторната, препълнена, шумна зала, където по стените се носеха златните слънца, а златните циферблати отмерваха и техните, и местните години, Агат затърси с поглед чужденката, която му бе станала жена. Най-сетне я намери, взе ръцете ѝ в своите и каза:

— Отидоха си, отидоха си, отидоха си... После се обърна към останалите и изрева с всички сили:

— Отидоха си!

Всички крещяха, смееха се и плачеха.

— Ела с мене... в Купола — каза той след минута на Ролери. Неспokoен, въодушевен, зашеметен, той не можеше да стои на едно място, искаше да влезе в града, да се увери, че те отново са единствените му владетели. Все още никой не бе напуснал площада и Агат извади стреломета си, когато преминаха през западната барикада.

— Снощи имах прекеждие.

— Зная — отвърна Ролери с поглед към зейналата дупка на палтото му.

— Убих го.

— Снежен таласъм ли?

— Точно така.

— Сам ли беше?

— Да. Добре че и двамата бяхме сами.

Сериозното изражение на забързаното до него момиче го накара да се засмее от щастие.

Те стъпиха на моста и се втурнаха срещу ледения вятър между ясното небе и тъмната, пенеста вода.

Разбира се, камбанният звън и езикът на мисълта бяха донесли вестта и тук и подвижното мостче на Купола бе пуснато още щом Агат стъпи на моста. Насреща им тичаха мъже, жени и сънени, загърнати с кожи деца, всички викаха, задаваха въпроси и ги прегръщаха.

Зад жените от Ландин се свиваха теварките, обзети от страх и съмнения. Агат видя как Ролери се приближава към една от тях — млада жена с разрошена коса и изпоцапано лице. Повечето бяха с отрязани коси, размъкнати и мръсни, също и малкото мъже, които ги бяха придружили тук. Леко отвратен от това петно, което му помрачаваше победата, Агат се обърна към застаналия пред племето си Умаксуман. Те стояха на подвижния мост под отвесната стена на черната крепост. Вирсите се насъбраха около Умаксуман и Агат повиши глас, за да го чуват всички:

— Хората от Тевар отбраняваха стените ни рамо до рамо с хората от Ландин. Те са свободни да останат при нас или, ако пожелаят, да си отидат; да живеят с нас или да си тръгнат. Портите на моя град ще са

отворени за вас през цялата Зима. Можете да излезете през тях, но сте добре дошли и тук, при нас!

— Чух думите ти — каза Умаксуман и наведе глава.

— Но къде е старейшината Уолд? Искан да му кажа...

В този миг Агат погледна с други очи намазаните с пепел лица и сплъстени коси. Те бяха в траур. Това го накара да си спомни и за собствените приятели и сънародници, които бяха загинали, и опиянението от победата го напусна.

— Старейшината на моя род отиде под морето заедно със синовете си, които умряха в Тевар — отвърна му Умаксуман. — Вчера. Издигаха кладата на зората, когато чука камбаната и видяха как гаалите тръгнаха на юг.

— Бих искал да присъствам на кладата — помоли го Агат за разрешение.

Теварът се колебаеше, но един по-възрастен мъж до него рече твърдо:

— Дъщерята на Уолд му е жена, тъй че той има право като родственик.

И те му разрешиха да дойде заедно с Ролери и оцелелите ѝ сънародници на една висока, надвесена над морето тераса. Там, върху пирамида от дърва, бе положено обезформеното от възрастта, но жилаво тяло на стареца, завито в червен плащ, цвета на смъртта. Едно дете поднесе факлата и огънят лумна с червени и жълти пламъци, които разтърсиха въздуха, а после полека-лека избледняха в студеното сияние на изгряващото слънце. Отливът стържеше и гърмеше под отвесните черни стени. Небето бе ясно на изток над Аскатевареките планини и на запад, над морето, но на север тегнеше синкава дрезгавина — Зимата.

Пет хиляди зимни нощи, пет хиляди зимни дни — краят на младостта им и навярно краят на живота им.

Победата не представляваше нищо пред тази далечна синкава дрезгавина на север. Гаалите изглеждаха като зверчета, които бягаха от истинския враг, истинския повелител, белия повелител на бурите. Застанал до Ролери пред гаснещата погребална могила, Агат си мислеше, че между смъртта на стареца и победата на младия човек няма голяма разлика. Нито скръбта, нито гордостта бяха толкова осезаеми, колкото радостта, радостта, която трептеше в студения вятър

между небето и морето, ярка и мимолетна като огъня. Това беше неговата крепост, неговият град, неговият свят, неговият народ. Той вече не бе изгнаник тук.

— Ела — обърна се Агат към Ролери, когато огънят се превърна в пепел, — ела, да си вървим у дома.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.